

Universiteit Leiden

Traditionele honden bewaken de stadsdemocratie

Onderzoek naar de democratische functie
van de lokale en regionale media in Nederland

Masterscriptie Marieke Nieuwstraten

Journalistiek en Nieuwe Media

Januari 2018

Universiteit Leiden

Masterscriptie

Journalistiek en Nieuwe Media

Marieke Nieuwstraten (S1899635)

20 januari 2018

Begeleider: Dr. A.W.M. Koetsenruijter

Tweede lezer: Dr. J.P. Burger

Universiteit Leiden

Faculteit der Geesteswetenschappen

Media Studies

Samenvatting

Wie op de hoogte wil blijven van de actualiteit, slaat 's ochtends de krant open of scrolt door een nieuws-app. Tijdens dit ochtendritueel staat men er niet altijd bij stil, maar nieuws is geen objectieve beschrijving van wat er is gebeurd of staat te gebeuren. Er zijn verschillende actoren die onze actualiteit en, in een later stadium, onze sociale werkelijkheid bepalen. Politieke en publieke actoren spelen een rol tijdens agendabuilding en bepalen deels de nieuwsagenda, maar onderwerpen die in de media verschijnen, vullen ook de politieke en publieke agenda. Binnen onze huidige democratische samenleving kunnen media dan ook een waardevolle taak vervullen. Media kunnen namelijk een informatieve, een expressieve en een kritische of controlerende functie hebben. Op grond van die laatste functie worden journalisten daarom dikwijls de waakhonden van de democratie genoemd.

Vooral in kleine gemeenten worden deze waakhonden met uitsterven bedreigd, wat een gemis is voor de lokale democratie in deze gemeenten. En omdat Nederlandse gemeenten taken omtrent zorg en werkgelegenheid hebben overgenomen van het Rijk, zijn goedfunctionerende lokale media steeds belangrijker. Om te onderzoeken op welke manier de lokale en regionale media hun democratische functie in een grote stad vervullen, is in deze masterscriptie de berichtgeving van twee grote Nederlandse steden onderzocht. De drie deelfuncties – de informatieve, de expressieve en de kritische of controlerende functie – zijn bij de analyse van de data leidend in dit onderzoek.

Uit de resultaten blijkt dat de lokale democratische mediafuncties in beide nieuwsecosystemen niet het belangrijkste aandachtspunt zijn. Het overgrote deel van het nieuws betreft immers überhaupt geen lokaal beleid. Dit wil niet zeggen dat de media hun democratische functie helemaal niet waarmaken. Bepaalde mediatypen hebben hier echter een groter aandeel in dan andere. Zo komt de informatieve en expressieve functie het meest tot zijn recht in een aantal traditionele offline media, zoals de papieren krant en de radio, maar de Utrechtse online hyperlocal – een zelfstandige nieuwssite - mag ook niet vergeten worden. Bovendien spelen online kanalen ook een rol bij het waarmaken van de controlerende of kritische functie. Dit zijn wel online kanalen van klassiekere afzenders: de lokale en regionale omroep en het dagblad.

Hoewel dus vooral traditionele mediatypen en nieuwsorganisaties een belangrijke democratische functie hebben binnen de nieuwsecosystemen, blijkt dat juist deze groep het economisch zwaar te verduren heeft en zelfs uit veel gemeenten verdwijnt. Nieuwe online kanalen en initiatieven nemen deze rol binnen de stadsdemocratie nog niet genoeg over.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
1.1 Maatschappelijke context	7
1.2 Wetenschappelijk belang	8
1.3 Vraagstelling	9
1.4 Opbouw	10
2. Theoretisch kader	11
2.1 Welke agenda regeert?	11
2.1.1 <i>Media en de sociale werkelijkheid</i>	
2.1.2 <i>Agendasetting en agendabuilding</i>	
2.1.3 <i>Nieuws, publiek en beleid</i>	
2.2 Media en democratie	13
2.2.1 <i>Democratische functie van media</i>	
2.2.2 <i>Het beste frame voorzetten</i>	
2.3 Bron van invloed	17
2.3.1 <i>Relatie bron en journalist</i>	
2.3.2 <i>Relatieproblemen</i>	
2.4 De burger als bron	21
2.4.1 <i>'Primary definers'</i>	
2.4.2 <i>Aandacht voor de burger</i>	
2.4.3 <i>De man op het web</i>	
2.5 Democratische functie lokale en regionale media	20
2.5.1 <i>Democratische functie lokale en regionale media onder vuur?</i>	
2.5.2 <i>Eén bron is geen bron</i>	
2.5.3 <i>Lokale burgers</i>	
2.5.4 <i>Kwaliteit brongebruik verschilt per medium</i>	
2.6 Conclusie theoretisch kader	23
3. Methoden	25
3.1 Een casestudie	25
3.2 Kwantitatieve inhoudsanalyse	25
3.3 Twee codeerfases	26
3.4 Betrouwbaarheid	29
3.5 Beperkingen	29
4. Resultaten	31
4.1 Lokaal beleidsnieuws	31
4.2 Brongebruik in beleidsnieuws	36
4.3 Verschillende perspectieven op de begroting	43
5. Conclusie en discussie	48

Literatuur

52

Bijlagen

56

- Bijlage 1: Lijst nieuwsmedia Utrecht
- Bijlage 3: Lijst nieuwsmedia Den Haag
- Bijlage 3: Codeerinstructie fase 1
- Bijlage 4: Codeerinstructie fase 2
- Bijlage 5: Betrouwbaarheidscijfers
- Bijlage 6: Tabellen

1. Inleiding

“Dit is politiek op z’n lelijkst. Politiek die feiten ontkent, ondergeschikt maakt aan de beeldvorming. Misstappen worden voortdurend ontkend, gebagatelliseerd, verhuld, goedgepraat. Dan zet je de deur wagenwijd open voor emoties en de onderbuik.” (Volkskrant, 24 januari 2017). In een interview in de Volkskrant legt onderzoeksjournalist Bas Haan uit wat zijn drijfveer was achter zijn werk over de inmiddels beruchte ‘bonnetjesaffaire’. In 2015 maakte de Nieuwsuur-journalist uitzendingen over de Teevendeal, wat leidde tot twee onderzoeken naar de zaak en het aftreden van verschillende bewindslieden. Dit jaar schreef hij een boek over de hele affaire, wat wederom veel stof deed opwaaien.

Bas Haan is een typisch voorbeeld van een journalist in zijn waakhond-rol. Dit is een veelgebruikte term voor journalisten, omdat zij gezien worden als de waakhonden van onze democratie (Andeweg en Thomassen, 2011, 385). Maar hun democratische functie reikt verder dan alleen het aan de tand voelen van politici. Andeweg & Thomassen (2011) omschrijven het belang van goede journalistiek als volgt: ‘[z]onder een effectieve rol van de media kan een moderne democratie niet bestaan. Overheid en burgers, politieke partijen en kiezers, zijn voor hun wederzijdse informatie afhankelijk van de media.’ (Andeweg & Thomassen, 2011, 385).

De effectiviteit van deze rol is echter niet vanzelfsprekend. De media staan namelijk sinds een aantal jaar flink onder druk. Dalende oplagen, minder advertentie-inkomsten en bezuinigingen zijn aan de orde van de dag. Voornamelijk lokale en regionale media worden getroffen door deze ontwikkeling. Een groot aantal lokale en regionale dagbladen is hierdoor noodgedwongen gestopt. Zo is de regionale dagbladoplage tussen 2000 en 2012 maar liefst met dertig procent gedaald (Kik, Bakker & Buijs, 2013, 387). De toename en snelheid van de nieuwsverspreiding via internet heeft in kleinere gemeenten bovendien nauwelijks voor nieuwe informatie gezorgd (Kik, Bakker & Buijs, 2013, 387). In deze gemeenten verscheen voornamelijk online nieuws, wat al eerder door een traditioneel medium, zoals een dagblad, naar buiten was gebracht.

Voornamelijk kleine gemeenten zijn de dupe van deze ontwikkeling. In een uitzending van Nieuwsuur omschrijven de programmamakers de trend als het uitsterven van de lokale journalist (Nieuwsuur, 28 februari 2014). In de uitzending zien we onder andere hoe Stasja Köhler elke week in haar eentje

het laatst overgebleven lokale weekblad van Ouder-Amstel volschrijft. Maar niet alleen kleine gemeenten lijken te worden getroffen door deze ontwikkeling. Ook voormalig wethouder Rabin Baldewsingh (PvdA) uit Den Haag komt in de uitzending aan het woord: *“In Den Haag is er sprake van een enorme teloorgang van de lokale journalistiek, de derde stad van Nederland. Dit is de perstribune en vaak is die gewoon leeg. Tijdens commissievergaderingen helemaal leeg, tijdens raadsvergaderingen zitten hier twee, drie mensen. Dan moet je al blij zijn. Ooit zaten hier vijftien mensen.”* (Nieuwsuur, 28 februari 2014).

De gemeente probeert dat gat nu, met een leger aan communicatiemedewerkers, zelf te dichten. Elke vier weken informeert een stadskrant de Hagenaren over de dienstverlening en het gemeentelijk beleid (Gemeente Den Haag, 2017). Maar de vraag is natuurlijk of het gat wel echt gedicht wordt. Kan een gemeente zichzelf wel kritiek geven? Of nemen de lokale en regionale media deze rol alsnog op zich? En moet de burger het slechts doen met top-down informatievoorziening, of komen ze zelf ook nog eens aan het woord? Kortom: maken lokale en regionale journalisten in een stad als Den Haag hun democratische functie wel waar? En zo ja, op welke manier?

1.1 Maatschappelijk context

In Nederland nemen de gemeenten steeds meer werkzaamheden over van het Rijk. Plannen die voorheen werden uitgevoerd door de Rijksoverheid, worden nu door de lokale overheden gerealiseerd. Zo dragen gemeenten sinds 2015 zelf verantwoordelijkheid voor onder andere de zorg en werkgelegenheid (Rijksoverheid, 2017). Deze verandering heeft als gevolg dat goede lokale en regionale journalistiek niet uit mag blijven (Boumans & Vliegthart, 2014, 359). Maar hoewel deze noodzaak is toegenomen, kampen de lokale en regionale media al jaren met problemen omtrent dalende oplagen en advertentie-inkomsten (Tijdelijke Commissie Innovatie en Toekomst Pers, 2009). Om een lang verhaal kort te maken: tijd is geld en er is een gebrek aan beide.

Door deze gang van zaken staan redacties vaak voor lastige keuzes. Journalisten zijn steeds meer afhankelijk van bronnen (O’Neill & O’Connor, 2008, 498). Deze afhankelijkheid kan ervoor zorgen dat de informatie die de media verspreiden eenzijdig is, waardoor de waarheidsperceptie van de burgers één richting op gaat. Dit kan een zorgwekkende ontwikkeling zijn voor het publieke debat en de democratie.

Voorliggend onderzoek bevat informatie over de democratische functie van de lokale en regionale media binnen één nieuwsecosysteem. Duidelijk wordt op welke manier de lokale en regionale media burgers informeren over het lokale beleid, of er sprake is van verscheidenheid in brongebruik en of dit ook daadwerkelijk voor meer perspectieven zorgt tijdens een nieuwsgebeurtenis.

1.2 Wetenschappelijke relevantie

Een essentiële conclusie uit het onderzoek van Landman, Kik, Hermans & Hietbrink (2015) is dat voornamelijk de kleinere gemeenten worden getroffen door de ontwikkeling in het journalistieke werkveld. De titel van het onderzoeksrapport: “Gelukkig zijn hier geen journalisten”, verradt al enigszins de verdrietige uitkomst. Nieuwsconsumenten in gemeenten met minder dan 50.000 inwoners beschikken vaak over weinig lokaal nieuws. Laat staan over nieuws met betrekking tot lokaal beleid. In het onderzoek wordt genoemd dat de regionale media voornamelijk ‘binnen de stadsmuren’ blijven (Landman, & Kik, 2015, 33). Er is echter nog niet in kaart gebracht in hoeverre een stad als Den Haag onderhevig is aan de verandering en of de regionale media de stad daadwerkelijk meer bedienen. Deze masterscriptie levert een bijdrage aan een completer beeld van de lokale nieuwsvoorziening in Nederland.

Ook benadrukken verschillende wetenschappers de afwezigheid van het burgerperspectief (Berkowitz, 2009; Buijs, 2014; Carlson, 2009; Reich, 2015). Er wordt gepleit voor meer gebruik van burgerbronnen. Dit zou de expressieve functie ten goede komen. Het voorliggende onderzoek toont aan in hoeverre deze rol van burgers binnen één nieuwsecosysteem serieus wordt genomen.

Tot slot toont het onderzoek van Hietbrink & Hermans (2015) aan dat de berichtgeving binnen de onderzochte gemeenten grotendeels gebaseerd is op één of geen bron. Het is niet duidelijk of dit ook daadwerkelijk voor minder perspectieven zorgt binnen een nieuwsecosysteem. Uiteraard is het mogelijk dat per bericht één bron wordt gebruikt, maar dat tijdens een nieuwsgebeurtenis meerdere bronnen zich melden waardoor niet één perspectief de overhand heeft. In dit onderzoek komt naar voren of de media meerdere visies belichten en op welke manier nieuwe informatie het ecosysteem binnenkomt.

1.3 Vraagstelling

Media hebben een belangrijke rol binnen een democratie. Gezien de huidige financiële problematiek in de mediasector, is de vraag echter of de media deze rol wel waarmaken. Omdat lokale en regionale media economisch het hardst getroffen worden, terwijl hun publieke belang juist is toegenomen, ligt de focus in het voorliggende onderzoek op de democratische functie van deze lokale en regionale media. Eerder onderzoek schetst geen rooskleurig beeld van de lokale nieuwsvoorziening in kleine gemeenten. Maar hoe gaat het er aan toe in één van de grote steden uit de Randstad? Hoe maken de lokale en regionale media hun rol binnen de lokale democratie waar? De overkoepelde onderzoeksvraag luidt dan ook:

Op welke manier vervullen lokale en regionale media binnen één nieuwsecosysteem hun democratische functie?

Deze onderzoeksvraag is opgesplitst in drie deelvragen. Grofweg kan de democratische functie namelijk verdeeld worden in de informatieve functie, de expressieve functie en de controlerende functie (o.a. De Beus, Brants & Van Praag, 2011; Scholten, 1982; Van Gestel, B., 2006). Deze indeling is leidend voor de drie deelvragen. De informatieve functie staat centraal in de eerste deelvraag. Duidelijk wordt hoe de lokale media burgers informeren over lokale beleidskwesties. De tweede deelvraag betreft de expressieve functie. Een analyse van het brongebruik toont aan in welke mate burgers een stem krijgen. Door de laatste deelvraag krijgen we inzicht in de controlerende functie. Er wordt geïllustreerd in welke mate journalisten kritisch en pro-actief zijn en hoe deze houding zich uit in de berichtgeving.

Deelvragen:

- 1. Op welke manier berichten verschillende mediatypen binnen een nieuwsecosysteem over lokaal beleid?*
- 2. Wat is de verhouding tussen de opgevoerde bronnen in dit nieuws over lokaal beleid?*
- 3. Op welke manier komen er in de onderzochte casestudies verschillende visies aan bod?*

Om deze vragen te beantwoorden, zijn twee grote Nederlandse steden onderzocht als casestudies voor een grote stad. De analyse van het nieuwsaanbod in deze twee steden geeft een breder beeld van de democratische functie van de lokale media en geeft inzicht in de complexe aard van deze functie.

1.4 Opbouw

Eerst beschrijft het volgende hoofdstuk (*Hoofdstuk 2: Theoretisch kader*) de wetenschappelijke theorieën die nodig zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. De nadruk in dit hoofdstuk ligt op het brongebruik en de democratische functies van lokale media. Vervolgens is in *Hoofdstuk 3: Methoden* de onderzoeksmethode uiteengezet. In dit hoofdstuk is uitgelegd op welke manier dit onderzoek wordt uitgevoerd. Hierna wordt in *Hoofdstuk 4: Resultaten* antwoord gegeven op de hiervoor gestelde deelvragen. De informatieve functie (*Deelvraag: 1*) wordt in dit hoofdstuk gemeten door de berichtgeving over lokaal beleid te bestuderen. De expressieve functie (*Deelvraag: 2*) wordt gemeten door de verhouding tussen de opgevoerde bronnen in deze berichtgeving te analyseren. Tot slot wordt de controlerende functie (*Deelvraag: 3*) gemeten door de berichtgeving van twee grote nieuwsgebeurtenissen te analyseren. Na de resultaten volgen de conclusie en discussie (*Hoofdstuk 5: Conclusie en discussie*).

2. Theoretisch kader

Het theoretisch kader bestaat uit zes delen. Deze delen bevatten begrippen en concepten die van belang zijn voor het beantwoorden van de onderzoeksvraag. De theorie begint breed en spitst gaandeweg steeds meer toe op het eigenlijke onderwerp, namelijk de democratische functie en het brongebruik van lokale en regionale media in het beleidsnieuws. Allereerst gaat deel 2.1 dieper in op de termen: agendasetting en agendabuilding. Duidelijk wordt dat er een wisselwerking bestaat tussen de publieke opinie en hetgeen er in de media verschijnt. Dit is belangrijk omdat media een essentieel onderdeel zijn bij de begripsvorming van maatschappelijke problemen en de sociale werkelijkheid. Het tweede deel geeft uitleg over de functies van media die cruciaal zijn voor de huidige democratie: de informatieve, de expressieve en de controlerende functie (o.a. De Beus, Brants & Van Praag, 2011, 388; Scholten, 1982, 16; Van Gestel, B., 2006, 30-31). In deel 2.3 ligt de nadruk op de invloed van bronnen. De mate van afhankelijkheid van een bron kan bepalend zijn voor de inhoud van een nieuwsbericht. Deel 2.4 besteedt aandacht aan de burger als bron. Wetenschappers betogen dat het gebruik van burgerbronnen de expressieve functie ten goede kan komen (Buijs, 2014; Hietbrink & Hermans, 2015). Tot slot gaat deel 2.5 over de democratische functie en het brongebruik van lokale en regionale media. Gedeelte 2.6 is de conclusie van al het bovenstaande.

2.1 Welke agenda regeert?

§ 2.1.1 Media en de sociale werkelijkheid

Journalisten en nieuwsorganisaties leveren bijdrage aan de manier waarop wij onszelf en de wereld om ons heen definiëren. Joel Best (2008) beschrijft in zijn boek *Social Problems* hoe claims over de sociale werkelijkheid kunnen veranderen in maatschappelijke problemen als racisme, armoede of klimaatverandering. Hij benadert het maatschappelijk probleem hier op een subjectieve manier: mensen maken iets een maatschappelijk probleem (Best, 2008, 9). Dit staat lijnrecht tegenover de objectieve benadering, die ervan uit gaat dat een maatschappelijk probleem niet geconstrueerd is, maar meetbaar (Best, 2008, 4).

Best (2008) legt uit dat voordat een claim een probleem kan worden, er aandacht en bewustwording nodig is bij een groter publiek. Hij noemt daarom dat media in dit proces een belangrijke rol spelen

(Best, 2008, 19-21). Media fungeren namelijk als podia voor claimmakers om aandacht te vergaren (Best, 2008, 5-11). Dit gebeurt zowel door de media zelf, als via de media (Best, 2008, 5-11). Dus hoewel journalisten en nieuwsorganisaties zelf claims kunnen maken, worden zij ook vaak gebruikt als doorgeefluik voor de claims van anderen.

§ 2.1.2 Agendasetting en agendabuilding

Een samenleving hecht echter niet evenveel waarde aan elke willekeurige claim. In hoeverre het grotere publiek een onderwerp als belangrijk ervaart, hangt onder andere samen met de frequentie en de nadruk van de berichtgeving hierover in de media (Coleman, McCombs, Shaw & Weaver, 2009, 147). Hoewel een aantal factoren, waaronder scepticisme tegenover een medium of geografische nabijheid van de nieuwsgebeurtenis, de mate van dit effect beïnvloeden (Dearing & Rogers, 1996; Dunaway, Branton & Abrajano, 2010; Tsfati, 2003), bepaalt de agenda van de media dus deels wat er in de publieke agenda komt te staan. Dit proces wordt agendasetting genoemd (Coleman, McCombs, Shaw & Weaver, 2009, 147).

Uit meerdere studies blijkt dat agendasetting ook op lokaal niveau voorkomt (o.a. Gross & Aday, 2003; Kim, Sheufele & Shanahan, 2002). De studie 'Think about it this way' van Kim, Sheufele & Shanahan (2002) laat ons bovendien zien dat media niet alleen invloed hebben op de onderwerpen waarover men nadenkt maar ook hoe men hierover denkt. In het onderzoek werden respondenten gevraagd hun evaluatie te geven van een bouwproject in Ithaca, New York. De groep werd verdeeld in mensen die op de hoogte waren van het project en de lokale krant veel lazen, mensen die op de hoogte waren van het project maar de krant weinig lazen en mensen die de krant niet lazen en niks afwisten van het project. Een belangrijke conclusie was dat invalshoeken op het bouwproject, die veel in de lokale krant werden besproken, belangrijker ervaren werden door de mensen die de lokale krant veel lazen (Kim, Sheufele & Shanahan, 2002, 20). Wat de agendasettingtheorie ons dus leert, is dat de publieke opinie beïnvloed kan worden door hetgeen journalisten en nieuwsorganisaties publiceren.

Een belangrijke vraag is nu: hoe komt de nieuwsagenda tot stand? Of anders geformuleerd: wie bedenkt het nieuws? De nieuwsagenda wordt bepaald door verschillende factoren. Dit proces, waarbij de nieuwsagenda tot stand komt, noemt men agendabuilding (Weaver & Elliott, 1985, 88). Politici en bedrijven (Cheng, Huan & Chan, 2017, 766), elite media en journalistieke normen (Weaver, McCombs & Shaw, 2004, 269) maar ook de publieke opinie (Tan & Weaver, 2007, 739) kunnen allemaal invloed hebben op deze agenda. Maar een nieuwsredactie beslist uiteindelijk welk nieuws wordt gepubliceerd en in welke vorm dit gebeurt. Journalisten selecteren dagelijks welke

gebeurtenis nieuwswaardig is en welke niet. Galtung & Ruge (1965) stelden twaalf nieuwswaarden samen die journalisten belangrijk achten bij de nieuwsselectie (Galtung & Ruge, in Harcup & O'Neill, 2001, 263). Een aantal van deze criteria zijn bijvoorbeeld negativiteit, elitepersonen, intensiviteit continuïteit en (culturele) nabijheid (Galtung & Ruge, in Harcup & O'Neill, 2001, 263).

§ 2.1.3 Nieuws, publiek en beleid

Media hebben niet alleen invloed op de publieke agenda, ook de politieke agenda lijkt soms gebukt te gaan onder de macht van deze krachtige speler (Hardy & Sevenans, 2015, 320). Hoe sterk dit politieke agendasettingeffect is, hangt onder andere af van het type medium, het onderwerp en de vatbaarheid van de politieke actoren (Hardy & Sevenans, 2015, 320). De politiek, de media en het publiek zijn dus nauw verbonden en er vindt wederzijdse beïnvloeding plaats. Politieke en publieke actoren spelen een rol tijdens agendabuilding en bepalen deels de agenda van de media, maar onderwerpen die in de media verschijnen, vullen ook de politieke en publieke agenda. Binnen een democratische samenleving hebben media dan ook een belangrijke functie. Het volgende deel gaat hier dieper op in.

2.2 Media en democratie

§ 2.2.1 Democratische functie van media

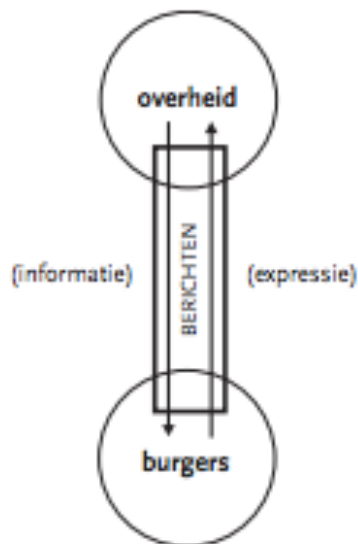
Binnen de huidige democratische samenleving kunnen media een waardevolle taak vervullen (Andeweg & Thomassen, 2011, 385). Zoals in de inleiding staat beschreven, kan onze democratie niet bestaan zonder een effectieve rol van de media. Deze democratische functie van de media bestaat uit drie belangrijke deelfuncties: de informatieve, de expressieve en de controlerende functie (De Beus, Brants & Van Praag, 2011, 388; Scholten, 1982, 16; Van Gestel, B., 2006, 30-31). Deze indeling is oorspronkelijk beschreven en onderzocht door de Duitse onderzoekers Wildemann en Kaltefleiter in 1973 en later overgenomen door verschillende wetenschappers (Wildemann & Kaltefleiter, in Scholten, 1982).

De eerste functie betreft de top-down informatievoorziening van overheid en politici naar de burger (De Beus, Brants & Van Praag, 2011, 388). Door deze voorziening is de burger in staat om belangrijke politieke ontwikkelingen te volgen zonder daadwerkelijk bij elke vergadering aan te moeten schuiven. De tweede functie is de rol die de media vervullen in de bottom-up communicatiestroom (De Beus, Brants & Van Praag, 2011, 388). Wat er speelt bij de burger kan door de media zijn weg vinden naar het grotere publiek en de bestuurders van het land. Dit noemt men de expressieve

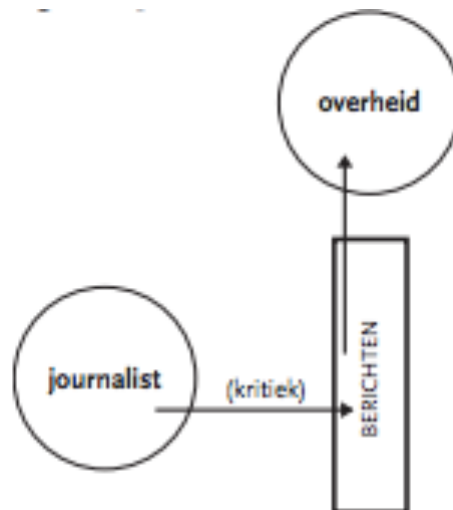
functie. De derde functie is de controlerende, oftewel de kritische functie (De Beus, Brants & Van Praag, 2011, 388). Journalisten kunnen, bij gebrek aan beleid, autoriteiten op de mat roepen of kritiek geven op misstanden binnen de overheid. Journalisten hechten zelf veel waarde aan deze laatste taak en hangen minder gewicht aan de expressieve functie (De Beus, Brants & Van Praag, 2011, 396-397).

Ter verduidelijking geven onderstaande figuren de mediafuncties schematisch weer. De richting van de pijlen stelt de richting van de berichtgeving voor. De linkerpijl in figuur 1 toont hoe een boodschap van de overheid via de media bij de burger belandt. De media informeren de bevolking over het overheidsbeleid en oefenen in deze figuur dus hun informatieve functie uit. De rechterkant in figuur 1 weerspiegelt de expressieve functie. De rechterpijl toont hoe de media, via berichtgeving, de overheid informeren over de behoeften van de burgers. In figuur 2 oefenen media hun controlerende of kritische functie uit. De pijl laat zien hoe journalisten uit eigen initiatief verslag doen ten aanzien van het overheidsbeleid. Ze controleren of het bestuur beloftes nakomt en geven kritiek wanneer dit niet het geval is.

Figuur 1: Informatieve en expressieve functie¹

Figuur 2: Controlerende of kritische functie²

Bovenstaande figuren representeren een ideaaltype democratie (Van Gestel, B., 2006, 32). Alle actoren in deze figuren handelen rationeel, met als doel dat de overheid in naam van het volk

¹ Overgenomen uit: "Nieuws, beleid en criminaliteit", door Van Gestel, B., 2006, p. 31, Amsterdam, Aksant.

² Overgenomen uit: "Nieuws, beleid en criminaliteit", door Van Gestel, B., 2006, p. 32, Amsterdam, Aksant.

regeert en burgers meebeslissen over het beleid waarvan ook zij de consequenties zullen dragen (Van Gestel, 2006, 30). Hierin schuilt de veronderstelling dat iedereen open staat voor andere meningen en beleidsmaatregelen worden getroffen op basis van de consequente redeneerwijze van alle actoren (Van Gestel, 2006, 30). In de praktijk verloopt dit anders. Want zoals besproken in paragraaf 2.1.1 worden problemen - met daarbij horende oplossingen en beleidsmaatregelen - bedacht door claimmakers (Best, 2008, 5-11). De verschillende actoren definiëren deze problemen en oplossingen allemaal op een andere manier.

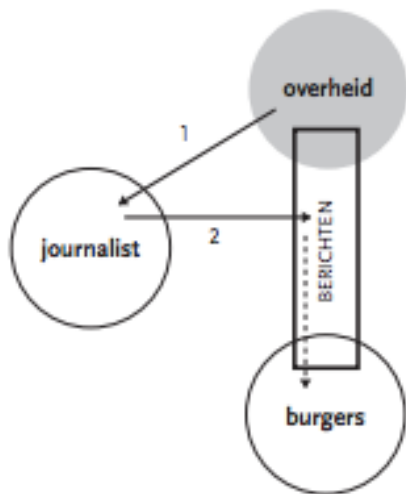
§ 2.2.2 Het beste frame voorzetten

Om een onderwerp of verschijnsel te definiëren, is de tekst vaak gekaderd in een contextueel denkraam. Dit denkraam, oftewel het frame, geeft betekenis aan de informatieve elementen in een tekst (Van Gorp, 2006, 249). Frames beïnvloeden daarom onze interpretatie van een onderwerp of verschijnsel (Van Gestel, 2006, 34). Ook de informatie die een bron aan een journalist verschaft, is gekaderd in een zo'n frame. Als journalisten dit frame overnemen in hun product, bieden bronnen het publiek hun versie van de waarheid aan (Van Gorp, 2006, 250).

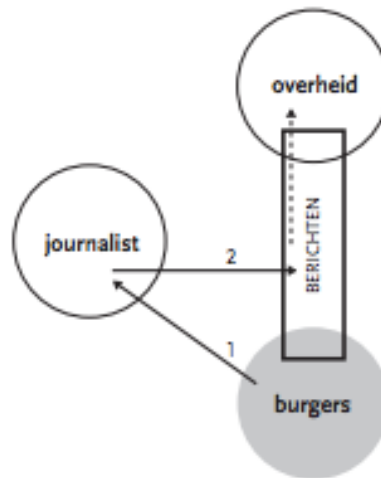
Binnen een democratische samenleving proberen burgers, belangengroepen, de overheid en politici allemaal hun frame zichtbaar te maken in de media. De overheid wil graag steun voor haar beleid dus gebruikt een frame waarin dit beleid zo goed mogelijk uit de verf komt (Van Gestel, 2006, 35). Burgers proberen op hun beurt met een eigen frame anderen te overtuigen en de keuzes van de overheid te beïnvloeden (Van Gestel, 2006, 35). Maar journalisten framen zelf ook informatie. Het wel of niet weergeven van een citaat en de keuze voor een bepaalde bron zijn bijvoorbeeld ook vormen van framen (Van Gorp, 2006, 250).

Van Gestel (2006) heeft drie overzichtelijke figuren gemaakt waarin de democratische functies van media zijn samengevoegd met bronnen en het begrip framing. De grijs gekleurde vlakken tonen wie het initiatief neemt voor de berichtgeving. De pijlen laten zien wanneer iemand invloed kan uit oefenen op het frame en dus op de interpretatie van het publiek (Van Gestel, 2006, 37). In figuur 3 (de informatieve functie) neemt de overheid het initiatief voor de berichtgeving en kan zij als eerst invloed uitoefenen op het frame, gevolgd door een journalist. In figuur 4 (de expressieve functie) nemen burgers het initiatief voor de berichtgeving. Nadat zij de informatie hebben ingekaderd, kan een journalist ook hier nog invloed op uitoefenen. In figuur 5 (de controlerende of kritische functie) neemt een journalist zelf het initiatief voor de berichtgeving. In zo'n situatie kan alleen een journalist invloed uitoefenen op het frame in het nieuwsbericht.

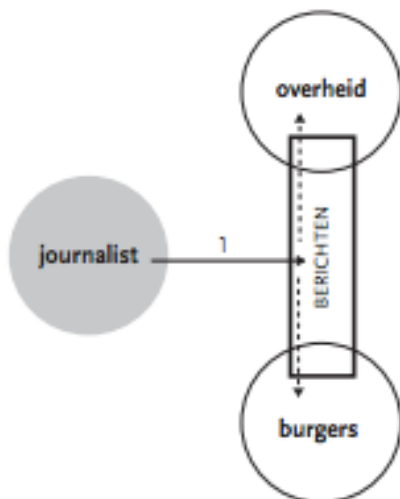
Figuur 3: Media oefenen informatieve functie uit³

Figuur 4: Media oefenen expressieve functie uit⁴

Figuur 5: Media oefenen kritische functie uit⁵

Het is dus niet per definitie zo dat het aanvankelijk gebruikte frame van een bron altijd aansluit bij het dominante frame dat de journalist uiteindelijk hanteert in het product. Wanneer verschillende nieuwsorganisaties hun informatie echter op dezelfde bronnen baseren of mediakanalen elkaar als bron gebruiken, is het erg waarschijnlijk dat één frame overheerst (Van Gorp, 2007, 68). Wanneer dit gebeurt, wordt het publiek van deze media niet blootgesteld aan verschillende visies op een

³ Overgenomen uit: "Nieuws, beleid en criminaliteit", door Van Gestel, B., 2006, p. 37, Amsterdam, Aksant.

⁴ Overgenomen uit: "Nieuws, beleid en criminaliteit", door Van Gestel, B., 2006, p. 37, Amsterdam, Aksant.

⁵ Overgenomen uit: "Nieuws, beleid en criminaliteit", door Van Gestel, B., 2006, p. 37, Amsterdam, Aksant.

gebeurtenis, wat niet bevorderend is voor het publieke debat en dus ook niet voor de democratische functie van de media.

2.3 Bron van invloed

§ 2.3.1 Relatie bron en journalist

We weten nu dat media drie belangrijke ideaaltypische functies hebben binnen een democratie. Ook weten we dat de agenda's van de betrokken actoren – de nieuwsagenda, de publieke agenda en de beleidsagenda - elkaar beïnvloeden tijdens de totstandkoming van sociale problemen en de definitie van onze sociale werkelijkheid. Journalisten en bronnen framen berichtgeving waardoor hun versie van de waarheid in het nieuws verschijnt. Uitgaande van de ideaaltypische mediafuncties, dan maken journalisten een evenwichtige keuze uit de uiteenlopende meningen van de bronnen (Van Gestel, 2006 36). Bovendien zijn de bronnen in dit plaatje afwachtende informatieverstrekkers en journalisten pro-actieve informatieverzamelaars (Van Gestel, 2006, 36). In de praktijk verloopt ook dit vaak anders.

In werkelijkheid is de relatie tussen journalisten en bronnen namelijk vele malen gecompliceerder. Journalisten hebben bronnen nodig voor het uitoefenen van hun professie. Bronnen zijn immers niet alleen essentieel voor het verkrijgen van informatie en de contextuele duiding, maar fungeren ook als verificatiemateriaal en legitimeren de journalistieke onpartijdigheid (Dimitrova & Strömbäck, 2009, 76). Eén van de voorwaarden waar collega-journalisten en het publiek de kwaliteit van een journalistiek product aan af meten, is onder andere het gebruik van meerdere bronnen (Dimitrova & Strömbäck, 2009, 76).

De vraag naar bronnen sluit echter niet altijd aan bij het aanbod van bronnen. Hoe graag een bron bepaalde informatie in de media verspreidt, zo graag houdt diezelfde bron andere informatie verborgen. Een gemeente komt bijvoorbeeld graag in de media als er een prijs gewonnen is voor groenste stad van Nederland, maar wordt liever niet aan de tand gevoeld over hoge criminaliteitscijfers. De relatie tussen journalist en bron is dus steeds veranderlijk en wie er leidt, verschilt per situatie. Bronnen en journalisten onderhandelen eigenlijk continue om de machtspositie, die de publieke opinie kan beïnvloeden (Berkowitz, 2009, 111). Onderzoek wijst uit dat bronnen vaak meer leidend zijn in de ontdekkingsfase van nieuws en de journalisten het stokje overnemen in de uitwerkfase (Reich, 2015, 504).

§ 2.3.3 Relatieproblemen

Door de komst van internet en sociale media zijn journalisten niet langer de schakel tussen bedrijven of overheidsinstellingen en de communicatie met hun publiek (Buijs, 2014, 42). Als de gemeente Den Haag bijvoorbeeld nieuws heeft over een eventueel bestemmingsplan van het centrum, kan dit rechtstreeks gedeeld worden met iedere geïnteresseerde Hagenaar. De geïnteresseerde Hagenaar deelt het bericht via sociale media met een bevriende Hagenees en het nieuws gaat als een lopend vuurtje. Dit hypothetische nieuwsbericht, of nieuwsachtige bericht, is aanvankelijk geschreven door de communicatieafdeling van de gemeente en dus hoogstwaarschijnlijk gekaderd in een 'het nieuwe bestemmingsplan van het centrum is leuk en goed voor Den Haag'-frame. Het publiek ontvangt op deze manier berichtgeving zonder een kritische noot van onafhankelijke media (Buijs, 2014, 42).

Deze communicatieafdelingen van bedrijven, organisaties en overheidsinstanties zijn sinds de eeuwwisseling enorm gegroeid (Buijs, 2014, 42). Dagelijks sturen deze afdelingen persberichten naar verschillende mediakanalen in de hoop dat hun boodschap gepubliceerd wordt. Wanneer dit gebeurt, heeft hun boodschap namelijk niet alleen publiciteit, het is ook eens goedkope publiciteit (Prenger et al, 2011, 2). Bovendien komt de boodschap geloofwaardiger over wanneer deze is overgenomen in een journalistiek product (Prenger et al, 2011, 2). De communicatieafdelingen zijn overigens niet alleen verantwoordelijk voor de toevoer van informatie over een bedrijf, organisatie of overheidsinstantie, maar ook voor de toegang tot informatie over een desbetreffende instelling (Prenger et al, 2011, 1). Wanneer een journalist zelf informatie wil inwinnen over een bepaald onderwerp, is de kans groot dat een getrainde woordvoerder of communicatiemedewerker de telefoon opneemt. Politiek verslaggever Bastiaan Hetebrij (AT5) omschrijft het volgende:

'Spindoctors doen er alles aan om tussen de journalist en de politicus in te gaan staan en de informatie te manipuleren. Dit doen ze door als je belt voor een verhaal te zeggen dat het wel meevalt, of dat het oud nieuws is. Zo werpen ze barrières op. Een goede spindoctor weet dat de journalist met een deadline kampt, en dat hij niet teveel tijd in een item kan steken.' (Van Vree, F.P.I.M., & Prenger, M., 2004, 43).

Al met al zorgen de flinke bezuinigingen bij de slinkende nieuwsredacties enerzijds en de groei van mogelijkheden van deze communicatieafdelingen anderzijds ervoor dat journalisten zich in een afhankelijke positie begeven tegenover deze nieuwsbronnen, wat terug te zien is in de berichtgeving (Buijs, 2014, 44).

2.4 De burger als bron

§ 2.4.1 'Primary definers'

Aangezien bronnen deel uitmaken van de agendabuilding en media meedingen bij het vormen van de publieke opinie, is het voor de democratische functie van media belangrijk te weten welke bronnen er in het nieuws gebruikt worden. De praktijk leert dat journalisten voorkeur hebben voor institutionele bronnen, zoals politici of hoge ambtenaren (Berkowitz, 2009, 105). De woordvoerders of communicatieafdelingen van overheidsinstellingen, grote organisaties of bedrijven vallen ook onder deze noemer (Buijs, 2014, 26). Journalisten prefereren deze institutionele bronnen omdat ze meestal goed bereikbaar zijn en vaak snel persklare informatie verstrekken (Buijs, 2014, 26). Met dank aan hun hoge plek in de samenleving en deze voorkeur van journalisten, komen institutionele bronnen het meest aan het woord in de media (Carlson, 2009, 533). Daarnaast krijgen deze bronnen vaak als eerst de kans om een gebeurtenis op hun manier in te kaderen en te definiëren (Carlson, 2009, 533). Hierdoor worden zij ook wel 'primary definers' genoemd (Carlson, 2009, 533). Aan de ene kant hebben journalisten deze institutionele bronnen nodig en aan de andere kant geven ze deze bronnen een kans om de berichtgeving te framen. Onderwerpen in de media worden daarom vaak op een top-down manier benaderd.

§ 2.4.2 Aandacht voor de burger

In tegenstelling tot bijvoorbeeld politici hebben burgers minder kans om in de berichtgeving een gebeurtenis als eerst te duiden (Lewis, Inthorn & Wahl-Jorgensen, 2005, 74). Onderzoeker Zvi Reich (2015) onderzocht waarom burgers nauwelijks als nieuwsbronnen fungeren. De conclusie was dat de input van burgers voor journalisten ten eerste niet altijd bruikbaar is omdat ze slechts tijdelijk als een goede bron van informatie worden gezien, bijvoorbeeld als ooggetuige van een ongeluk (Reich, 2015, 2423). Ten tweede kost het de journalist meer tijd en moeite om een burger als bron te gebruiken en ten slotte waarderen journalisten burgerbronnen als minder betrouwbaar (Reich, 2015, 2425-2426). Wetenschappers betogen voor meer afwisselend brongebruik aangezien dit binnen de democratie de expressieve functie van de media kan bevorderen (Hietbrink & Hermans, 2015, 76).

Op technologisch, cultureel en sociaal vlak zijn er steeds meer barrières tussen burger en journalist verdwenen en deze ontwikkeling is nog steeds gaande (Reich, 2015, 2429). Dit wekt de verwachting dat burgerbronnen steeds vaker als bron gebruikt worden. Onderzoek naar het brongebruik in Nederlands televisienieuws toont aan dat er in vergelijking tot 1990 en 1996 minder elitebronnen

aan het woord komen (Kleemans, Schaap & Hermans, 2015, 164). In het onderzoek komt naar voren dat er relatief meer aandacht voor de burger is, wat een goed teken is voor de participatie.

Een minpunt is wel dat de burgerbron, die de afgelopen jaren een grotere rol speelt in de media, eerder 'de willekeurige voorbijganger op de Amsterdamse Albert Cuyp' is, dan bijvoorbeeld een ooggetuige, participant of vertegenwoordiger van een beweging (Kleemans, Schaap & Hermans, 2015, 165). Wanneer de burger als voorbijganger wordt gevraagd naar zijn of haar mening, zijn gebeurtenissen vaak al geduid door andere actoren. Terwijl als de burger een actieve rol heeft, zoals een vertegenwoordiger of participant van een groep, degene zelf ook een poging doet tot definiëren. De standpunten van het volk komen dus het meest tot zijn recht, als de burgers in deze rollen worden opgevoerd.

§ 2.4.3 De man op het web

Zeker met de komst van de sociale media is het voor journalist en burger steeds makkelijker om met elkaar in contact te komen. Hoewel Vlaamse journalisten in 2008 sociale media nog niet vaak als bron raadpleegden, laat een survey in 2013 andere cijfers zien (Van Leuven, S., & Deprez, A., & Raeymaeckers, K., 2015, 78). Vooral websites als Twitter en Facebook maken steeds vaker deel uit van het nieuwsgaringproces (Van Leuven, Deprez & Raeymaeckers, 2015, 78). Paulussen en Harder (2014) concluderen dat als sociale media worden gebruikt als bron, ze in bijna de helft van de gevallen verwijzen naar gewone burgers (Paulussen & Harder, 2014, 548). Echter wordt in zo'n geval vaak de 'stem van het volk' gerepresenteerd (Paulussen & Harder, 2014, 548). Journalisten benaderen de burgers dan als collectief en vaak parafraseren ze hun uitspraken, om een voorbeeld te geven van wat er speelt bij de man in de straat (Paulussen & Harder, 2014, 548). In zo'n geval is deze burgerbron dus vergelijkbaar met de voorbijganger op de Albert Cuyp. De posts van politici, bekende sporters of andere bekenden worden daarentegen vaker direct overgenomen (Paulussen & Harder, 2014, 549). Dus hoewel de burgerstem in de loop der jaren wel meer door de media wordt gehoord, is de burger niet vaak een 'primary definer'.

2.5 Democratische functie van de lokale en regionale media

§ 2.5.1 Democratische functie lokale media onder vuur?

Hoewel het aanbod aan traditionele media sinds 2005 is afgenomen, is het totale lokale nieuwsaanbod qua omvang gegroeid (Kik, Bakker & Buijs, 2013, 399). Dit hebben de burgers voornamelijk te danken aan de online nieuwsverspreiding (Kik, Bakker & Buijs, 2013, 399). Op het

eerste gezicht lijkt het dus een geslaagde aanvulling: offline nieuws is vervangen door online nieuws. Uit ditzelfde onderzoek bleek echter dat in veel provincies waar de traditionele media zijn weggevallen, de gaten niet vanzelfsprekend zijn opgevuld door de nieuwe online-initiatieven. Er is zelfs een zwak tegenovergesteld verband te zien tussen de twee: vaak zijn er meer van deze initiatieven op plaatsen waar er ook meer traditionele media actief zijn (Kik, Bakker & Buijs, 2013, 399).

Wat blijkt is dat sommige lokale nieuwsaanbieders niet altijd zelf origineel nieuws produceren (Kik, Bakker & Buijs, 2013, 394). Zogenaamde aggregatiewebsites plaatsen nieuws- of persberichten door zonder enige aanpassing en traditionele media gebruiken hun berichten vaak dubbel. Eenzelfde bericht verschijnt dan bijvoorbeeld in de papieren lokale krant, op de website van de lokale krant en op Facebookpagina van de lokale krant. Het totale lokale nieuwsaanbod is dus gegroeid maar deze groei heeft niet per definitie voor meer divers nieuws gezorgd.

Als er slechts gekeken wordt naar het nieuws over lokaal beleid, blijkt dat lokale en regionale media moeite hebben met de verspreiding van inhoudelijke informatie die nodig is voor een weloverwogen keuze van de burger (Hietbrink, Keulen & Van Voorst, 2010, 35). Slechts een kwart van alle berichtgeving gaat over lokaal beleid (Landman, & Kik, 2015, 23). Bovendien concluderen Hietbrink & Hermans (2015) dat het nieuws over de lokale politiek buiten de verkiezingsperiode grotendeels uit korte berichten en nieuwsverhalen bestaat. Artikelen met een ander genre, zoals een achtergrondartikel of een interview, zijn gedurende een reguliere periode schaars terwijl dergelijke genres meer ruimte bieden voor interpretatie en de burger uitgebreider informeren (Hermans & Hietbrink, 2015, 68-71).

De traditionele krant blijkt in Denemarken het belangrijkste medium wat betreft het verspreiden van dit lokale politieke nieuws (Nielsen, 2015, 12). Gezien het vergelijkbare mediasysteem van Denemarken en Nederland (Hallin & Mancini, 1999, 55), is het aannemelijk dat dit ook in Nederland het geval is. Omdat juist traditionele media, waaronder de kranten, het economisch moeilijk hebben en zelfs verdwijnen, is het dus de vraag of de lokale en regionale media hun informatieve functie wel waar kunnen maken.

§ 2.5.2 Eén bron is geen bron

Dat journalisten bovendien in theorie veel waarde hechten aan de controlerende of kritische functie lijkt, zeker op lokaal niveau, niet altijd helemaal overeen te komen met wat er in de praktijk gebeurt. Journalisten van lokale en regionale nieuwsorganisaties krijgen soms, in tegenstelling tot de term

waakhond, ook wel de term schoothond toebedeeld (Hellekant, 2016, 14). De huidige problematiek van nieuwsorganisaties, waaronder tijd- en geldgebrek, treft namelijk vooral de lokale en regionale media. Lokale en regionale journalisten zijn daarom steeds vaker afhankelijk van hun bronnen (O'Neill & O'Connor, 2008, 498). De journalisten hebben geen tijd om contact op te nemen met meerdere bronnen, ze plaatsen persberichten met geringe aanpassingen door en nemen stukken van elkaar over.

Zo bleek dat in de regio West Yorkshire in Groot-Brittannië het overgrote deel van de nieuwsberichten gebaseerd was op één bron (O'Neill & O'Connor, 2008, 498). Maar ook uit onderzoek dichterbij huis bleek dat in 68 procent van de lokale en regionale berichtgeving op nul of één bron gegrond was (Hietbrink & Hermans, 2015, 81). Het gemiddeld aantal bronnen per bericht komt uit op 1,28 in de offline media, zoals geprinte kranten en de radio, en op 1,15 bron per bericht in de online media (Hietbrink & Hermans, 2015, 81). De geprinte regionale dagbladen scoren bovengemiddeld met 1,64 bron per bericht (Hietbrink & Hermans, 2015, 83).

§ 2.5.3 Lokale burgers

Hietbrink & Hermans (2015) concluderen bovendien dat de lokale en regionale media in de onderzochte Nederlandse gemeenten nauwelijks burgerbronnen gebruiken. In de gehele berichtgeving is slechts tien procent van de opgevoerde bronnen burger, vijftien procent behoort tot het maatschappelijk middenveld en vijfenzeventig procent van de bronnen die gebruikt worden zijn institutioneel (Hietbrink & Hermans, 2015, 84). Als burgers opgevoerd worden in lokaal nieuws, is dit meestal in de rol van ooggetuige of betrokkene (Hietbrink & Hermans, 2015, 90). Tijdens de verkiezingen veranderden de verhoudingen en is er relatief meer aandacht voor burgervertegenwoordigers (Hietbrink & Hermans, 2015, 90). Dit is een actievere rol wat betreft de burgerparticipatie binnen de lokale democratie.

Kees Buijs (2014) geeft een verklaring voor het schaarse gebruik van burgerbronnen. Hij besteedt in zijn proefschrift aandacht aan de routines van lokale en regionale journalisten. De redacteurs gebruiken volgens de onderzoeker vaak bronnen uit hun eigen netwerk, wat erop neer komt dat 'gewone wijkbewoners en dorpingen' in de minderheid zijn (Buijs, 2014, 214). Hij stelt dat de onderzochte regionale redacties nog nauwelijks het 'burgermodel' toepassen, wat zich onder andere kenmerkt door de bottom-up-benadering van nieuwsverhalen (Buijs, 2014, 130). Een dergelijke bottom-up-benadering stimuleert de burgerparticipatie (Buijs, 2014, 38) en dus de expressieve functie.

§ 2.5.4 Kwaliteit brongebruik verschilt per medium

Zoals al eerder besproken in § 2.5.1 is de krant nog steeds het belangrijkste medium als het gaat om berichtgeving over lokale beleidsissues. Uit onderzoek van Lacy et al. (2013) blijkt daarnaast dat de kwaliteit van het brongebruik in de verslaggeving over lokaal beleid gemiddeld beter in kranten is dan op de radio (Lacy, S., et al, 2013, 470). Maar ook tussen de verschillende radiostations is er een kwaliteitsverschil wat betreft het brongebruik. Zo gebruiken publieke radiostations in items over lokaal beleid gemiddeld meer bronnen dan hun commerciële tegenhangers (Lacy et al, 2013, 471). Bovendien kwamen er meer verschillende bronnen aan het woord bij de publieke radio (Lacy et al, 2013, 471). Een ander interessante bevinding is dat het brongebruik ook van betere kwaliteit was als het radiostation deel uit maakte van een nieuwsmedium die naast radio ook tv produceert (Lacy et al, 2013, 471).

2.6 Conclusie theoretisch kader

Nieuws is niet slechts een objectieve beschrijving van de actualiteit. Er zijn verschillende actoren die deze actualiteit en, in een later stadium, onze sociale werkelijkheid bepalen. Politieke en publieke actoren spelen een rol tijdens agendabuilding en bepalen deels de nieuwsagenda, maar onderwerpen die in de media verschijnen, vullen ook de politieke en publieke agenda. Binnen onze huidige democratische samenleving kunnen media dan ook een waardevolle taak vervullen. Media kunnen namelijk een informatieve, een expressieve en een kritische of controlerende functie hebben. Deze indeling is leidend in dit onderzoek. Onderzocht zal worden of deze functies door lokale en regionale media in Nederland al dan niet vervuld worden. En zo ja, op welke manier dit gedaan wordt.

Voor de informatieve functie is het van belang om de berichtgeving over lokaal beleid te analyseren. Eerder onderzoek wijst uit dat de traditionele krant het belangrijkste medium is betreft de verspreiding van nieuws over lokaal beleid. Dit is zorgwekkend omdat veel traditionele media in een economisch lastig parket verkeren en zelfs helemaal verdwijnen uit kleine gemeenten. Daarnaast bestaat het aanbod grotendeels uit korte nieuwsberichten terwijl andere genres, zoals achtergrondartikelen of interviews, meer duiding geven en beter informeren.

Voor de expressieve functie is het belangrijk om het brongebruik in deze berichtgeving over lokaal beleid te onderzoeken. Bronnen hebben namelijk invloed op het frame van een nieuwsbericht. Verschillende wetenschappers pleiten de laatste jaren voor meer gebruik van burgerbronnen omdat dit burgerparticipatie stimuleert. Het wegvallen van sociale, culturele en vooral technologische

barrières heeft al enigszins voor een stijging van burgerbronnen gezorgd. Als sociale media bijvoorbeeld als bron fungeren, verwijzen ze in veel gevallen naar gewone burgers. Toch laat onderzoek naar regionale media zien dat gewone wijkbewoners en dorpingen in de flinke minderheid zijn omdat de journalisten vaak bronnen kiezen uit hun eigen netwerk. Vaak hebben de burgers ook geen actieve rol.

Tot slot is het voor de kritische of controlerende functie relevant te achterhalen of de media gedurende een nieuwsgebeurtenis meerdere perspectieven belichten en welke nieuwsorganisaties of journalisten zorgen voor deze nieuwe informatie. Door flinke bezuinigingen bij de slinkende nieuwsredacties enerzijds en de verbeterde communicatiemogelijkheden van verschillende instanties anderzijds, begeven journalisten zich namelijk steeds meer in een afhankelijke positie tegenover hun nieuwsbronnen. Bovendien knippen en plakken de media elkaars werk of het werk van communicatieafdelingen. Hierdoor krijgt één frame de overhand, wat niet bevorderlijk is voor het publieke debat. Onderzoek toont aan dat offline media gemiddeld meer bronnen per bericht gebruiken dan online media. Van deze offline media gebruiken regionale dagbladen gemiddeld de meeste bronnen per bericht. Eigendomsvorm van een medium kan de kwaliteit van het brongebruik beïnvloeden.

3. Methoden

3.1 Een casestudie

In dit onderzoek is gekozen voor een casestudie. Om een breder beeld te krijgen van deze lokale mediafuncties binnen een nieuwsecosysteem, is van twee grote steden één week nieuws onderzocht. Utrecht en Den Haag zijn beide hoofdstad van hun provincie en behoren tot de G4, de vier grootste steden van Nederland. Het medialandschap in de twee steden is vergelijkbaar. Beide steden beschikken over 36 media-afzenders. Deze afzenders verspreiden hun berichten via 75 kanalen in Den Haag en via 77 kanalen in Utrecht. Zo kan een afzender als Algemeen Dagblad bijvoorbeeld drie kanalen gebruiken om het nieuws op te plaatsen: de krant, de website en Facebook. De lijsten met alle nieuwsmedia zijn terug te vinden in *Bijlage 1 & 2*.

3.2 Kwantitatieve inhoudsanalyse

Aan de hand van de besproken theorie, zijn drie variabelen gedistilleerd: de informatieve, de expressieve en de kritische of controlerende functie van de lokale en regionale media. Deze indeling is leidend bij het onderzoeken van de twee cases Den Haag en Utrecht.

De eerste variabele - de informatieve functie van de lokale en regionale media – wordt geoperationaliseerd aan de hand van het aantal berichten over lokaal beleid en het type genre van deze berichtgeving. Het genre is hierbij van belang omdat een kort nieuwsbericht het publiek van minder uitleg voorziet dan bijvoorbeeld een achtergrondartikel. Een burger is dus beter geïnformeerd na het consumeren van zo'n achtergrondartikel. Ook wordt vastgesteld hoe het nieuws over lokaal beleid verdeeld is over de verschillende mediakanalen. Zo wordt duidelijk welke mediatypen hun informatieve functie waarmaken en welke dit niet of nauwelijks doen. Om dubbeltellingen te voorkomen, zijn radioherhalingen of letterlijk gekopieerde berichten eruit gefilterd.

De tweede variabele – de expressieve functie van de lokale en regionale media – wordt meetbaar gemaakt door de opgevoerde bronnen per bericht te onderzoeken. Tot de institutionele bronnen behoren de politici en de overheid. Het maatschappelijk middenveld bestaat uit de bedrijven, deskundigen, andere media en de maatschappelijke organisaties. De burgerbronnen zijn verdeeld in vox-pop, betrokkene/slachtoffer, participant of vertegenwoordiger. De vox-pop is een passieve voorbijganger en dus eigenlijk nauwelijks betrokken bij het nieuwsonderwerp maar de participant of

vertegenwoordiger is burgerschapstechnisch meer actief. De verhouding tussen de opgevoerde bronnen, met nadruk op het aantal en de variëteit aan burgerbronnen, zal aantonen in hoeverre de expressieve functie tot zijn recht komt. Deze factoren zullen dan ook de waarde van deze tweede variabele bepalen. Wederom wordt gewerkt met de netto data, dus dubbele berichten zijn eruit gefilterd.

Tot slot wordt de derde variabele - de controlerende functie van de lokale en regionale media – onderzocht. De ontwikkeling van een Haagse en een Utrechtse politieke nieuwsgebeurtenis is onderzocht. In de onderzoeksperiode ging in Den Haag veel nieuws over de kunstbegroting en in Utrecht was de cultuurbegroting veelbesproken. Duidelijk wordt op welke manier er tijdens een nieuwsgebeurtenis verschillende visies worden belicht. Om dit na te gaan, zijn eerst de berichten met nieuwe informatie gefilterd. Daarna is het brongebruik in deze berichten met nieuwe informatie geanalyseerd en ter afsluiting is nagegaan welke journalisten pro-actief, dus zonder trigger van buitenaf, voor deze nieuwe informatie gezorgd hebben. De derde variabele wordt dus geoperationaliseerd aan de hand van het aantal berichten met nieuwe informatie, het brongebruik in deze berichten en het aantal berichten waarin sprake is van pro-actieve journalistiek.

3.3 Twee codeerfases

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, zijn alle nieuwsberichten in de week van 12 t/m 18 september 2016 gecodeerd, mits deze nieuws bevatten over de gemeente Den Haag en de gemeente Utrecht. Alle lokale en regionale media binnen de nieuwsecosystemen zijn onderdeel van dit onderzoek, indien deze minstens wekelijks content plaatsen. Dus zowel offline en online media, dag- en weekbladen, hyperlocals, niche media en omroepen tellen mee als onderzoeksmateriaal. Gemeentebereichten of persberichten die zonder toevoegingen zijn doorgeplaatst zijn buiten beschouwing gelaten. Ook zijn sportverslagen, human interest verhalen, korte aankondigingen of advertenties, historische verslagen zonder actueel nieuwsfeit en berichten zonder journalistieke input niet meegerekend als nieuwsbericht.

In de eerste fase zijn alle nieuwsberichten gecodeerd op type media, titel medium, naam editie, datum en tijd, type genre, onderwerp, gebruikte bronnen, reacties en of het bericht lokaal beleid betrof of niet. *Afbeelding 1 & 2* geven ter verduidelijking een leeg codeersjabloon weer. Bij het mediumtype, onderwerp, genre en de gebruikte bronnen is onderscheid gemaakt tussen een aantal subcategorieën. *Afbeelding 3, 4, 5 & 6* geven tevens ter verduidelijking deze categorieën weer. De

gedetailleerde criteria voor de indeling van de categorieën zijn terug te vinden in *Bijlage 3: Codeerinstructie fase 1*.

Nieuwsgebeurtenissen over lokaal beleid, waarover opvallend veel berichtgeving was in de onderzochte week, zijn in fase twee gereconstrueerd. Zo is alle berichtgeving over het desbetreffende onderwerp eerst in volgorde gezet. Daarna is er per bericht gecodeerd of er sprake was van nieuwe informatie en welke bron het meest gebruikt is. Naderhand is gecodeerd wat de aanleiding was van het bericht en of er sprake was van pro-actieve journalistiek. Met pro-actieve journalistiek wordt bedoeld dat de journalisten in kwestie zelf de trigger waren voor het nieuwsbericht en bijvoorbeeld niet een organisatie, burger of overheidsinstantie. De gedetailleerde criteria voor de indeling zijn terug te vinden in *Bijlage 4: Codeerinstructie fase 2*.

Afbeelding 1: Eerst helft leeg codeersjabloon

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1	Naam codeur	Gemeentenaam	Mediumtype	Titel nieuwsmedium	Naam editie of programma	Datum publicatie	Tijdstip publicatie	Onderwerp	Lokaal beleid = 1; anders = 0
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
23									

Afbeelding 2: Tweede helft leeg codeersjabloon

	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U
1	Titel artikel/item	Woorden	Seconden	Genre	Bron 1	Bron 2	Bron 3	Bron 4	Herkomst nieuwsbericht: origineel = 1; URL herkomst:	URL herkomst:	Reactievak	Aantal reacties
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												
14												
15												
16												
17												
18												
19												
20												
21												
22												
23												

Afbeelding 3: Categorieën mediumtype

1	mediumtype
2	dagblad (print)
3	dagblad (website)
4	dagblad (video)
5	dagblad (twitter)
6	dagblad (facebook)
7	huis-aan-huisblad (print)
8	huis-aan-huisblad (website)
9	huis-aan-huisblad (video)
10	huis-aan-huisblad (twitter)
11	huis-aan-huisblad (facebook)
12	nieuwsblad (print)
13	nieuwsblad (website)
14	nieuwsblad (video)
15	nieuwsblad (twitter)
16	nieuwsblad (facebook)
17	regionale omroep (televisie)
18	regionale omroep (radio)
19	regionale omroep (website)
20	regionale omroep (twitter)
21	regionale omroep (facebook)
22	lokale omroep (televisie)
23	lokale omroep (radio)
24	lokale omroep (website)
25	lokale omroep (twitter)
26	lokale omroep (facebook)
27	commerciële omroep (televisie)
28	commerciële omroep (radio)
29	commerciële omroep (website)
30	commerciële omroep (twitter)
31	commerciële omroep (facebook)
32	niche media (print)
33	niche media (televisie)
34	niche media (radio)
35	niche media (website)
36	niche media (video)
37	niche media (twitter)
38	niche media (facebook)
39	hyperlocal (print)
40	hyperlocal (website)
41	hyperlocal (video)
42	hyperlocal (twitter)
43	hyperlocal (facebook)
44	landelijke media (print)
45	landelijke media (televisie)
46	landelijke media (radio)
47	landelijke media (website)
48	landelijke media (twitter)
49	landelijke media (facebook)
50	politici (twitter)
51	politici (facebook)
52	bedrijf (twitter)
53	bedrijf (facebook)
54	maatschappelijke organisatie (twitter)
55	maatschappelijke organisatie (facebook)
56	burger (twitter)
57	burger (facebook)
58	

Afbeelding 4: Categorieën onderwerp

1	onderwerp
2	bestuur & financiën
3	bouw
4	economie
5	kunst & cultuur
6	minderheden & integratie
7	natuur & milieu
8	netwerken
9	onderwijs
10	rechtspraak
11	uitgaan & vrije tijd
12	veiligheid
13	verkeer
14	werkgelegenheid
15	wetenschap
16	wonen
17	zorg & welzijn
18	

Afbeelding 5: Categorieën genre

1	genre
2	achtergrondverhaal
3	column
4	commentaar
5	debat
6	ingezonden brief
7	interview
8	nieuwsbericht
9	nieuwsverhaal
10	opiniestuk
11	talkshow
12	verslag

Afbeelding 6: Categorieën brongebruik

1	bron
2	overheid (bestuur)
3	politici
4	bedrijven
5	maatschappelijke organisaties
6	deskundige
7	andere media
8	burger-voorbijganger / vox-pop
9	burger-betrokkene / ooggetuige
10	burger-vertegenwoordiger
11	burger-participant

3.4 Betrouwbaarheid

Gezien de omvang van het onderzoeksmateriaal, is het codeerwerk verdeeld over meerdere personen. Dit kan uiteraard voor verschillen in codeerstijl zorgen. Om deze verscheidenheid in te perken, zijn de codeurs voorafgaand aan het onderzoek getraind en getest. Bovendien maakten de codeurs gedurende het coderen gebruik van een door het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek ontwikkelde codeerinstructies (zie *Bijlage 3 & 4*). Tot slot zijn nieuwsberichten die lastig te coderen waren, klassikaal besproken.

Per onderzoeksvariabele (lokaal beleid, onderwerp, genre, aantal bronnen) is de KALPHA berekend om iets te kunnen zeggen over de mate van betrouwbaarheid van de codering van de codeurs. KALPHA is Krippendorff's Alpha. Hiermee kun je de ICB berekenen van 3 of meer codeurs, anders dan de 'gewone' Cohen's KAPPA waar 2 codeurs met elkaar vergeleken worden. Bij een KALPHA van 0.8 spreekt men van een goede betrouwbaarheid, tot een minimum 0.6/0.67. Onder 0.6 is de betrouwbaarheid van de codering niet goed genoeg om harde uitspraken te doen.

De uitslagen van de 6 codeurs uit Den Haag zijn te vinden in *Bijlage 5: Betrouwbaarheidscijfers*. De KALPHA van de Haagse codeurs is voor een aantal onderdelen lager uitgevallen dan verwacht. Vergelijkbare berekeningen zijn gemaakt voor de codeurs uit Utrecht en alle codeurs gezamenlijk. Deze uitslagen zijn op te vragen bij het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek.

3.5 Beperkingen

De gekozen onderzoeksmethode in dit onderzoek heeft ook een aantal beperkingen. Ten eerste is een casestudie per definitie een analyse van slechts één of enkele gevallen. Er is dus per nieuwsecosysteem sprake van onbekende gevals specifieke kenmerken en factoren, die van invloed zijn op de gecodeerde media-inhoud. Generalisatie van de onderzoeksresultaten is dan ook niet mogelijk.

Ten tweede is belangrijk dat dit onderzoek alleen informatie bevat over de aanbodkant van de lokale en regionale media. Het gebruik van de nieuwsconsument is buiten beschouwing gelaten. Het daadwerkelijke effect op het publiek is dus in dit onderzoek slechts een aanname, weliswaar op basis van de besproken theorie hierover.

Tot slot zijn de data slechts gebaseerd op de producten van deze media. De totstandkoming van de berichten is buiten beschouwing gelaten. Het is bijvoorbeeld goed mogelijk dat een journalist één

bron noemt in een bericht maar op de redactiekamer wel vijf bronnen heeft geraadpleegd. Op dat moment is dus alleen de bron die genoemd is, meegenomen in dit onderzoek. Uitspraken over lokale democratische mediafuncties zijn dus enkel op de producten van de media gefundeerd.

4. Resultaten

Hoewel het aantal mediakanalen in Den Haag en Utrecht ongeveer hetzelfde is, waren in de onderzochte week in Den Haag 71 van deze kanalen actief en in Utrecht slechts 54. Dit is ook terug te zien in de totale berichtgeving die week. In de onderzochte week zijn in Den Haag namelijk 1780 berichten geteld, terwijl dit er in Utrecht 1087 waren. Als er wordt gecorrigeerd voor directe doorplaatsingen en herhalingen, blijven er in Den Haag 1412 originele berichten over en in Utrecht 803. Per actief mediakanaal zijn dat gemiddeld ongeveer 20 berichten voor de Haagse kanalen en 15 voor die van Utrecht.

4.1 Lokaal beleidsnieuws

§ 4.1.1 Aandeel lokaal beleid

In hoeverre de lokale en regionale media burgers informeren over gemeentelijk beleid, hangt af van de mate van media-aandacht voor dit domein. Van de totale Haagse berichtgeving ging in de onderzochte week 27,5% over lokaal beleid. In Utrecht was dit 16,7%. Wat opvalt in Tabel 1 is dat dit soort nieuwsberichten in beide steden het meest verspreid worden door de offline media. Te zien is dat 17,1% van de totale Haagse berichtgeving en 9,3% van de totale Utrechtse berichtgeving, offline beleidsnieuws is. Het gedeelte beleidsnieuws dat op Facebook verschijnt is met 3,7% en 2,2% van de totale berichtgeving, het kleinst.

Tabel 1: Aandacht voor lokaal beleid

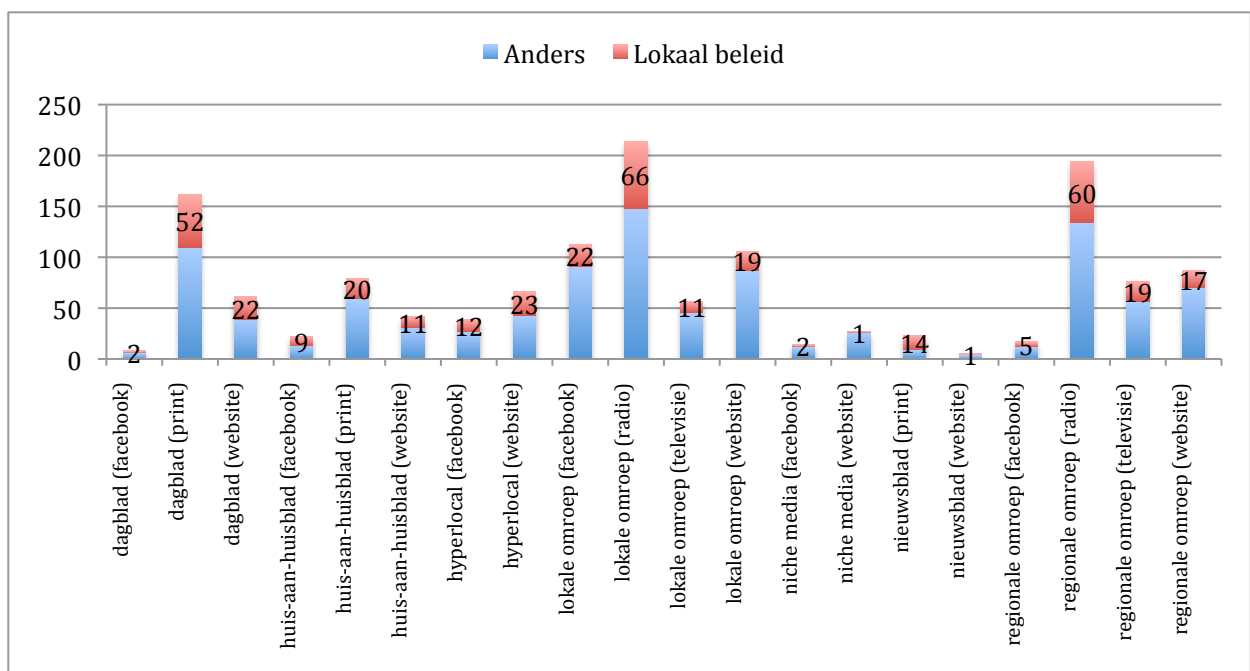
Berichtgeving over lokaal beleid	Den Haag				Utrecht			
	<i>Aantal berichten</i>	<i>Aantal berichten over lokaal beleid</i>	<i>% over lokaal beleid per medium-soort</i>	<i>% over lokaal beleid van totale berichtgeving Den Haag</i>	<i>Aantal berichten</i>	<i>Aantal berichten over lokaal beleid</i>	<i>% over lokaal beleid per medium-soort</i>	<i>% over lokaal beleid van totale berichtgeving Utrecht</i>
<i>Online</i>	394	94	23,9%	6,7%	237	41	17,3%	5,1%
<i>Online Facebook</i>	213	52	24,4%	3,7%	133	18	13,5%	2,2%
<i>Offline</i>	805	242	30,1%	17,1%	433	75	17,3%	9,3%
<i>Totaal</i>	1412	388	27,5%	27,5%	803	134	16,7%	16,7%

Bekijken we het aandeel beleidsnieuws per mediumsoort, dan liggen de percentages dichterbij elkaar. Van al het offline nieuws dat in Utrecht gepubliceerd is, gaat 17,3% over het lokale beleid. Ditzelfde percentage geldt voor het online nieuws. Van alle lokale nieuwsberichten op Facebook is in Utrecht 13,5% beleidsnieuws. Hoewel alle drie de Haagse mediasoorten, zowel absoluut als relatief, meer berichten verspreiden over de lokale politiek, gaat ook hier niet meer dan een derde van het nieuws online, offline of op Facebook over het beleid. De offline media spannen wederom de kroon: 30,1% van het offline nieuws in Den Haag gaat over lokale beleidskwesties.

§ 4.1.2 Lokaal beleid per mediumtype

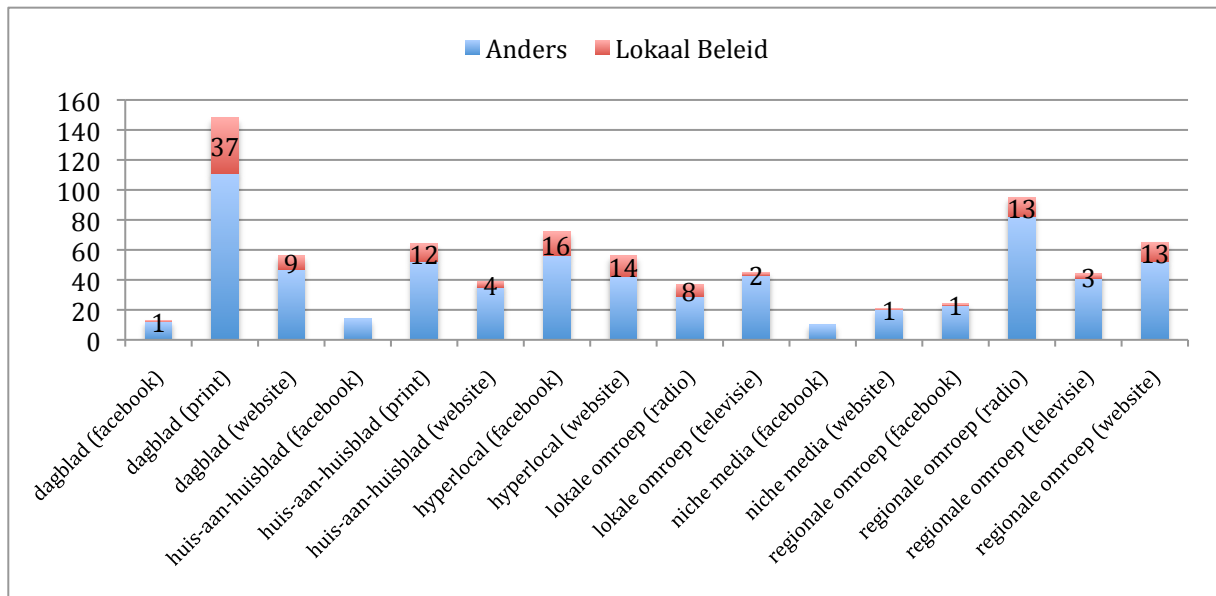
Welk mediatype relatief het meest over lokaal beleid bericht, komt naar voren in de grafieken hieronder. Grafiek 1 & 2 tonen hoe de berichtgeving over de verschillende mediatypen is verdeeld. In Den Haag zijn drie duidelijke uitschieters: het offline dagblad en de lokale en regionale radio. En hoewel het geprinte nieuwsblad aan het totaal niet immens veel toevoegt, hebben 14 van de 23 nieuwsberichten in het blad betrekking tot het gemeentelijk beleid. Relatief gezien gaat dus meer dan de helft van de berichtgeving in het geprinte nieuwsblad over lokale beleidszaken.

Grafiek 1: Aandacht voor lokaal beleid per mediumtype Den Haag

In Utrecht is een ander patroon waar te nemen. Het geprinte dagblad blinkt uit als verspreider van dit type nieuws. Daarnaast is de hyperlocal relatief een belangrijkere speler. Want ook al is de totale berichtgeving van de regionale radio meer dan van de overige mediatypen, er verschijnt zowel op Facebook als op de nieuwssite van de hyperlocal meer beleidsnieuws.

Grafiek 2: Aandacht voor lokaal beleid per mediumtype Utrecht

§ 4.1.3 Lokaal beleid per genre

Niet alleen het volume van de berichtgeving over lokaal beleid bepaalt de kwaliteit van de informatieve functie. Zoals in het theoretisch kader uitgelegd, geeft een achtergrondartikel of interview bijvoorbeeld vaak meer inzicht en uitleg dan een kort nieuwsbericht. Een burger is dan dus uitgebreider geïnformeerd wanneer deze een product met meer inhoud consumeert. In Tabel 2 is te zien dat het Haagse beleidsnieuws voor bijna de helft bestaat uit korte nieuwsberichten. Ook korte nieuwsverhalen zijn ruim aanwezig in de gecodeerde data. Samen is dit korte nieuws goed voor 77,8% van alle berichtgeving over lokaal beleid. Dit percentage is iets lager dan in Utrecht maar zeker vergelijkbaar. Daar vormen deze korte nieuwsberichten en –verhalen 82,1% van het totale lokale beleidsnieuws.

Tabel 2: Berichtgeving lokaal beleid per genre

Genre lokaal beleid	Den Haag		Utrecht	
	<i>Berichten</i>	<i>Percentage</i>	<i>Berichten</i>	<i>Percentage</i>
<i>achtergrondverhaal</i>	26	6,7%	5	3,7%
<i>column</i>	9	2,3%	5	3,7%
<i>commentaar</i>			1	0,7%
<i>ingezonden brief</i>	5	1,3%	1	0,7%
<i>interview</i>	26	6,7%	5	3,7%
<i>nieuwsbericht</i>	187	48,2%	54	40,3%
<i>nieuwsverhaal</i>	115	29,6%	56	41,8%
<i>opiniestuk</i>			1	0,7%
<i>talkshow</i>			2	1,5%
<i>verslag</i>	12	3,1%	4	3,0%
<i>(leeg)</i> ⁶	8	2,1%		
Eindtotaal	388	100,0%	134	100,0%

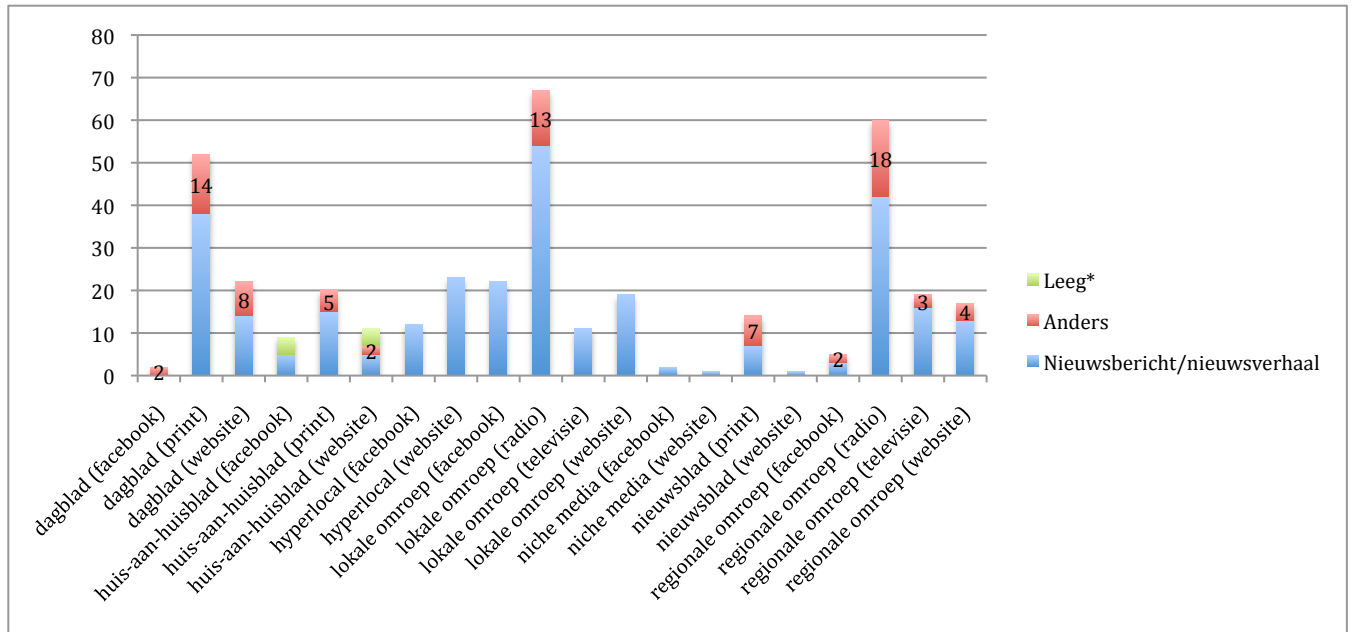
In Den Haag delen achtergrondverhalen en interviews de derde plek, gevolgd door verslagen. In Utrecht wordt de derde plek gedeeld door achtergrondverhalen, interviews en columns. Wat overigens wel opvalt is dat hoewel de percentages - 6,7% en 3,7% - niet gek veel van elkaar verschillen, de absolute aantallen een ander beeld schetsen. Zo zijn er in één week bijvoorbeeld 26 achtergrondartikelen gecodeerd in Den Haag terwijl dit er in Utrecht slechts 5 waren.

§ 4.1.4 Lokaal beleid per genre en mediatype

Worden deze gegevens in een tabel gevoegd met de verschillende mediatypen, dan verschijnt er een mooi overzicht zoals in tabel 5 & 6 in *Bijlage 6: Tabellen*. Deze informatie is vervolgens in de grafieken hieronder opgesplitst in twee categorieën. We zien welke spelers het publiek slechts van kort nieuws voorzien en welke ook meer duiding of extra informatie geven. Grafiek 3 geeft de cijfers van Den Haag weer. De verschillende genres zijn over verschillende mediakanalen verspreid. De lokale en regionale radiozenders, het geprinte en online dagblad, het geprinte nieuwsblad en zelfs het geprinte huis-aan-huisblad wisselen de korte nieuwsberichten en –verhalen geregeld af met een ander genre. In totaal verschijnen de meeste berichten met een ander genre op de regionale radio.

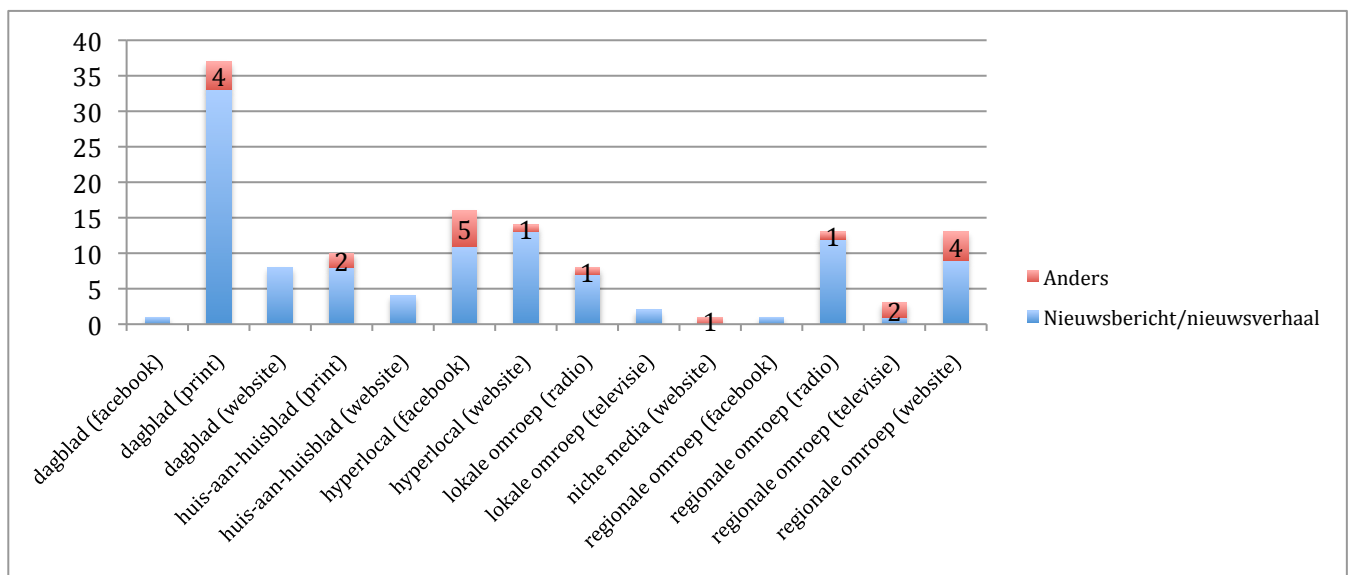
⁶ Genre is niet ingevuld door codeur en artikel is niet meer te vinden.

Grafiek 3: Genre per mediumtype Den Haag

In Utrecht verschenen de meeste berichten met een ander genre dan nieuwsbericht of -verhaal op de website van de regionale omroep, op de Facebookpagina van de hyperlocal en in het geprinte dagblad. In totaal plaatste de hyperlocal vijf van dat soort berichten, net één meer dan de andere twee mediatypen. Echter bracht het geprinte dagblad meer variatie aan tussen deze verschillende genres. Dit is terug te zien in tabel 6 (*Bijlage 6: Tabellen*).

Grafiek 4: Genre per mediumtype Utrecht

§ 4.1.5 Deelconclusie informatieve functie Den Haag en Utrecht

Den Haag: Binnen het Haagse nieuwsecosysteem gaat 27,5% van het nieuws over lokaal beleid. De voornaamste verspreiders van dit nieuws zijn de offline media. Het geprinte dagblad, het geprinte nieuwsblad, de lokale radio en de regionale radio blinken hier namelijk in uit. Het merendeel – maar liefst 77,8% - van deze berichten is overigens een kort nieuwsbericht of nieuwsverhaal. Mediatypen die deze korte berichten het meest afwisselen met een diepgaander en informatiever genre – zoals een achtergrondartikel of interview – zijn de lokale en regionale radiozenders, het geprinte en online dagblad en het geprinte nieuwsblad. Afgezien van het online dagblad, wederom allemaal offline media.

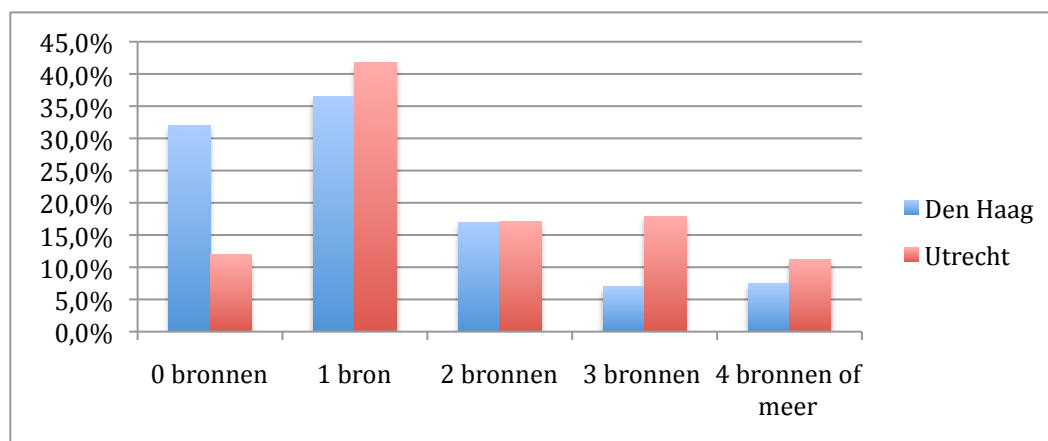
Utrecht: Binnen het Utrechtse nieuwsecosysteem gaat 16,7% van het nieuws over lokaal beleid. Ook in deze stad verspreiden de offline media grotendeels dit type nieuws, alhoewel de online media hier ook relatief een groot aandeel in hebben. Het geprinte dagblad is hier namelijk duidelijk de grootste speler wat betreft de distributie van dit nieuws, gevolgd door de hyperlocal. Het genre van deze politieke berichten is ook in Utrecht grotendeels een kort nieuwsbericht of kort nieuwsverhaal. Samen is dit korte nieuws namelijk goed voor 82,1% van de beleidsberichtgeving. In Utrecht verschenen de meeste berichten met een ander genre dan nieuwsbericht of nieuwsverhaal op de website van de regionale omroep, op de Facebookpagina van de hyperlocal en in het geprinte dagblad.

4.2 Brongebruik in beleidsnieuws

§ 4.2.1 Aantal opgevoerde bronnen in lokaal beleidsnieuws

Veruit de meeste Haagse berichtgeving over lokaal beleid was gebaseerd op nul of één bron. Slechts 31,5% van het beleidsnieuws in Den Haag had namelijk twee of meer bronnen. In Utrecht was dit 46,3%. Wat ook opvalt in grafiek 6 is dat er in Utrecht vrij weinig berichten zonder bron zijn gecodeerd en juist een stuk meer berichten met drie, vier of meer bronnen. In absolute zin verschenen er in Den Haag echter 122 berichten en in Utrecht slechts 62 berichten over lokaal beleid met meer dan één bron. Zowel in Den Haag als in Utrecht waren overigens de meeste berichten op één bron gebaseerd.

Grafiek 5: Aantal bronnen per bericht in lokaal beleidsnieuws

Gemiddeld gebruikten de Haagse media in hun nieuws over lokaal beleid 1,26 bron per bericht. In Utrecht kwam dit gemiddelde op 1,75 bron per bericht uit. De tabel hieronder zet de gemiddelden van de verschillende mediatypen uiteen. Opvallend genoeg blijkt dat in Den Haag niet het geprinte dagblad de meeste bronnen per bericht gebruikt, maar dat de website van de regionale omroep met een gemiddelde van 2,47 de kroon spant. In Utrecht gaan de lokale radio en het geprinte dagblad nek-aan-nek, met 2,24 bron per bericht in de krant en 2,25 bron per bericht op de radio.

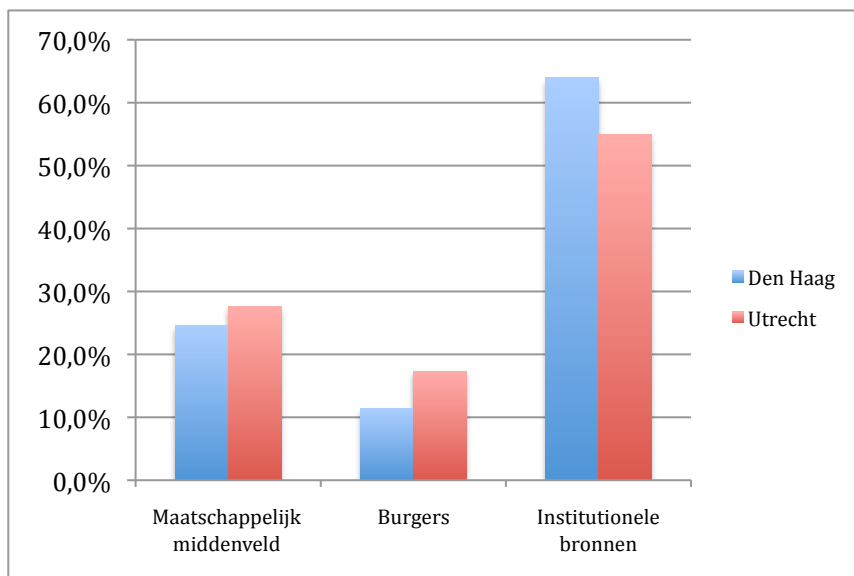
Tabel 3: Gemiddeld aantal bronnen per bericht in lokaal beleidsnieuws

<u>Gemiddeld aantal bronnen per medium</u>	Den Haag	Utrecht
	<i>Gemiddeld aantal bronnen per bericht</i>	<i>Gemiddeld aantal bronnen per bericht</i>
<i>dagblad (facebook)</i>	0	0
<i>dagblad (print)</i>	1,5	2,24
<i>dagblad (website)</i>	1,68	1,56
<i>huis-aan-huisblad (facebook)</i>	0,78	
<i>huis-aan-huisblad (print)</i>	1,35	1,75
<i>huis-aan-huisblad (website)</i>	1,27	1
<i>hyperlocal (facebook)</i>	0,33	1,56
<i>hyperlocal (website)</i>	0,57	1,93
<i>lokale omroep (facebook)</i>	1,36	
<i>lokale omroep (radio)</i>	1,11	2,25
<i>lokale omroep (televisie)</i>	0,64	1,50
<i>lokale omroep (website)</i>	1,53	
<i>niche media (facebook)</i>	0	
<i>niche media (website)</i>	0	1
<i>nieuwsblad (print)</i>	1,50	
<i>nieuwsblad (website)</i>	1	
<i>regionale omroep (facebook)</i>	2	0
<i>regionale omroep (radio)</i>	1,10	1,31
<i>regionale omroep (televisie)</i>	1,47	1
<i>regionale omroep (website)</i>	2,47	2
Totaal	1,26	1,75

§ 4.2.2 Verdeling opgevoerde bronnen in nieuws over lokaal beleid

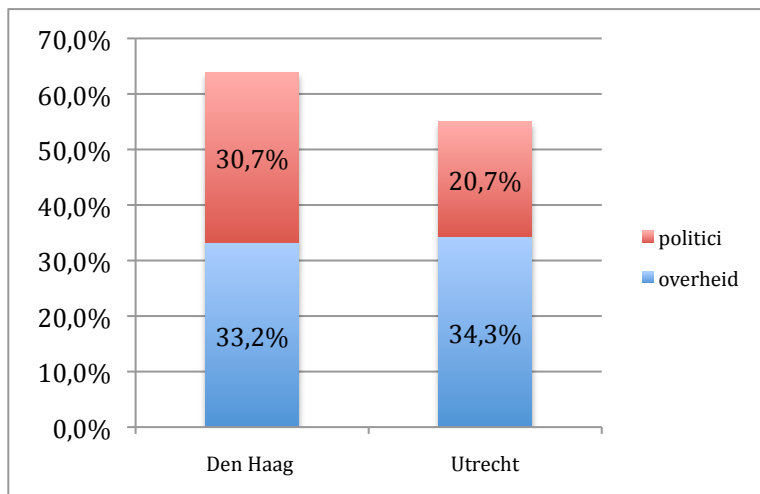
Het merendeel van de gebruikte bronnen in de Haagse en Utrechtse berichtgeving is institutioneel. In Den Haag is dit namelijk 63,9% en in Utrecht behoort 55% van de opgevoerde bronnen tot deze instituties. Benoemingswaardig is dat in de Haagse berichtgeving het aandeel politici en aandeel overheidsbronnen gelijkmatiger verdeeld is dan in het Utrechtse nieuws. Zo is in Den Haag ongeveer de ene helft van de institutionele bronnen een overheidsbron, en de andere helft een politicus. In Utrecht is om en nabij twee derde van de institutionele bronnen een overheidsbron en een derde politicus. In grafiek 8 is zelfs te zien dat van alle opgevoerde bronnen in het beleidsnieuws, de overheid zelfs net iets vaker aan het woord komt in Utrecht. Dit verschil is overigens, met 33,2% in Den Haag en 34,3% in Utrecht, erg klein.

Grafiek 6: Verdeling brongebruik in nieuws over lokaal beleid

Grafiek 7: Verdeling institutionele bronnen in nieuws over lokaal beleid

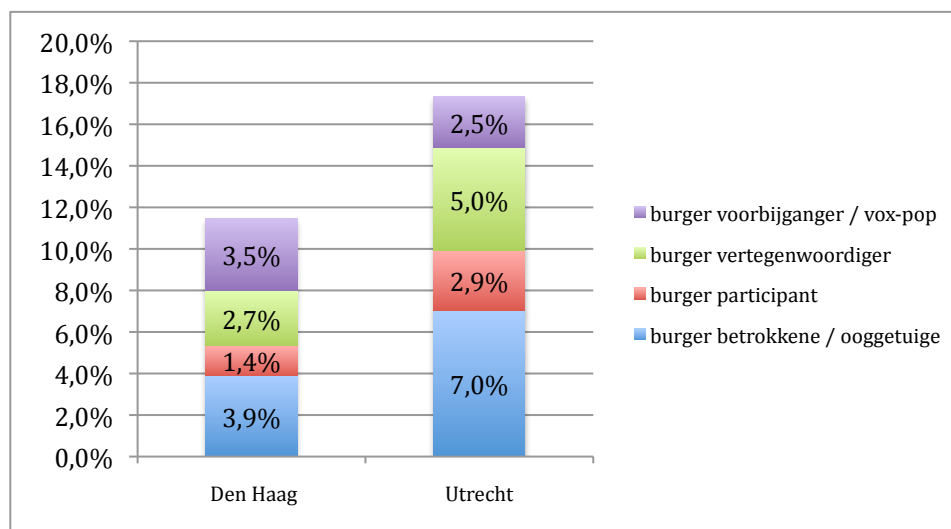
(percentages zijn van totaal aantal opgevoerde bronnen in het nieuws over lokaalbeleid)

Relatief zijn er in beide steden weinig burgerbronnen gebruikt. In het Utrechtse nieuws is 17,4% van de opgevoerde bronnen namelijk burger en in Den Haag is dit zelfs maar 11,5%. Iets wat opvalt in grafiek 9, is de verhouding tussen de opgevoerde burgerbronnen. In beide steden is het aandeel van betrokkenen of ooggetuigen, geheel in lijn met de theorie, het grootst. De Haagse media gebruiken daarnaast, ook geheel in lijn met de theorie, relatief meer burgers met een vox-pop rol. Bijna een derde van de burgers die in de Haagse media als bron fungeren zijn namelijk vox-pop of voorbijganger. Echter is dit in de Utrechtse media maar een zevende. De actieve participerende of vertegenwoordigende burgerrol krijgt in Utrecht relatief juist meer aandacht.

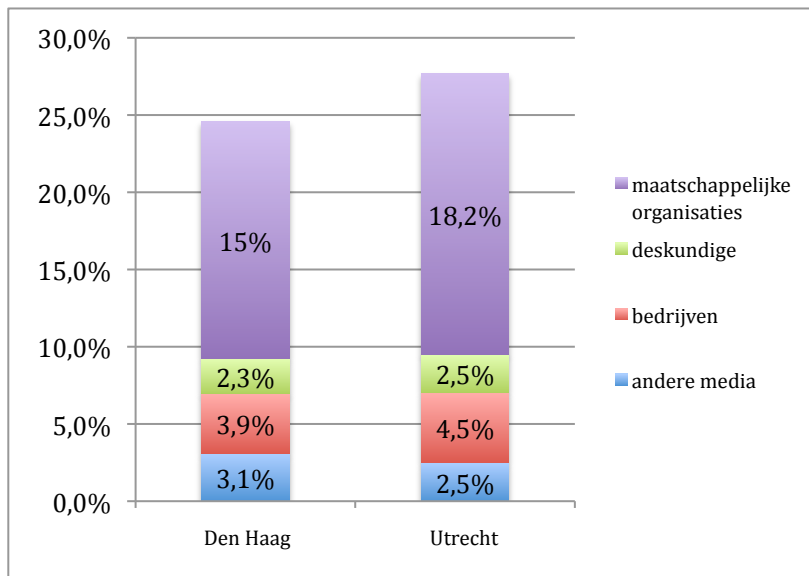
Grafiek 8: Verhouding burgerbronnen in nieuws over lokaal beleid

(percentages zijn van totaal aantal opgevoerde bronnen in het nieuws over lokaalbeleid)

Het verschil tussen het aandeel bronnen uit het maatschappelijk middenveld is het kleinst. Dit is in beide steden ongeveer een kwart van alle opgevoerde bronnen. De grafiek hieronder toont dat wanneer het maatschappelijk middenveld is opgevoerd als bron, het meestal een maatschappelijke organisatie betreft. Dit geldt zowel voor Den Haag als Utrecht.

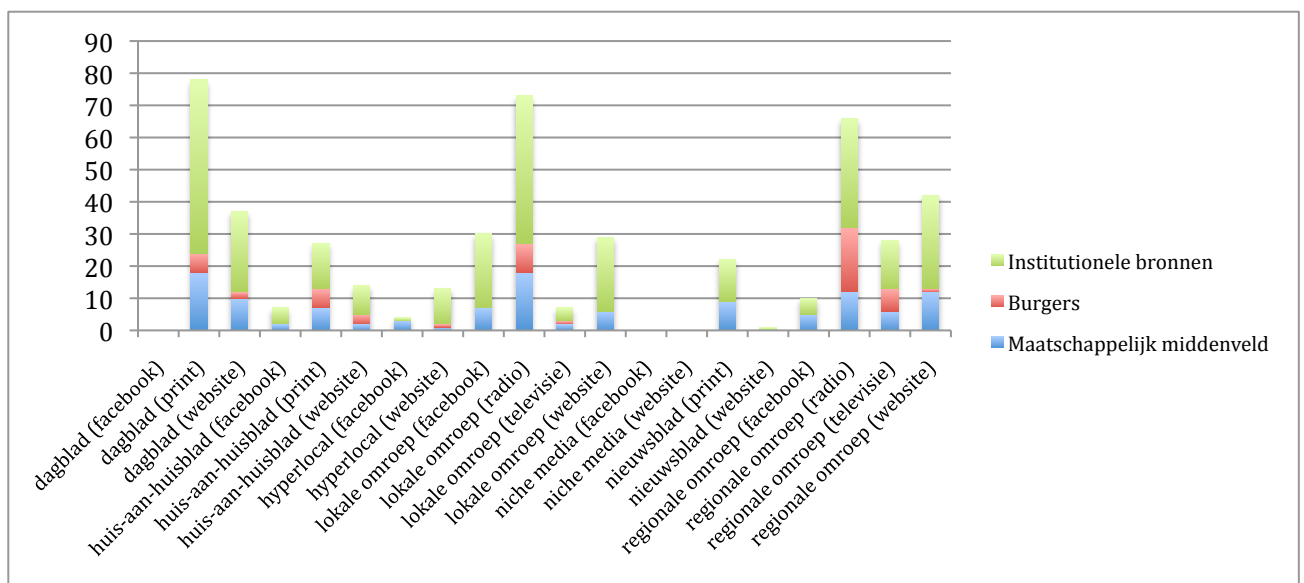
Grafiek 9 :Verhouding bronnen uit het maatschappelijk middenveld in nieuws over lokaal beleid (percentages zijn van totaal aantal opgevoerde bronnen in het nieuws over lokaalbeleid)

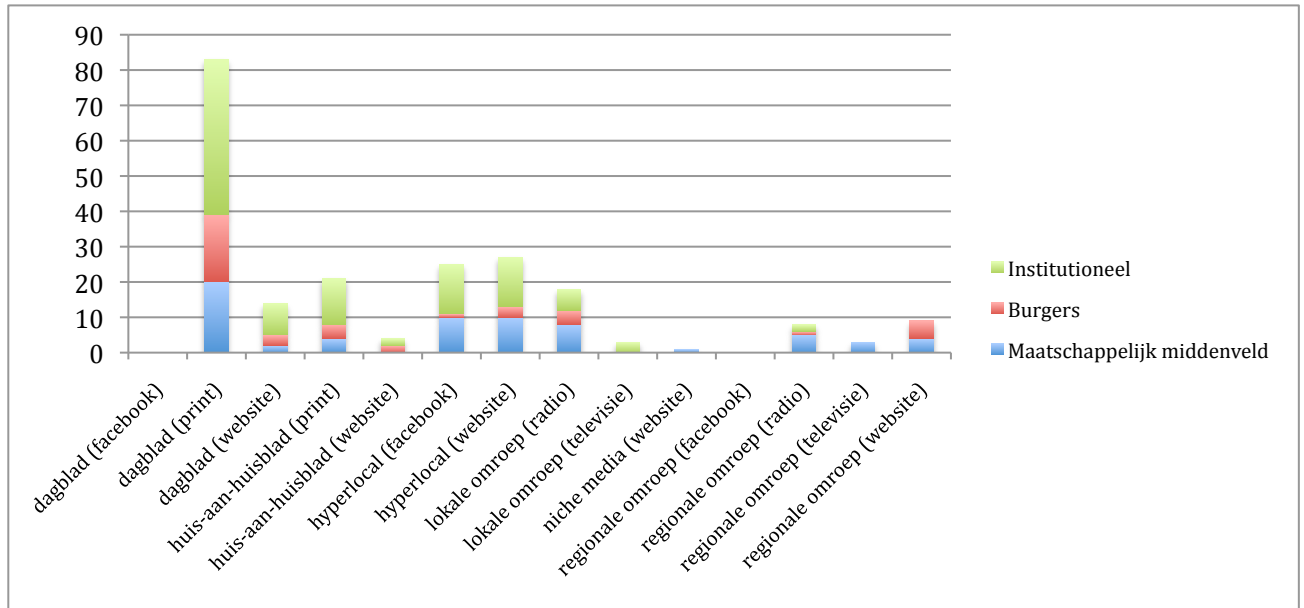
§ 4.2.3 Opgevoerde burgers per mediumtype in lokaal beleidsnieuws

Van alle Haagse mediatypen, wisselt de regionale radio het meest af tussen de verschillende bronsoorten. Bijna de helft van de opgevoerde bronnen, is namelijk geen institutie. De regionale radio in Den Haag gebruikt daarnaast relatief veel burgerbronnen. Andere mediumsoorten die de instituties en het maatschappelijke middenveld met burgers afwisselen zijn het geprinte dagblad, de lokale radio, de regionale televisie en het geprinte huis-aan-huisblad. Nagenoeg allemaal traditionele offline media dus. In Utrecht is er wederom één uitblinker: het geprinte dagblad.

Grafiek 10: Brongebruik per mediumtype Den Haag

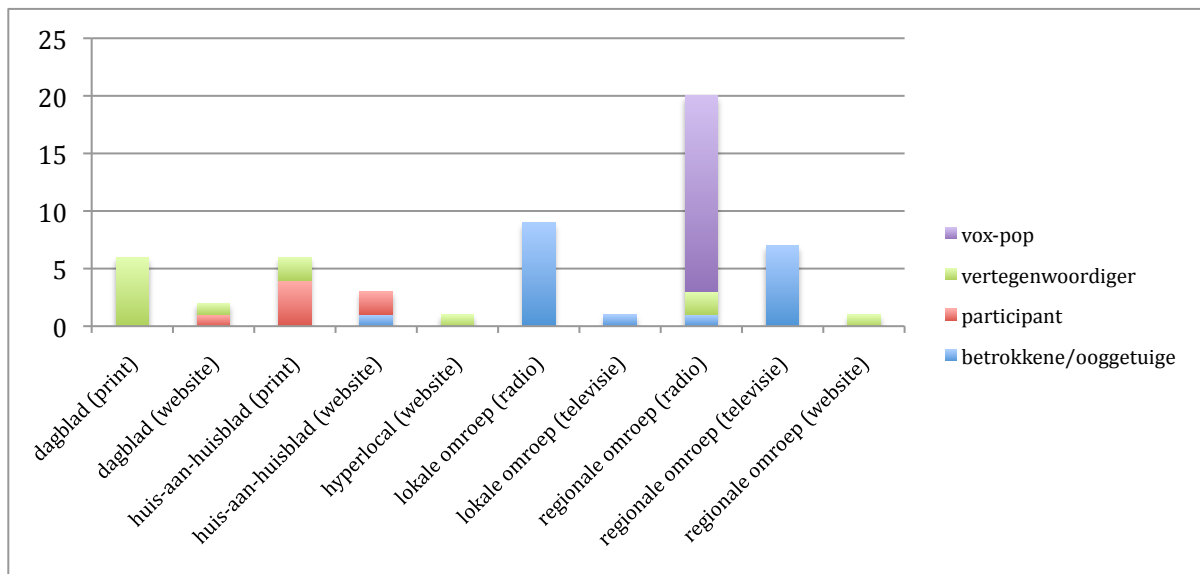

Grafiek 11: Brongebruik per mediumtype Utrecht

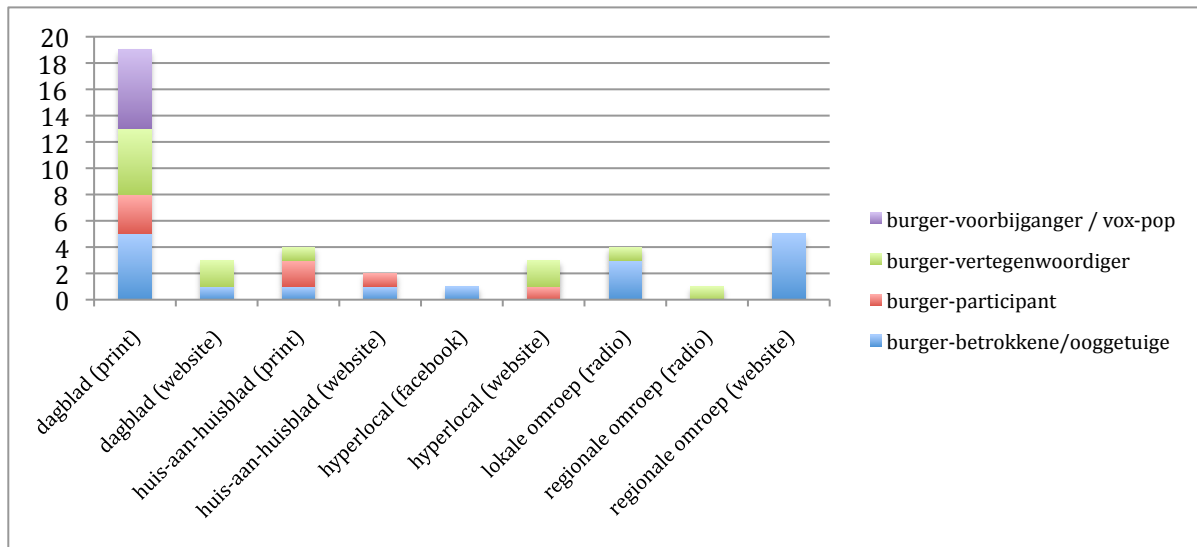

Als de rollen van de burgers overigens worden achterhaald, blijkt dat de regionale radio in Den Haag voornamelijk burgers met een vox-pop rol opvoeren. En hoewel het geprinte dagblad en het geprinte huis-aan-huisblad relatief minder burgers aan het woord laten, hebben deze wel een actievere rol. Het geprinte dagblad blijkt in Utrecht de burgerrollen wel gelijkmatig te verdelen.

Grafiek 12: Verdeling burgerbronnen per mediumtype Den Haag

Grafiek 13: Verdeling burgerbronnen per mediumtype Utrecht

§ 4.2.4 Deelconclusie expressieve functie Den Haag en Utrecht

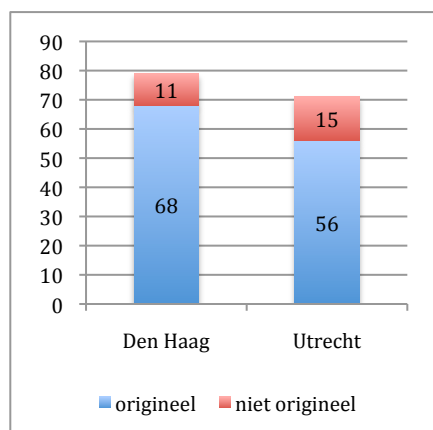
Den Haag: Veruit de meeste Haagse beleidsberichtgeving is gebaseerd op nul of één bron. De website van de regionale omroep voert, met een gemiddelde van 2,47, de meeste bronnen per bericht op. Met 63,9% van alle bronnen is de groep institutionele bronnen het grootst, gevolgd door het maatschappelijk middenveld. Een kwart van de opgevoerde bronnen behoort namelijk tot dit middenveld, waarvan meer dan de helft een maatschappelijke organisatie is. De burgers komen het minst aan het woord. Slechts 11,5% van de bronnen is burger en vaak heeft deze een passieve rol. De mediatypen die de instituties en het maatschappelijk middenveld geregeld afwisselen met een burger zijn voornamelijk offline media. De regionale radio voert de meeste burgerbronnen op, weliswaar vaak als vox-pop. In het geprinte dagblad of het geprinte huis-aan-huisblad komen minder burgers aan het woord alhoewel ze allemaal wel een vertegenwoordigende of participerende rol hebben.

Utrecht: Net als in Den Haag is ook hier het meeste lokale beleidsnieuws gebaseerd op één bron. Wel heeft bijna de helft van alle Utrechtse beleidsberichten twee of meer bronnen. Het geprinte dagblad en de lokale radio gebruiken beide de meeste bronnen per bericht. Dit zijn dus beide offline mediatypen. De grootste groep opgevoerde bronnen ook overigens ook hier institutioneel. Maar liefst 55% van de bronnen behoort tot de overheid of politici. Het maatschappelijke middenveld is de één na grootste groep, gevolgd door de burgers. Deze groep burgers krijgt weliswaar meer aandacht dan in het Haagse beleidsnieuws. Maar liefst 17,4% van de opgevoerde bronnen is burger en ze hebben relatief actieve burgerschapsrollen. In het geprinte dagblad komen de meeste burgers aan het woord, bovendien wisselt dit medium vaak tussen de verschillende burgerrollen.

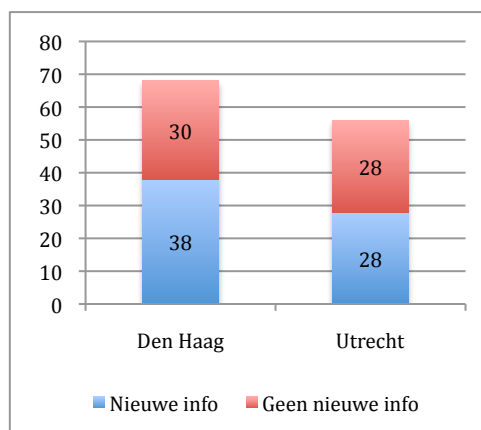
4.3 Verschillende perspectieven op de begroting

In zowel Den Haag als Utrecht was de toekomstige begroting één van de grotere onderwerpen met betrekking tot lokaal beleid. Veel nieuws die week ging in de Haagse media namelijk over de kunstbegroting en in Utrecht was de cultuurbegroting veelbesproken. Om de controlerende functie meetbaar te maken, is de data van deze twee grote nieuwsgebeurtenissen geanalyseerd.

Grafiek 14: Niet-origineel nieuws

Grafiek 15: Nieuws zonder nieuwe informatie

§ 4.3.1 Nieuwe informatie tijdens nieuwsgebeurtenis

Van de 79 berichten over de kunstbegroting in Den Haag, bleken achteraf 11 berichten niet origineel, een herhaling of een persbericht te zijn. In Utrecht waren dit er 15 van de 71. Dit is procentueel 14 procent in Den Haag en 21 procent in Utrecht. Maar ook deze overgebleven berichtgeving voorziet het publiek niet perse van nieuwe informatie. Zo herschrijven media berichten van elkaar en baseren ze nieuws op dezelfde persberichten waardoor er weliswaar nieuwe berichten ontstaan maar geen nieuwe informatie voor de lezer. Als de berichten uit de data worden gefilterd waar geen nieuwe informatie in staat, blijven er 38 berichten over van de Haagse berichtgeving en 28 van de Utrechtse. Dat is dus in beide steden bijna de helft van de nieuwsberichten.

Tabel 4: Nieuwe informatie per mediumtype

Nieuwe info per mediumtype	Den Haag		Utrecht	
	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
<i>dagblad (print)</i>	3	7,9%	9	32,1%
<i>dagblad (twitter)</i>	3	7,9%		
<i>dagblad (website)</i>	4	10,5%	3	10,7%
<i>huis-aan-huisblad (website)</i>			1	3,6%
<i>hyperlocal (twitter)</i>	1	2,6%		
<i>hyperlocal (website)</i>	1	2,6%	3	10,7%
<i>landelijke media (print)</i>	1	2,6%		
<i>landelijke media (website)</i>			1	3,6%
<i>LinkedIn</i>			1	3,6%
<i>lokale omroep (radio)</i>	3	7,9%		

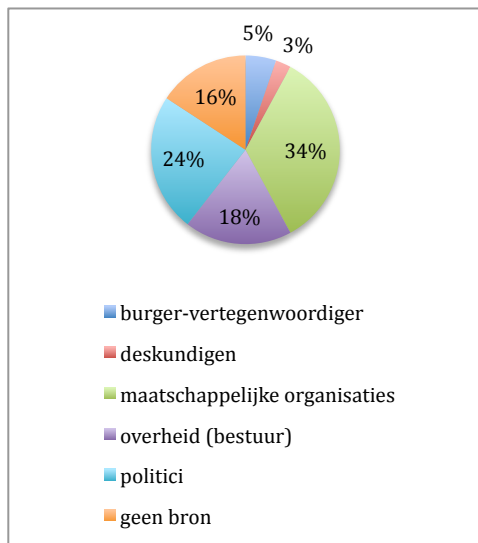
<i>lokale omroep (website)</i>	5	13,2%	3	10,7%
<i>maatschappelijke organisatie (twitter)</i>	1	2,6%		
<i>maatschappelijke organisatie (website)</i>	1	2,6%		
<i>niche media (website)</i>			1	3,6%
<i>nieuwsblad (website)</i>	1	2,6%		
<i>politici (twitter)</i>	4	10,5%		
<i>raadslid (twitter)</i>			3	10,7%
<i>regionale omroep (radio)</i>			1	3,6%
<i>regionale omroep (televisie)</i>	1	2,6%	1	3,6%
<i>regionale omroep (twitter)</i>	4	10,5%		
<i>regionale omroep (website)</i>	5	13,2%	1	3,6%
Totaal	38	100,0%	28	100,0%

De belangrijkste Haagse mediumtypes die deze nieuwe informatie verzorgen zijn de websites van de lokale omroep en van de regionale omroep. Daarna volgt het online dagblad en de twitter-accounts van politici en de regionale omroep. In Utrecht is het papieren dagblad de voornaamste verspreider van nieuwe informatie, gevolgd door het online dagblad, de online hyperlocal, de website van de lokale omroep en twitter-accounts van raadsleden.

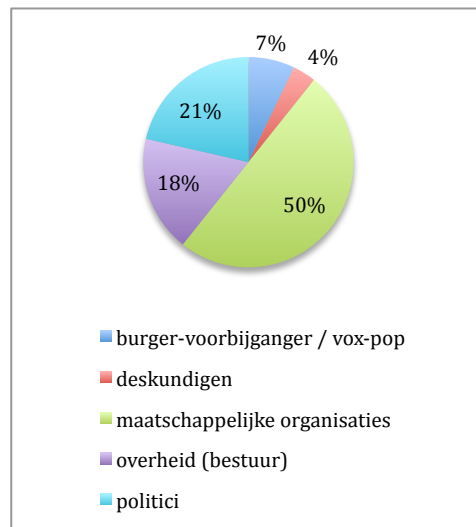
§ 4.3.2 Brongebruik tijdens nieuwsgebeurtenis

Gemiddeld zijn er in de berichten met nieuwe informatie 2,21 bron per bericht gebruikt, zowel in het nieuws over de Utrechtse cultuurbegroting als in de berichten over de kunstbegroting in Den Haag. Omdat de opgevoerde bronnen invloed hebben op het frame, is het ook interessant te achterhalen welke bronnen de meeste aandacht krijgen in deze artikelen met nieuwe informatie. De grafieken hieronder laten de verdeling van de opgevoerde bronnen zien die tijdens de nieuwsgebeurtenissen het meest aan het woord gelaten zijn. De Haagse journalisten gebruikten vijf soort bronnen als hun belangrijkste bron. Dit is vergelijkbaar met de data uit Utrecht. De Haagse media hebben weliswaar relatief iets meer aandacht voor politici en iets minder aandacht voor burgers en deskundigen. Wat opvalt is dat een aantal Haagse berichten wel nieuwe informatie toevoegen aan de nieuwsgebeurtenis maar niet op een bron gebaseerd zijn. Alle nieuwe informatie in de Utrechtse nieuwsgebeurtenis is daarentegen ten minste op één bron gebaseerd.

Grafiek 16: Belangrijkste bronnen in berichten met nieuwe info Den Haag

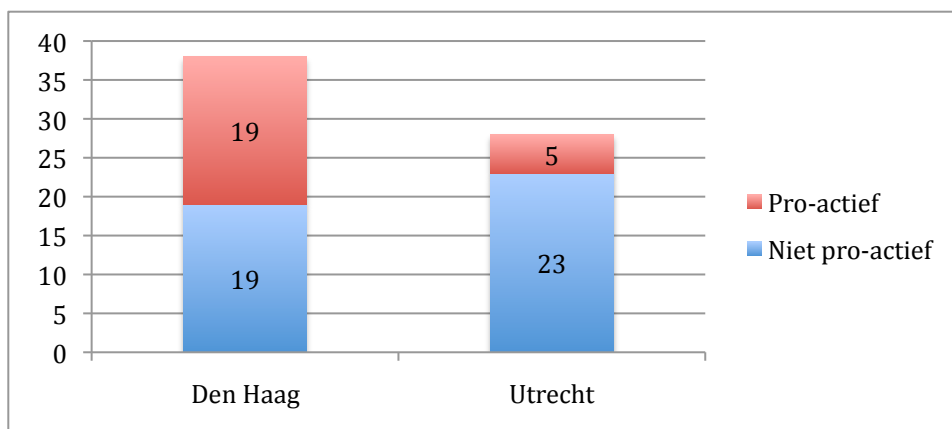
Grafiek 17: Belangrijkste bronnen in berichten met nieuwe info Utrecht

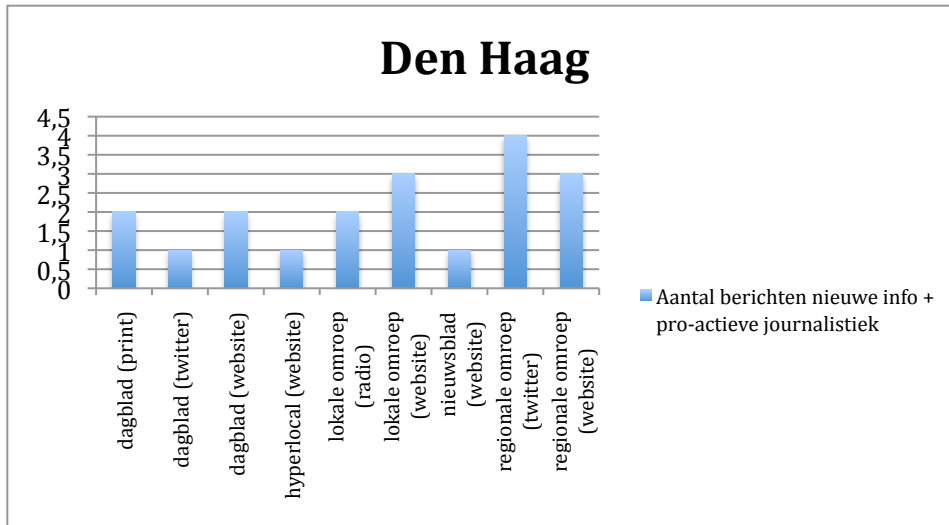
§ 4.3.3 Pro-actieve journalistiek

Niet alle nieuwe informatie in de berichtgeving komt tot stand omdat journalisten erachteraan jagen. Bronnen zorgen soms zelf dat deze informatie bij de media komt, bijvoorbeeld door een persbericht. In de data over de Haagse begroting is de helft van de berichtgeving met nieuwe informatie het product van pro-actieve journalistiek. Online zijn de Haagse journalisten het meest pro-actief. Via de twitter-accounts van regionale omroepjournalisten verspreiden de meeste berichten die het resultaat zijn van pro-actieve journalistiek. Op de gedeelde tweede plek staan de websites van de lokale en regionale omroep, gevolgd door de lokale radio en het online en geprinte dagblad. Van alle berichtgeving over de Utrechtse begroting zijn slechts 5 berichten het resultaat van een dergelijke pro-actieve houding. In deze stad zijn het de journalisten van het geprinte dagblad, het online dagblad en de regionale televisie die pro-actief voor deze nieuwe informatie zorgen.

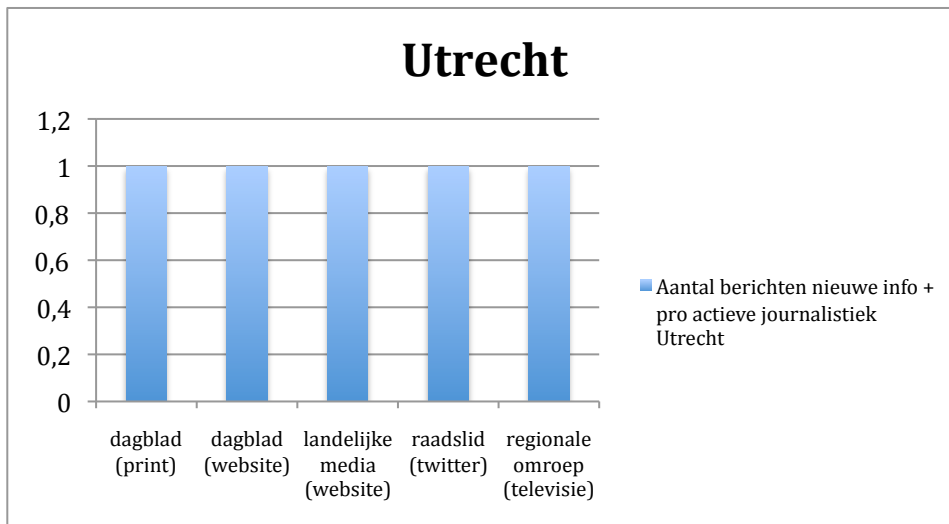
Grafiek 18: Pro-actieve journalistiek in berichten met nieuwe informatie

Grafiek 19: Pro-actieve journalistiek in berichten met nieuwe informatie verdeeld over Haagse mediatypen

Grafiek 20: Pro-actieve journalistiek in berichten met nieuwe informatie verdeeld over Utrechtse mediatypen

§ 4.3.4 Deelconclusie controlerende functie Den Haag en Utrecht

Den Haag: In ongeveer de helft van de originele berichtgeving over de Haagse kunstbegroting staat nieuwe informatie. De belangrijkste Haagse mediumtypes die deze nieuwe informatie verzorgen, zijn de websites van de lokale en regionale omroepen. Gemiddeld is er in deze berichten met nieuwe informatie 2,21 bron per bericht gebruikt en krijgen verschillende bronnen binnen de nieuwsgebeurtenis aandacht. Weliswaar niet evenveel: wederom krijgen de institutionele bronnen en het maatschappelijke middenveld veel meer aandacht dan burgers. Wat opvalt is dat een aantal van deze berichten met nieuwe informatie op nul bronnen gebaseerd is, wat een gemis is voor de controlerende functie. Daarentegen is de helft van de Haagse berichtgeving met nieuwe informatie

het product van pro-actieve journalistiek. Online zijn de Haagse journalisten het meest pro-actief. Via de twitter-accounts van regionale omroepjournalisten verspreiden zich de meeste pro-actieve lokale beleidsberichten.

Utrecht: Ook in Utrecht bevat ongeveer de helft van de berichten over de begroting nieuwe informatie. De voornaamste verspreider van deze nieuwe informatie is het geprinte dagblad, gevolgd door het online dagblad, de online hyperlocal, de website van de lokale omroep en twitter-accounts van raadsleden. Net als in Den Haag gebruiken de media gemiddeld 2,21 bron per bericht en krijgen verschillende bronnen aandacht. Opvallend is hierbij dat maatschappelijke organisaties relatief meer aandacht krijgen dan de overheid en politici bij elkaar. Gek genoeg is er een geheel ander patroon waar te nemen als het gaat om pro-actieve journalistiek. Hier is slechts een vijfde van de berichten met nieuwe informatie ook een product van pro-actieve journalistiek en zorgen de lokale journalisten van het geprinte dagblad, het online dagblad en de regionale televisie allemaal één keer voor een dergelijk bericht.

5. Conclusie en discussie

De vraag die centraal stond in dit onderzoek is op welke manier lokale en regionale media binnen een nieuwsecosysteem hun democratische functie vervullen. Omdat de democratische functie verdeeld kan worden in de informatieve, de expressieve en de controlerende functie, bestond deze onderzoeksvraag uit drie deelvragen. De eerste deelvraag had betrekking op de informatieve functie. Deze deelvraag luidde als volgt:

Op welke manier berichten de verschillende mediatypen binnen een nieuwsecosysteem over lokaal beleid?

In zowel het Haagse als het Utrechtse nieuwsecosysteem informeren de lokale en regionale media inwoners wel degelijk over de lokale politiek. Zo gaan in de onderzochte week 388 Haagse en 134 Utrechtse berichten over lokale beleidszaken. Percentueel is dit 27,5% van de totale Haagse berichtgeving en 16,7% van de totale Utrechtse berichtgeving. Eén ding is dus zeker: er is in beide steden meer nieuws te vinden dat niet over het lokale beleid gaat, dan wel. De voornaamste verspreiders van dit lokale beleidsnieuws zijn in Den Haag met vlag en wimpel traditionele offline media, namelijk het geprinte dagblad, de lokale radio en de regionale radio. In Utrecht is een ander patroon te vinden. Naast het geprinte dagblad als duidelijke uitblinker, is ook een online mediatype relatief actief op dit gebied: de hyperlocal.

In beide nieuwsecosystemen bestaat het lokale beleidsnieuws grotendeels uit korte nieuwsberichten of nieuwsverhalen. Mediatypen die deze korte berichten het meest afwisselen met nieuwsgenres met meer duiding of uitleg – zoals een achtergrondartikel of interview – zijn in Den Haag de lokale en regionale radiozenders, het geprinte en online dagblad en het geprinte nieuwsblad. Afgezien van het online dagblad, wederom allemaal traditionele offline media. In Utrecht verschenen de meeste berichten met zo'n informatiever genre op de website van de regionale omroep, op de Facebookpagina van de hyperlocal en in het geprinte dagblad.

Voornamelijk traditionele offline mediatypen maken dus hun informatieve functie waar, hoewel dit niet de regel is. Een mediumtype dat in beide steden haar informatieve functie vervult, is – geheel in lijn met de theorie - de papieren krant. Desalniettemin maken de lokale radio en regionale radio deze functie in Den Haag ook zeker waar. De Utrechtse online hyperlocal mag bovendien niet vergeten worden.

De volgende deelvraag betrof de expressieve functie van de media. Door deze platformfunctie kunnen beleidseisen en verlangens van burgers hun weg vinden naar het grotere publiek en de bestuurders van het land. Om deze functie meetbaar te maken, is het brongebruik geanalyseerd in de berichtgeving over lokaal beleid. De verhouding tussen de bronnen toont aan in hoeverre politici en overheidsbronnen worden afgewisseld met burgers of andere bronnen. De tweede deelvraag was dan ook:

Wat is de verhouding tussen de opgevoerde bronnen in het nieuws over lokaal beleid?

In beide nieuwsecosystemen is de meeste beleidsberichtgeving gebaseerd op één bron. Hoewel in Den Haag relatief veel nieuws op nul bronnen gegrond is, bleek in Utrecht echter bijna de helft twee of meer bronnen te hebben. De groep institutionele bronnen is in beide steden het grootst: 63,9% van de bronnen in Den Haag en 55% van de bronnen in Utrecht is institutioneel. Deze percentages zijn echter vergeleken de in het theoretisch kader genoemde cijfers een mooie uitkomst voor de expressieve functie.

De één na grootste groep is in beide steden het maatschappelijke middenveld. Maar liefst een kwart van de bronnen behoort tot dit middenveld, waarvan het merendeel een maatschappelijke organisatie is. Tot slot krijgen burgers het minst stem: in Den Haag is 11,5% van de bronnen burger en in Utrecht 17,4%. De mediatypen die de instituties en het maatschappelijk middenveld geregeld afwisselen met een burger zijn wederom voornamelijk traditionele offline media. In Den Haag voert de regionale radio de meeste burgerbronnen op en in Utrecht komen de burgers het meest aan het woord in het geprinte dagblad.

Dus hoewel de lokale en regionale media institutionele bronnen het meest aan het woord laten, is deze groep in beide nieuwsecosystemen kleiner dan eerdere onderzoeken doen vermoeden. Bovendien is er in de twee steden een relatief grotere rol weggelegd voor het maatschappelijke middenveld. Burgers krijgen de minste aandacht, alhoewel het meer is dan in de onderzochte kleine Nederlandse gemeenten in het theoretisch kader. Wederom vervullen vooral traditionele offline mediumtypen hun expressieve functie.

De derde deelvraag ging over de controlerende functie. In zowel Den Haag als Utrecht was de toekomstige begroting één van de grotere onderwerpen met betrekking tot lokaal beleid. Daarom zijn deze twee grote nieuwsgebeurtenissen gereconstrueerd. Op die manier kon achteraf geanalyseerd worden of er in de berichtgeving over deze begrotingen verschillende visies werden

belicht of dat voornamelijk dezelfde informatie werd rondgepompt. Ook is nagetrokken welke mediumtypes voor nieuwe informatie zorgden en of de journalisten in kwestie zelf informatie achternaagden of dat iemand van buiten af de trigger vormde. De derde deelvraag was:

Op welke manier komen er in de onderzochte casestudies verschillende visies aan bod?

Bijna de helft van de berichtgeving over de begrotingen in beide steden bevat geen nieuwe informatie. In Utrecht is er één mediumtype dat overduidelijk het meest voor deze nieuwe informatie zorgt: het traditionele geprinte dagblad. In Den Haag spelen op dit gebied de online lokale en regionale omroepen een grotere rol. Bovendien gebeurt er op dit vlak veel op Twitter. In de berichten gebruiken de media gemiddeld 2,21 bron per bericht en hoewel burgers wederom weinig stem krijgen, komen tijdens de nieuwsgebeurtenissen wel degelijk verschillende bronnen aan het woord. Wel is het vreemd dat in Den Haag een vrij groot deel op nul bronnen gebaseerd is, terwijl er wel nieuwe informatie in staat. Dit is een gemis voor de kritische functie.

De Haagse journalisten blijken relatief pro-actief opzoek te gaan naar de nieuwe informatie. Bijna de helft van de berichten met nieuwe informatie is namelijk product van pro-actieve journalistiek. Via de twitter-accounts van regionale omroepjournalisten verspreiden zich de meeste pro-actieve lokale beleidsberichten. In Utrecht is slechts een vijfde van de berichten met nieuwe informatie een product van pro-actieve journalistiek. Hier zorgen de lokale journalisten van het geprinte dagblad, het online dagblad en de regionale televisie allemaal één keer voor een dergelijk bericht.

Concluderend kan gezegd worden dat de democratische functie van de lokale en regionale media in beide nieuwsecosystemen niet het belangrijkste aandachtspunt is. Het overgrote deel van het nieuws betreft immers überhaupt geen lokaal beleid. Bovendien is de burgerstem onderbelicht en bevatten veel berichten dezelfde informatie. Dit wil overigens niet zeggen dat ze de democratische mediafuncties helemaal niet waarmaken. Bepaalde mediatypen hebben hier een groter aandeel in dan andere. Zo komt de informatieve en expressieve functie het meest tot zijn recht in een aantal traditionele offline media, zoals de papieren krant en de radio. Dit is echter niet vanzelfsprekend voor de controlerende of kritische functie. Online kanalen en Twitter spelen op dit vlak ook een rol. Dit zijn wel online kanalen van klassiekere afzenders: de lokale en regionale omroep en het dagblad.

Hoewel vooral deze traditionele mediatypen en -afzenders een belangrijke democratische rol vervullen, blijkt dat juist deze groep het economisch zwaar te verduren heeft. De vraag is dus hoelang deze traditionele media de democratische mediafuncties kunnen blijven waarmaken en

wanneer het stokje volledig wordt overgenomen door de nieuwe media. De Utrechtse hyperlocal maakt al enigszins aanstalten maar over het algemeen lijken de nieuwe online kanalen en initiatieven hun rol als bewaker van de democratie nog niet serieus genoeg te nemen.

Belangrijk is overigens wel dat dit onderzoek alleen informatie bevat over het aanbod en de producten van de media. Het gebruik van de nieuwsconsument en de totstandkoming van de berichten zijn beide buiten beschouwing gelaten. Bovendien viel een aantal betrouwbaarheidscijfers na de onderzoeksperiode lager uit dan verwacht. Harde conclusies over de democratische mediafuncties naar aanleiding van deze scriptie zijn dus ongepast en nader onderzoek naar meer nieuwsecosystemen is vereist.

Literatuur

Andeweg, R. B. & Thomassen, J. J. A. (2011) *Democratie doorgelicht: het functioneren van de Nederlandse democratie*, Leiden: Amsterdam University Press.

Beus, J. D., Brants, K., & Praag, P. (2011). Media en hun rol in de Nederlandse democratie. *Democratie doorgelicht: het functioneren van de Nederlandse democratie*, Leiden: Amsterdam University Press.

Berkowitz, D. A. (2009). Reporters and their sources. *The handbook of journalism studies*, 102-115.

Best, J. (2008) *Social Problems*, New York: Norton

Boumans, J.W. & Vliegthart, R. (2014) 'Safety first' versus 'op de barricaden', *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap* (42-4) 358-377.

Buijs, C. M. (2014). *Regiojournalistiek in spagaat: De kwaliteit van het redactieproces in de regionale journalistiek; een case-studie*. Geciteerd in: Landman, L., Kik, Q., Hermans, E. A. H. M., & Hietbrink, N. R. (2015). *Nieuwsvoorziening in de regio 2014: "Gelukkig zijn hier geen journalisten"*. Diemen: AMB.

Carlson, M. (2009). Dueling, dancing, or dominating? Journalists and their sources. *Sociology Compass*, 3(4), 526-542.

Cheng, Y., Huang, Y. H. C., & Chan, C. M. (2017). Public relations, media coverage, and public opinion in contemporary China: Testing agenda building theory in a social mediated crisis. *Telematics and Informatics*, 34(3), 765-773.

Coleman, R., McCombs, M., Shaw, D., & Weaver, D. (2009). Agenda setting. *The handbook of journalism studies*, 147-160.

Dearing, J. W., & Rogers, E. (1996). *Agenda-setting* (Vol. 6). Sage publications.

Dimitrova, D. V., & Strömbäck, J. (2009). Look who's talking: Use of sources in newspaper coverage in Sweden and the United States. *Journalism Practice*, 3(1), 75-91.

Gemeente Den Haag (2017) Website stadskrant op: <https://www.denhaag.nl/nl/in-de-stad/nieuws/stadskrant.htm> (Geraadpleegd op 2 november 2017).

Gross, K., & Aday, S. (2003). The scary world in your living room and neighborhood: Using local broadcast news, neighborhood crime rates, and personal experience to test agenda setting and cultivation. *Journal of Communication*, 53(3), 411-426.

Hallin, D. C., & Mancini, P. (2004). *Comparing media systems: Three models of media and politics*. Cambridge university press

Harcup, T., & O'Neill, D. (2001). What is news? Galtung and Ruge revisited. *Journalism studies*, 2(2), 261-280.

Hardy, A. & Sevenans, J. (2015) Het politieke agendasettingseffect van mediastormen, *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, (43-4) 318- 341.

Hellekant Rowe, E. (2016). The state of local journalism: A comparative study of local journalistic output in three Swedish municipalities.

Hietbrink, N.R. & Hermans, E. A. H. M., (2015) De democratische functie van lokale en regionale media. In: *Nieuwsvoorziening in de regio 2014: "Gelukkig zijn hier geen journalisten"*. Diemen: AMB.

Hietbrink, N.R. & Hermans, E. A. H. M., (2015) De burger, het maatschappelijk middenveld en de politiek in lokale en regionale media. In: *Nieuwsvoorziening in de regio 2014: "Gelukkig zijn hier geen journalisten"*. Diemen: AMB

Hietbrink, N., Keulen, B., & Van Voorst, E. (2010). Lokale nieuwsmedia en de raadsverkiezingen van 2010: Een onderzoek naar de berichtgeving over de raadsverkiezingen door lokale nieuwsmedia in vijf gemeenten in Nederland. Geraadpleegd van: HBO Kennisbank.

Kik, Q. & Bakker, P. & Buijs, L. (2013) Meer lokaal nieuwsaanbod, meer van hetzelfde nieuws, *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap* (41-4) 387- 401.

Kleemans, M., Schaap, G., & Hermans, L. (2015). Van politiek centrum Binnenhof naar Albert Cuypmarkt. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap*, 43(2), 151-168.

Lacy, S., Wildman, S. S., Fico, F., Bergan, D., Baldwin, T., & Zube, P. (2013). How radio news uses sources to cover local government news and factors affecting source use. *Journalism & Mass Communication Quarterly*, 90(3), 457-477.

Landman, L., Kik, Q., Hermans, E. A. H. M., & Hietbrink, N. R. (2015). *Nieuwsvoorziening in de regio 2014: "Gelukkig zijn hier geen journalisten"*. Diemen: AMB.

Lewis, J., Inthorn, S., & Wahl-Jorgensen, K. (2005). *Citizens or consumers?: what the media tell us about political participation*. McGraw-Hill Education (UK).

Nielsen, R. K. (2015). Local newspapers as Keystone media: the increased importance of diminished newspapers for local political information environments. *Browser Download This Paper*.

Nieuwsuur (2014) Aflevering 28 februari 2014, Geraadpleegd op: <http://tvblik.nl/nieuwsuur/28-februari-2014> (Laatst bekeken op: 28 januari 2017)

O'Neill, D., & O'Connor, C. (2008). The passive journalist: How sources dominate local news. *Journalism Practice*, 2(3), 487-500.

Paulussen, S., & Harder, R. A. (2014). Social media references in newspapers: Facebook, Twitter and YouTube as sources in newspaper journalism. *Journalism Practice*, 8(5), 542-551.

Prenger, M., Van der Valk, L., Van Vree, F., & Van der Wal, L. (2011). *Gevaarlijk spel: De verhouding tussen pr & voorlichting en journalistiek*. Diemen: AMB.

Reich, Z. (2015). Why citizens still rarely serve as news sources: Validating a tripartite model of circumstantial, logistical, and evaluative barriers. *International Journal of Communication*, 9, 22.

Rijksoverheid (2017) Decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten op: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/inhoud/decentralisatie-van-overheidstaken-naar-gemeenten> (Geraadpleegd op 2 november 2017).

Sheafer, T., & Weimann, G. (2005). Agenda building, agenda setting, priming, individual voting intentions, and the aggregate results: An analysis of four Israeli elections. *Journal of Communication, 55*(2), 347-365.

Tan, Y., & Weaver, D. H. (2007). Agenda-setting effects among the media, the public, and congress, 1946–2004. *Journalism & Mass Communication Quarterly, 84*(4), 729-744.

Tsfati, Y. (2003) Does audience skepticism of the media matter in agenda setting?. *Journal of Broadcasting & Electronic Media, 47*(2), 157-176.

Van Gestel, B., (2006). *Nieuws, beleid en criminaliteit*. Amsterdam: Aksant.

Van Gorp, B. (2006). Een constructivistische kijk op het concept framing/A constructionist perspective on the concept of framing. *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap, 34*(3), 246.

Van Gorp, B. (2007). The constructionist approach to framing: Bringing culture back in. *Journal of communication, 57*(1), 60-78.

Van Leuven, S., Deprez, A., & Raeymaeckers, K. (2015). Het journalistieke brongebruik in tijden van churnalism en Twitter: Een surveyonderzoek bij Vlaamse beroepsjournalisten (2008-2013). *Tijdschrift voor Communicatiewetenschap, 43*(1), 64-83.

Weaver, D., & Elliott, S. N. (1985). Who sets the agenda for the media? A study of local agenda-building. *Journalism Quarterly, 62*(1), 87-94.

Weaver, D., McCombs, M., & Shaw, D. L. (2004). Agenda-setting research: Issues, attributes, and influences. *Handbook of political communication research, 257*.

Bijlagen

Bijlage 1: Lijst met nieuwsmedia Utrecht

afzender	kanalen	offline	online	facebook	actief 12-18/9	wat?	wie?
1	1	1	1			1 dagblad (papier)	AD Utrechts Nieuwsblad
		1		1		1 dagblad (online)	ad.nl/utrecht
		1			1	1 dagblad (facebook)	AD Utrechts Nieuwsblad op Facel
1	1	1				1 dagblad (papier)	De Telegraaf
DAGBLADEN							
1	1	1				1 huis-aan-huisblad (papier)	Stadsblad Zuidwest
		1		1		1 huis-aan-huisblad (online)	stadsbladutrecht.nl
		1			1	1 huis-aan-huisblad (facebook)	Stadsblad Utrecht op Facebook
1	1	1				1 huis-aan-huisblad (papier)	De Brug
		1		1		1 huis-aan-huisblad (online)	brugutrecht.nl
		1			1	1 huis-aan-huisblad (facebook)	Brug Utrecht op Facebook
1	1	1				1 huis-aan-huisblad (papier)	VAR NWS, ed. Leidsche Rijn
		1		1		1 huis-aan-huisblad (online)	varnws.nl
		1			1	1 huis-aan-huisblad (facebook)	VAR NWS op Facebook
H-A-H-BLADEN							
1	1	1				regionale publieke omroep (televisie)	RTV Utrecht: Televisie (regionaal)
		1	1			1 lokale publieke omroep (televisie)	UStad: televisie (lokaal)
		1	1			1 regionale publieke omroep (radio)	Radio M Utrecht (regionaal)
		1	1			1 lokale publieke omroep (radio)	Bingo FM: radio (lokaal)
		1		1		1 regionale publieke omroep (online)	rtvutrecht.nl
		1			1	1 regionale publieke omroep (facebook)	RTV Utrecht op Facebook
		1			1	0 lokale publieke omroep (facebook)	Bingo FM op Facebook
1	1	1				1 lokale publieke omroep (radio)	FunX (Utrecht)
		1		1		0 lokale publieke omroep (online)	funx.nl
		1		1		0 lokale publieke omroep (video)	FunX TV
		1			1	1 lokale publieke omroep (Facebook)	FunX Utrecht op Facebook
OMROEPEN							

1	0				krant	De Utrechtse Internet Courant (D
	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	duic.nl
	1	1			0 hyperlocal 'algemeen' (video)	DUIC TV
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	DUIC op Facebook
1	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	nu.nl/utrecht
1	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	nieuws030.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	NIEUWS 030 op Facebook
1	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	destadutrecht.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	DeStadUtrecht.nl op Facebook
1	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	utrecht.nieuws.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	utrecht.nieuws.nl op Facebook
1	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	leidsche-rijn.nieuws.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	leidsche-rijn.nieuws.nl op Facebo
1	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	regioleidscherijn.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	Regio Leidscherijn op Facebook
1	1	1			1 hyperlocal 'algemeen'	Utrecht dichtbij
	1		1		0 hyperlocal (Facebook)	Utrecht dichtbij op Facebook

HYPERLOCALS (ALGEMEEN)

1	1	1			1 hyperlocal 'niche'	dub.uu.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	DUB op Facebook
1	0				magazine	Trajectum
	1	1			1 hyperlocal 'niche'	trajectum.hu.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	Trajectum op Facebook
1	0				magazine	Uit Agenda Utrecht
	1	1			0 hyperlocal 'niche'	uitagenda utrecht.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	Uit Agenda Utrecht op Facebook
1	1	1			1 hyperlocal 'niche'	indebuurt.nl/utrecht
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	Indebuurt Utrecht op Facebook
1	1	1			hyperlocal 'niche'	uut.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	UUT op Facebook
1	1	1			1 hyperlocal 'niche'	112provincieutrecht.nl
	1		1		1 hyperlocal (Facebook)	112 Provincie Utrecht op Facebo
1	1	1			1 hyperlocal 'niche'	bouwpututrecht.nl
					hyperlocal (Facebook)	Bouwput Utrecht op Facebook

1	1	1		0 hyperlocal 'niche'	stadspodiumutrecht.nl
	1		1	1 hyperlocal (Facebook)	Stadspodium Utrecht

HYPERLOCALS (NICHE, ONDERWEG)

1	0			0 wijkkrant	(Wijkkrant) Aanzet
	1	1		1 hyperlocal 'buurt'	aanzetnet.nl
	1		1	1 hyperlocal (Facebook)	Aanzet op Facebook
1	0			0 magazine	Binnenstadskrant
	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	binnenstadskrantutrecht.nl
	1		1	1 hyperlocal (Facebook)	Binnenstadskrant op Facebook
1	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	bollunetten.nl
1	0			0 magazine	Dreefnieuws
	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	echtovervecht.nl
	1		1	1 hyperlocal (Facebook)	Dreefnieuws op Facebook
1	0			0 hyperlocal 'buurt'	Eigen Leidsche Rijn
	1		1	0 hyperlocal (Facebook)	Eigen Leidsche Rijn op Facebook
1	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	lombox.nl
	1		1	0 hyperlocal (Facebook)	Lombox op Facebook
1	1	1		1 hyperlocal 'buurt'	noordsepark.nl
	1		1	0 hyperlocal (Facebook)	Noordse Park op Facebook
1	0			0 wijkkrant	De Noordwester
	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	www.denoordwester.com
	1		1	0 hyperlocal (Facebook)	De Noordwester op Facebook
1	0			0 wijkkrant	Oostkrant
	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	Oostkrant.com
	1		1	1 hyperlocal (Facebook)	Oostkrant op Facebook
1	0			0 wijkkrant	Votulastkrant
	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	votulastkrant.nl
	1		1	0 hyperlocal (Facebook)	Votulastkrant op Facebook
1	1	1		1 hyperlocal 'buurt'	wijkkrantwittevrouwen.nl
	1		1	0 hyperlocal (Facebook)	Wijkkrant Witte Vrouwen op Facebook
1	1	1		1 hyperlocal 'buurt'	zoiszuilen.nl
	1		1	1 hyperlocal (Facebook)	Zo is Zuilen op Facebook
1	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	hartjeutrecht.com
	1		1	1 hyperlocal (Facebook)	Hartje Utrecht op Facebook
1	1	1		0 hyperlocal 'buurt'	vinexvrouwetje.blogspot.nl

36 77 9 36 32 54

Bijlage 2: Lijst met nieuwsmedia Den Haag

afzender	kanalen	offline	online	facebook	actief 12-18/9	wat?
	1	1	1			1 AD Haagse Courant
		1		1		1 ad.nl/den-haag
		1			1	1 AD Haagsche Courant op Facebook
	1	1	1			1 De Telegraaf
	1	1	1			1 Den Haag Centraal (nieuwsblad)
		1		1		1 denhaagcentraal.nl
		1			1	1 Den Haag Centraal op Facebook
DAGBLADEN						
	1	1	1			1 De Posthoorn
		1		1		1 deposthoorn.nl
		1			1	1 De Posthoorn op Facebook
						1 Haags Nieuwsblad
	1	1	1			1 Zuidwesterkrant
		1		1		1 haagmedia.nl
						Haagswijknieuws
	1	1	1			1 De Loosduinse Krant
		1		1		1 loosduinsekrant.nl
		1			1	1 Loosduinse Krant op Facebook
	1	1	1			1 HaagWest Nieuws
		1		1		1 haagwestmedia.nl
	1	1	1			1 Scheveningsche Courant
		1		1		1 krant1.haagsekustmedia.nl
		1			1	1 Scheveningsche Courant op Facebook
H-A-H-BLADEN						
	1	1	1			1 Omroep West: Televisie (regionaal)
		1	1			1 Omroep West: Radio (regionaal)
		1		1		1 omroepwest.nl
		1			1	1 Omroep West op Facebook
	1	1	1			1 Den Haag FM: Televisie (lokaal)
		1	1			1 Den Haag FM: radio (lokaal)

	1		1		1	denhaagfm.nl
	1			1		Den Haag FM op Facebook
1	1	1				FunX: Radio (Den Haag)
	1		1			funx.nl/den-haag
	1		1			FunX TV
	1			1		FunX Den Haag op Facebook
1	1		1			cineacdenhaag.tv
						(Vrienden van) Cineac Den Haag op Facebook

OMROEPEN

1	1		1			Den Haag Direct
	1			1		Den Haag Direct op Facebook
1	1		1			Den Haag Dichtbij
	1			1		Den Haag Dichtbij op Facebook
1	1		1			Edjes Vlog
	1			1		Edjes vlog op Facebook
1	1		1			Haagsallerlei
1	1		1			Haagspraak
	1			1		Haagspraak op Facebook
1	1		1			Hagazine
1	1		1			Omroep Scheveningen
	1		1			WTFTV
	1			1		WTFTV op Facebook
1	1		1			Hart van Scheveningen
	1			1		Scheveningsnieuws op Facebook

HYPERLOCALS (ALGEMEEN)

1	1		1			Link
1	1		1			The Hague Online
	1			1		TheHagueOnLine op Facebook
1	1		1			Straatnieuws Den Haag
	1			1		Straatnieuws Den Haag op Facebook
1	1		1			070magazine
1	1		1			Leuk in Den Haag
	1			1		Leuk in Den Haag op Facebook

1	1	1	1	1	1 District8.net
	1			1	1 District8 op Facebook
1	1	1	1	1	1 Nieuws op beeld
	1			1	1 Nieuws op beeld op Facebook
1	1	1	1	1	1 Regio15
	1			1	1 Regio15 op Facebook

HYPERLOCALS (NICHE, ONDERWERP)

1	1	1	0	0 Archipelbuurt Den Haag
			0	0 Benoordenhout Den Haag
			0	0 Bezuidenhout Den Haag
			0	0 Bohemen Den Haag
			0	0 Bomen en Bloemenbuurt Den Haaag
			0	0 CentrumDH
			1	1 DuindorpDH
			0	0 Thuis in Duinoord
			0	0 Geuzenkwartier
			0	0 Groente & Fruitmarkt
			0	0 Heesterbuurt
			0	0 Houtwijk
			0	0 Kijkduin
			0	0 Kortenbos
			0	0 Kraayenstein
			0	0 Laakkwartier
			0	0 Leidschenveen
			1	1 Leyenburg Den Haag
			0	0 Loosduinen
			0	0 Mariahoeve
			0	0 Marlot
			0	0 Meer en Bos
			1	1 MoerwijkDH
			1	1 MorgenstondDH
			0	0 Notenbuurt
			0	0 Regentessekwartier
			0	0 Rivierenbuurt
			1	1 RustenburgOostbroek
			1	1 ScheveningenDH
			0	0 Schildersbuurt
			0	0 Spoorwijk
			0	0 Statenkwartier
			0	0 Stationsbuurt
			0	0 Transvaalkwartier
			0	0 Valkenboskwartier
			0	0 Van Stolkwijk
			1	1 Vogelwijk
			1	1 BouwlustVrederust

					1 Vruchtenbuurt
					0 Wateringseveld
					1 YpenburgDH
					0 Zeeheldenkwartier
					1 Zuiderpark
					0 Zuidwal
1	1	1			0 archipelwillemspark
	1		1		0 Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark
1	1		1		0 Het Oude Centrum
1	1		1		1 Moerbeiplein
1	1	1			1 Reinkenstraat
	1		1		1 Reinkenstraat op Facebook
1	1	1			1 Schilderwijk.nl
1	1	1			1 Ypenburgsche Courant
1	1	1			1 Wijkparknieuws
	1		1		0 Wijkpark Transvaal
1	1	1			1 Zeeheldennieuws
	1		1		1 Zeeheldennieuws

HYPERLOCALS (NICHE, BUURT)

36 75 13 35 27 71

Bijlage 3: Codeerinstructie 1

1. Inleiding

Beste onderzoeker,

Onderliggende handleiding dient als naslagwerk bij de codeerwerkzaamheden die je najaar 2016 zult uitvoeren voor het onderzoeksproject 'Nieuwsecosystemen van G4-steden'. Dit project borduurt voort op eerder onderzoek van het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek: Onder de overkoepelende titel 'Nieuwsvoorziening in de regio' bracht we in de jaren 2012 t/m 2015 de stand van de lokale journalistiek in kaart: 1)infrastructuur voor lokaal nieuws; 2)lokaal nieuws online; 3)aanbod en gebruik van lokaal nieuws in 'kleine' en 'grote' gemeenten (>50.000 inwoners); 4)lokaal nieuws in regionale dagbladen, 2004 vs. 2014.

Deze codeerinstructie beperkt zich tot het eerste van vier deelonderzoeken, dat een antwoord moet geven op de vraag 'Welk lokaal nieuws wordt door nieuwsmedia gebracht?' Voor het tweede deelonderzoek ('Hoe worden lokale nieuwsgebeurtenissen verslagen?') waaraan je een bijdrage zult leveren, krijg je te zijner tijd een aanvulling op deze handleiding.

Bij dit eerste deelonderzoek ga je lokaal nieuws coderen op de offline en online platformen van regionale dagbladen, huis-aan-huisbladen, regionale en lokale publieke omroepen en niet-landelijke commerciële omroepen. Afgezien van deze traditionele nieuwsmedia worden ook particuliere nieuwssites in dit onderzoek meegenomen, de zogeheten 'hyperlocals'. Je codeert zowel audio en video (radio en televisie), als geschreven nieuwsberichten die je aantreft in printuitgave en digitaal: website, app & nieuwsbrief. NB: in het tweede deelonderzoek – waarbij de focus komt te liggen op enkele grote nieuwsgebeurtenissen – wordt ook de berichtgeving op facebook, twitter en youtube onder de loep genomen.

Welke titels en kanalen je precies moet coderen vind je terug in het infosheet van de te analyseren stad: hierin vind je eveneens terug in welke vorm en via welke aanvliegroute de nieuwsberichten in een medium worden geïnventariseerd. Radioprogramma's beluister je bijvoorbeeld niet live, maar laten we als mp3 via wetransfer opsturen door de omroep, zodat we die desgewenst later kunnen herbeluisteren. Toegang tot papieren kranten wordt digitaal verkregen, hiervan codeer je de ePaper (= replica van de papieren krant). Hoewel de inhoudsanalyse overwegend kwantitatief van aard is, biedt het coderen van nieuwsproducties – het tellen van berichten en het indiceren ervan op onderwerp, genre, brongebruik en originaliteit mogelijkheden om de kwaliteit van lokaal nieuws te beoordelen.

Om inzicht te krijgen in de kwantiteit en de kwaliteit van lokaal nieuws gaan we na hoeveel en wat voor lokaal nieuws er in G4-steden voor handen is, waaruit het aandeel van hyperlocals in de nieuwsvoorziening bestaat en welke rol is weggelegd voor verspreiding van lokaal nieuws via social media door media en niet-media (deelonderzoek 3). Dit doen we om een inzichtelijk te kunnen maken wat de eventuele toegevoegde waarde is van hyperlocals en social media binnen het nieuwecosysteem, ten opzichte van kranten en omroepen.

In deze handleiding vind je veel praktische informatie waarop je kunt terugvallen bij het coderen: wat te coderen, hoe het codeersjaboon in te vullen en hoe je ingevulde sjablonen (excelbestanden) upload naar de gezamenlijke dropbox die speciaal voor dit doel wordt ingericht. Het is zeker niet de bedoeling dat je onderstaand stuk uit je hoofd leert. Wel is het raadzaam dit stuk een aantal keer grondig door te lezen voorafgaand aan de codeurstrainingen op 10, 15 en 23 augustus.

Stimuleringsfonds voor de Journalistiek / email: quintkik@svdj.nl / telefoon: 06 55 14 50 69

2. Algemene informatie

Voor dit onderzoek ga je voor de aan jouw team toegewezen stad al het zelf geproduceerde nieuws coderen dat gedurende een volledige, aaneengesloten week zowel online als offline de revue passeert via de kanalen die zijn opgenomen in het infosheet.

Onder punt 2.1-2.6 volgt nadere toelichting.

2.1 Een volledige, aaneengesloten week

Onder een volle week verstaan we bij dit onderzoek alle afzonderlijke dagen (ma-di-wo-do-vr-za-zo) in de periode van 12 t/m 18 september 2016. Het excelbestand 'Infosheet [G4-stad]'⁷ bevat een verdeling van nieuwsmedia over jou en je mede-onderzoekers, alsmede uitleg bij het verkrijgen van toegang tot deze nieuwsmedia (kolom E: instructies) en eventuele aandachtspunten (kolom F: bijzonderheden). Voor de selectie van te analyseren radio- en televisieprogramma's op regionale en lokale omroepen is een apart tabblad aangemaakt.

Voor zowel offline als online nieuwsmedia geldt: wacht met coderen bij voorkeur niet langer dan maximaal 3 dagen. De meeste media – ook de offline kranten en programma's – kun je benaderen via de website van het nieuwsmedium. Let op: Sommige media beperken hun archieffunctie voor pdf-krant of uitzending gemist-functie (UGF) tot hooguit één of enkele weken. Het infosheet maakt hier altijd melding van.⁸ Hetzelfde geldt voor offline kranten of programma's die niet online beschikbaar en derhalve achteraf

⁷ Werk in uitvoering: de infosheets worden pas in de tweede helft van augustus voltooid.

⁸ Soms maken specifieke radioprogramma's geen deel uit van een 'uitzendinggemist-archief'; in die gevallen laten we ze als mp3 via wetransfer opsturen door de omroep.

moeten worden opgestuurd. Tip: Neem de tijd om het infosheet eerst grondig te bestuderen en plan je codeerwerkzaamheden vooruit.

2.2 online / offline

Soms lijkt de scheidslijn tussen offline en online niet altijd even helder. In de praktijk benader je bijna alle nieuwsproducties in digitale vorm, ook offline kranten, radio- en televisieprogramma's. Houdt er echter rekening mee dat nieuws dat je aantreft in een ePaper (pdf) en programma's die je via uitzendinggemist op de website (of als mp3) terugkijkt en –luistert, dient te beschouwen als offline nieuwsmedia. Radionieuwsbulletins en televisiejournals en talkshows / debatten op radio en televisie splits je op in afzonderlijk te coderen 'nieuwsberichten'.

Veel omroepen plaatsen geschreven nieuwsberichten op hun website, sommige vullen dit aan met een audio- en/of videofragment (afkomstig uit een al dan niet eerder uitgezonden radionieuwsbulletin of televisiejournal). Het geschreven bericht dien je te coderen als online nieuws; het audio- en/of videofragment heb je mogelijk al voorbij zien of horen komen in het offline televisie- of radioprogramma van diezelfde dag en gecodeerd als offline nieuws. Probeer dit vast te stellen en maak van een audio- of videofragment dat je niet hebt kunnen traceren melding in het codeersjabloon, kolom W (Algemene opmerkingen).

Zorg ervoor dat je bij het coderen van geschreven nieuws op websites 'incognito' te werk gaat. In de browser Chrome vind je rechts bovenin het scherm het menu 'Google Chrome aanpassen en beheren'; selecteer de optie 'Nieuw incognitovenster' (= Ctrl + Shift + N). Hiermee voorkom je dat Google naar verloop van tijd zoekresultaten 'op maat' gaat het aanbieden (= aan de orde bij het vaststellen van de originaliteit / herkomst van een bericht).

Wacht met het coderen van online nieuws tenminste 24 uur, zodat het aantal reacties (kolom U) onder een bericht zo volledig is.

Online berichten op de Facebookpagina van een medium codeer je in een afzonderlijk codeersjabloon (d.w.z.: niet in het online-bestand van een medium). In de meeste gevallen zullen deze berichten vrijwel 1-op-1 overeenkomen met de eerder aangetroffen online berichten en kun je de berichtregels uit het online-bestand kopiëren. Het verdient dan ook aanbeveling om altijd eerst de webpagina en dan pas de Facebookpagina van een nieuwsmedium te coderen. Indien sprake is van Facebook-bericht dat doorlinkt naar de website, houdt dan rekening met de volgende aandachtspunten:

- Laat kolom J (titel) en kolom K (aantal woorden) in het Facebook-bestand ongewijzigd. Veel Facebook-berichten hebben geen echte titel, in de meeste gevallen is een éénregelige beschrijving van het artikel te zijn, waarna je om verder te kunnen lezen, wordt doorgelinkt naar de bron (= website van hetzelfde medium);
- Kolom R (herkomst) vul je een '1' in (= geen '0'), in kolom S de url van het bericht op de website van het medium;
- kolom In het Facebook-bestand maak je in de kolom W (Algemene opmerkingen) melding van een 1-op-1 kopie van het eerder aangetroffen online bericht (= 'Artikel linkt door naar webpagina').
- Let op! Sommige Facebook-berichten linken door naar berichten op websites van andere media dan wel 'derden' (= overheid, bedrijven, maatschappelijke organisaties, burgers, etc.). Is dit het geval, dan vul je in kolom R natuurlijk wel een '0' in. In het unieke geval dat het weldegelijk originele Facebook-content betreft, krijgt het bericht een '1'.

Zoektip: Bij het zoeken naar berichten gepubliceerd in een specifieke periode hoef je niet eindeloos naar beneden te scrollen; door Facebook te openen in de internationale modus, komt er een handige zoekfunctie binnen handbereik, die het mogelijk maakt om gericht op afzender in combinatie met jaar en maand te zoeken. Dit doe je als volgt:

- Via het pijltje rechts bovenin ga je naar settings en pas je in het menu links de optie taal (English, US) aan.
- Vervolgens tik je in het zoekvak de volledige titel van het nieuwsmedium in dat je gaat coderen.

- In het menu links kies je onder 'Posted by' voor de optie 'Choose a source'; tik in het vak opnieuw de titel van het nieuwsmedium
- In het menu links kies je vervolgens onder 'Date posted' voor de optie 'Choose a date'; selecteer '2016' en vervolgens 'september'.

2.3 Nieuwsmedia

Binnen lokale medialandschap van een gemeente valt onderscheid te maken tussen lokale en regionale nieuwsmedia.

Lokale media zijn weekbladen, lokale omroepen en particuliere nieuwssites (hyperlocals).

- Een **weekblad** kan een gratis huis-aan-huisblad zijn maar ook een betaald of onbetaald nieuwsblad. Weekbladen kennen een verschijningsvorm van één of twee maal per week. Veel (maar lang niet alle) offline weekbladen hebben een website. Het nieuws wordt ofwel dagelijks ververst, dan wel het wordt eenmaal per week met het verschijnen van de papieren krant online gepubliceerd. Daarnaast bieden veel weekbladen via hun website toegang tot een ePaper of pdf-versie van de offline krant. Nogmaals: Een online geplaatste pdf dient te worden gecodeerd als offline nieuws; het betreft immers replica van de papieren krant. Het op zichzelf staande nieuws op de website codeer je uiteraard als online nieuws. NB: in een uitzonderlijke geval moet een fysiek exemplaar van een weekblad worden opgevraagd.
- Een **lokale (publieke) omroep** beschikt over tenminste één, maar dikwijls meerdere kanalen (radio, televisie, website) waarop nieuws kan worden aangetroffen. Offline nieuws verschijnt meestal in de vorm van dagelijks televisiejournaal en/of radionieuwsbulletins op halve uren, sporadisch worden ook programma's met achtergronden bij het nieuws uitgezonden. In het infosheet vind je op een separaat tabblad terug welke programma's beluistert en / of bekeken dienen te worden. Radio en televisie zijn offline nieuwsmedia, geschreven berichten op de website dien je als online nieuws te coderen.⁹ Bij de meeste lokale publieke omroepen bestaat een deel van het programma uit televisie zonder bewegend beeld, ofwel teksttv. Uit praktische overwegingen is dit, evenals teletekst, buiten dit onderzoek gehouden.
- Een particuliere nieuwssite of **hyperlocal**: de naam is ongelukkig gekozen aangezien het hier niet altijd om extreem lokale media gaat die op stadsdeel- of wijkniveau opereren. Met hyperlocals worden online nieuwskanalen bedoeld die niet horen bij de traditionele nieuwsmedia (uitgevers en omroepen), maar zelfstandig daarvan opereren. Dikwijls betreft het een nieuwssite of –blog van een gepensioneerde, ontslagen of voor zich begonnen journalist (of collectief), even zo vaak zijn het goedwillende amateurs of hobbyfotografen met een fetisj voor hulpdiensten (brandweer, politie of ambulance - 112).

Op een aantal van dit soort nieuwssites wisselen eigen content en doorgeplaatste (pers)berichten van andere media of de gemeente, lokale politieke partijen, middenstand, verenigingen, etc. elkaar af in wisselende verhoudingen, een praktijk waar overigens ook veel weekbladen en lokale omroepen zich online schuldig aan maken. Dit gebeurt lang niet altijd met bronvermelding: Van dergelijke vormen van plagiaat dien je melding te maken in het codeersjabloon, kolommen R (originaliteit) en S (URL oorspronkelijke herkomst). Hoe je hierbij te werk gaat, is terug te lezen in hoofdstuk 3. en hyperlocals hebben niet de professionele standaard die je van een journalistiek medium zou verwachten.

Bovengenoemde media zijn in de meeste gevallen volledig gericht op één gemeente. Je kunt er vanuit gaan dat al het nieuws dat je hier aantreft, gecodeerd dient te worden.

Naast lokale nieuwsmedia zijn er in een gemeente ook regionale nieuwsmedia actief. Op hun kanalen tref je nieuws uit meerdere gemeenten aan. Afhankelijk van de dateline – in sommige gevallen ook de strekking van het bericht – codeer je het hier gevonden nieuws.

⁹ Sommige lokale omroepen ontberen in het geheel lokaal nieuws op hun kanalen of plaatsen het nieuws van andere media door. In de G4-steden hoef je hier echter niet op bedacht te zijn.

- Een **regionaal dagblad** is van oudsher het meest prominent aanwezige medium in een gemeente. Je zal dit met name merken aan de hoeveelheid berichten en de professionele uitstraling van de website/krant in vergelijking met veel lokale media. Vrijwel alle regionale dagbladen kennen een groot aantal edities; inlegkranten met een zelfstandige editietitel die gericht zijn op één of meerdere gemeenten. Voor de grotere gemeenten – rond de 100.000 inwoners en meer – geldt dat je hier verreweg de meeste nieuwsberichten zal aantreffen.
- In sommige gemeente heeft het **landelijk dagblad** een **regio-editie of -pagina**. Zo kent de Telegraaf een Metropool-pagina voor elk van de G4-steden, verschijnen van gratis krant Metro aparte edities in Amsterdam en Rotterdam (ook de website maakt dit onderscheid), heeft NRC een bijlage voor Rotterdam en maken de Volkskrant en Trouw gebruik van correspondenten voor afzonderlijke G4-steden: Volkskrant voor Amsterdam, Rotterdam / Den Haag en Utrecht en Trouw alleen één voor Rotterdam en één voor Den Haag.
- Een **regionale (publieke) omroep** is op alle kanalen (radio, televisie, website) actief met regionaal (provincie) en lokaal nieuws, hoewel dit laatste zich veelal beperkt tot de gemeente waar de redactie is gevestigd; meestal is dit de provinciehoofdstad. Offline nieuws verschijnt in de vorm van een dagelijks televisiejournaal en/of radionieuwsbulletins op halve uren, een aantal regionale omroepen heeft daarnaast ook programma's met achtergronden. Radio en televisie zijn offline nieuwsmedia, geschreven berichten op de website dienen als online nieuws te worden gecodeerd.
- Een **niet-landelijke commerciële omroep** is in tegenstelling tot lokale en regionale publieke omroepen niet door de overheid gefinancierd. In de praktijk zal je dit medium niet of nauwelijks tegenkomen, aangezien maar weinig van deze omroepen lokaal of regionaal nieuws verzorgen. NB: een aantal niet-landelijke commerciële omroepen beschikt over een televisiezender zonder bewegend beeld, ofwel kabelkrant. Evenals zijn publieke tegenhanger teksttv is dit mediumtype buiten het onderzoek gehouden.
- **Niche media**, specifiek gericht op bijvoorbeeld **studenten, etnische minderheden of expats**: voor zover deze kranten, omroepen en websites Nederlandstalige content bevatten gericht op bevolkingsgroepen in de te onderzoeken G4-steden worden zij in het onderzoek betrokken.
- **Niche media**, specifiek gericht op **één of enkele onderwerpen**: cultuur, economie, onderwijs etc.: denk aan Universiteitsbladen en daarvan afgeleide websites, uit-magazines of websites over gebiedsontwikkeling. Een voorwaarde is dat zij kunnen bogen op een onafhankelijke redactie en een wekelijkse verschijningsfrequentie.

2.4 Nieuws

Het Stimuleringsfonds heeft voor de G4-steden een definitieve lijst opgesteld (= infosheet) met nieuwsmedia die meegaan in het onderzoek. Het op hun platformen aangetroffen nieuws moet echter wel voldoen aan een aantal criteria, voordat het mag worden gecodeerd:

1. **Actualiteitsvereiste**: het gebrachte nieuws moet verband houden met een actuele gebeurtenis in de te onderzoeken gemeente. Berichtgeving hierover moet in aanleg 'van algemeen belang' zijn, hoewel we dit begrip in het G4-onderzoek ruim hanteren: Ook verhalen die op het eerste gezicht tegen human interest (zie 2.6) lijken aan te schurken, maar waarin de bewoner van stad, dorp of wijk figureert, kunnen door familie, vrienden, collega's en buurtgenoten als relevant nieuws worden gezien.
2. **Territoriumvereiste**: het nieuwsmedium moet in aanleg gericht zijn op de te onderzoeken gemeente. Regionale omroepen en regionale dagbladen (& landelijke dagbladen met regio-edities) opereren op regio- of provincieniveau, maar berichten over daarbinnen liggende gemeenten en gaan om die reden mee in dit onderzoek. Neem ook de volgende aandachtspunten in acht:
 - a. In eerste instantie selecteer je relevante nieuwsberichten op het voorkomen van de gemeentenaam in de dateline van het bericht. Tegelijkertijd moet je er op bedacht zijn dat de te coderen gemeente ook kan figureren in een bericht waarin een andere

plaatsnaam figureert (of provincie, of zelfs helemaal geen aanduiding van de plaats waar het nieuws zich afspeelt).

- b. In het geval van 'Utrecht' moet je extra alert zijn op het onderscheid tussen 'nieuws over de stad' en 'nieuws uit de gelijknamige provincie'.
 - c. Verder zijn in provinciehoofdsteden (Utrecht, Rotterdam) instellingen gevestigd als provinciaal bestuur, intergemeentelijke instanties en rechtbanken; nieuwsberichten met rechtsbankverslagen mogen bijvoorbeeld alleen gecodeerd worden als incident, dader en / of slachtoffer een link hebben met de te coderen gemeente.
 - d. Houdt ook rekening met het voorkomen in datelines van binnen de gemeente voorkomende stadsdelen (Amsterdam, Rotterdam) en wijken.
 - e. Het komt voor dat een dateline een gemeente vermeldt, maar dat in het te coderen bericht geen aanknopingspunten te vinden zijn voor nieuws over deze gemeente. In dat geval laat je het bericht links liggen.
2. Originaliteitsvereiste: Sommige media verweven gekopieerde content (bijv. persberichten, nieuwsberichten van andere media) met eigen nieuws; als basisregel geldt dat, om bij dit onderzoek te worden meegenomen, het nieuwsmedia voor een aanzienlijk deel eigen nieuws vervaardigen. Die selectie is overigens vooraf gemaakt.
 3. Frequentievereiste: het medium moet ten minste wekelijks nieuwe berichten plaatsen over de te onderzoeken gemeente.

2.5 Politiek nieuws

Nieuws over de lokale politiek: Indien de gemeente (Raad, B&W, ambtelijk apparaat, semi-overheid) een duidelijk te identificeren rol speelt in een nieuwsitem, geldt dat bericht als 'lokaal beleid' (codeersjabloon, kolom I). Dit betreft bestuurlijke (uitvoerende en wetgevende c.q. controlerende) aangelegenheden van lokale overheid. Je vindt hieronder een vijftal criteria waaraan je kunt afmeten of een bericht over lokale politiek c.q. beleid gaat:

1. Verslagen, voorbeschouwingen, commentaren en reacties die te maken hebben met bijeenkomsten van gemeenteraad, raadscommissies en politieke partijen.
2. Artikelen die voorgenomen gemeentelijk beleid betreffen zoals bestemmingsplannen, subsidieaanvragen of verkeersmaatregelen. NB: de gemeentepagina in huis-aan-huisbladen gaat nooit mee! Dit zijn namelijk persberichten van de gemeente zelf.
3. Berichten die protesten of kritiek van inwoners of betrokkenen tegen het daadwerkelijke gemeentelijke beleid betreffen.
4. Artikelen over het beleid van provincies, waterschappen en intergemeentelijke en regionale instanties (o.a. stadsregio/stadsgewest, veiligheidsregio's, natuurbeheer), voor zover deze te maken hebben met het gemeentelijke beleid.
5. Berichten over het beleid van 'semi-overheid': dit zijn instanties die wettelijke taken of beleid van algemeen belang uitvoeren en die deels of geheel bestaan bij de gratie van publieke financiering: bedrijven uit de zogeheten quartaire sector (openbaar bestuur, openbare orde en veiligheid, sociale zekerheid, onderwijs en onderzoek, zorg en welzijn, cultuur en recreatie, maatschappelijke organisaties, infrastructuur, milieudienstverlening en volkshuisvesting).

Let op: Het figureren van de burgemeester, een wethouder of raadslid in een nieuwsbericht betekent niet automatisch dat het bericht over lokaal beleid gaat. Komt een gedragsdrager op een bijeenkomst om 'lintjes te knippen' en doet deze in het artikel verder geen nadere mededelingen over een specifiek beleidsterrein, dan geldt het bericht niet als lokaal beleid.

2.6 Informatie (≠ nieuws) die niet gecodeerd dient te worden

Onder het lokale nieuws dat meegaat in dit onderzoek, bevinden zich berichten die zich ophouden in een grijs gebied tussen nieuws en informatie. Indien je hier onzeker over bent, maak bij het betreffende bericht een aantekening in het codeersjabloon, kolom W (Algemene opmerkingen) en bespreek dit met de projectleider. Een aantal typen berichten dien je daarom bij voorbaat links te laten liggen:

1. Berichten zonder evident journalistieke input: familieberichten, (rouw)advertenties, horoscopen, weerberichten, verkeersinformatie, beurskoersen, prijsvragen, puzzels / sudoku's, recepten, programmaoverzichten, berichten met een service-achtig karakter, etc. NB: Berichten met journalistieke input zoals recensies codeert u alleen indien het lokale aangelegenheden betreft (rubrieken over boeken, cd's, films in bioscoop en op televisie etc. die (inter)nationaal zijn verschenen codeert u dus niet, een bespreking van een voorstelling in de plaatselijke schouwburg codeert u juist wél).
2. Alle typen nieuws waar een commercieel belang aan vast zit; hieronder vallen ook de 'prikbordberichten' ofwel sec aankondigingen. Denk hierbij ook aan reclames, advertenties, als zodanig aangemerkte advertorials, vacatures, aanbiedingen van cursussen, trainingen, workshops, etc. Als een artikel (veelal éénkolommer) eindigt met aanvangstijden, (entree-)prijzen en website-links, dan gaat het meestal om een advertorial of doorgeplaatst persbericht en kun je het artikel links laten liggen. Weeg zo zorgvuldig mogelijk het bericht, soms staat er voldoende nieuws in waardoor de balans naar de goede kant doorslaat. Probeer zo mogelijk vast te stellen dat het daadwerkelijk om een 1-op-1 doorgeplaatste content gaat (voor een toelichting hoe je hierbij te werk gaat, zie hoofdstuk 4, kolom R (originaliteit) en S (URL herkomst)).
3. In dit onderzoek worden sportnieuws buiten beschouwing gelaten: Sportkaternen en wedstrijdverslagen worden niet gecodeerd. Mocht je echter een nieuwsbericht over sport aantreffen dat tevens de financiële of organisatorische aangelegenheden van een sportclub betreft – de aanleg van een nieuws sportveld, de exploitatie van horeca bij de sportaccommodatie – dan codeer je dit bericht wél. Dergelijke berichten hebben betrekking op sport, maar gaan in feite over bouw of economie.
4. Foto's zonder tekst: In principe kan een foto een enorme nieuwsaarde hebben, maar zonder duiding van plaats, tijd en omstandigheden is een foto simpelweg niet te coderen. Staat er in het onderschrift voldoende informatie (zoals hierboven vermeld), dan wordt het bericht/de foto wel meegenomen.
5. Een historisch verslag is geen nieuwsbericht, tenzij het aanhaakt bij of opgehangen is aan een actueel nieuwsfeit. Het historisch verslag is een geliefd type bericht bij sites die een sterk regionaal karakter hebben. Vaak wordt naar aanleiding van een oude foto of iets dergelijks een bericht gepubliceerd over hoe het vroeger was in die regio. Dit zijn berichten zonder actualiteit en worden dus niet meegenomen in het onderzoek. Archeologische vondsten en dergelijke worden natuurlijk wél meegeteld.
6. Human interest-verhalen zijn geen nieuwsberichten, tenzij ze aanhaken bij een actueel nieuwsfeit en daarmee van algemeen belang zijn. Ter illustratie: een portret van een persoon, die al twintig jaar met hartproblemen kampt, is niet van algemeen belang. Hangt een dergelijk portret echter samen met een lokale inzamelingsactie ten behoeve van hartpatiënten in de te coderen gemeente, dan telt het weldegelijk mee als een nieuwsbericht.
7. Informatie van de gemeente: Deze persberichten van de gemeenten zelf (bekendmakingen, vergunningen, berichten van huishoudelijke aard, etc.), waaraan in sommige weekbladen hele pagina's zijn gewijd, zijn geen onafhankelijke journalistieke producties. In de meeste gevallen zijn ze te herkennen aan afwijkende typografie. Soms zijn hiervan afgeleide berichten te vinden (al

dan niet bewerkt) op de websites van nieuwsmedia. In geval van twijfel over de herkomst – dit wil zeggen: je kunt niet onomstotelijk vaststellen dat het om een persbericht gaat – codeer je het bericht in de veronderstelling dat het een onafhankelijk nieuwsbericht betreft.

3. Handleiding bij het codeersjabloon

Algemene opmerkingen bij het codeersjabloon:

- De invulvelden zitten op slot. Probeer je iets in te voeren dat niet in overeenstemming is met het format, dan verschijnt de melding (dialoogvenster) *onjuiste invoer*. Druk vervolgens op *annuleren* en vul alsnog een geldige invoer in.
- Indien van toepassing: Mocht je vanwege eigen onderzoek extra zaken willen coderen dan in het huidige codeboek mogelijk is, dan kun je na of achter de laatste kolom (vanaf X) zelf thema's toevoegen.
- Verander onder geen beding iets aan de door ons klaargezette kolommen en/of de volgorde daarvan! Houd je je hier niet aan, dan levert dit later problemen op bij het overzetten naar één totaalbestand en wordt je vriendelijk doch dringend verzocht je veranderingen ongedaan te maken.

Kolom A – Naam codeur

Vul je voor- en achternaam in. Tip: Een handigheidje van Excel is dat je zichzelf herhalende informatie maar één keer hoeft in te voeren; kopieer je naam in regel naar regel 3 en 4 en selecteer vervolgens cellen A2 t/m A4 en sleep de cursor zo ver naar beneden als het aantal berichten dat je na 7 dagen in zijn totaliteit hebt gecodeerd. Deze tip heeft ook betrekking op kolommen B t/m E.

Kolom B – Gemeentenaam

Vermeld de naam van de gemeente (G4-stad) waarover je een nieuwsbericht codeert.

Kolom C – Mediumtype

Je vindt hier een dropdownmenu: kies uit de lijst het juiste mediumtype. Elk afzonderlijk excelbestand bevat de gecodeerde berichten van hooguit één mediumtype.

Kolom D – Titel nieuwsmedium

Vul de naam van het medium in, bijv. 'AD-Utrechts Nieuwsblad'. Als het om een online medium gaat, vermeld dan de URL t/m de '.nl'- extensie, bijvoorbeeld 'parool.nl' of 'rtvutrecht.nl' (= 'www' of 'http' laat je hierbij achterwege).

Kolom E – Naam editie of programma

Indien je te maken hebt met een bepaalde editie van een dagblad (bijv. AD-Utrechts Nieuwsblad, editie stad), vul je in deze kolom 'editie stad' in. Bij het coderen van nieuwsberichten bij omroepen noteer je de naam van het radio- of tv-programma waarin je het bericht hebt aangetroffen (bijv. RTVNH, NH Nieuws = kolom D 'RTVNH', kolom E 'NH Nieuws'). NB: Bij het coderen van nieuwsberichten op websites laat je kolom E leeg.

Kolom F – Datum publicatie

Je vindt hier een dropdownmenu: kies uit de lijst de juiste datum.

Kolom G - Tijdstip

Vul het tijdstip uit de dateline in en ga daarbij uit van de oorspronkelijke (= eerste) publicatiedatum. Indien er sprake van een 'laatste update' vermeldt je in de kolom V 'Bijzonderheden' datum en tijdstip van deze laatste update. Geen tijdstip aangetroffen? Laat deze kolom dan leeg.

Kolom H - Onderwerp

Een journalistieke productie kan vallen onder één van de zestien onderstaande onderwerpen. Achter het onderwerp staan tussen haakjes nadere toelichtingen. Je zult in het Excelbestand een dropdownmenu aantreffen zodra je in een van de velden van kolom H gaat staan. De volgende onderwerpen komen in aanmerking:

- Bestuur & financiën: Nieuws dat de gemeentelijke begroting of bezuinigingen ‘in het algemeen’ betreft, anders gezegd het ‘huishoudboekje’. Gaat het om uitgaven m.b.t. één specifiek beleidsterrein (bijv. zorg, onderwijs, verkeer, etc.), dan dient het bericht het bij dit onderwerp behorende etiket opgeplakt te krijgen. Onder ‘bestuur’ wordt verder verstaan: fusie- en herindelingskwesties, beter bestuur (gedragscode), dienstverlening (bijv. aanstaande gemeenteraadsverkiezingen, openstelling gemeentehuis, afhalen paspoort, rijvaardigheidskursussen voor ouderen etc.) en personalia B&W, raadsleden en lokale afdelingen politieke partijen.
- Bouw: Nieuws over ruimtelijke ordening in de zin van bestemmingsplannen met betrekking tot terreinen, panden en monumenten. Het ter sprake brengen van vergunningen is hier een belangrijke aanwijzing. NB: het dikwijls onder ruimtelijke ordening geschaarde ‘natuur & milieu’ wordt als afzonderlijk onderwerp aangemerkt.
- Economie: Nieuws over de lokale economie en de invloed die groot-, midden en kleinbedrijf daarop hebben, zoals blijkt uit jaarcijfers (omzet, winst & verlies), nieuwe producten en innovaties, maar ook verhalen over de lokale middenstand, agrarische sector of familiebedrijven die sinds jaar en dag in de gemeente zijn gevestigd.
- Kunst & cultuur: nieuws over uiteenlopende kunstuitingen (o.a. beeldende kunst, literatuur, architectuur), musea en tentoonstellingen, archeologische vondsten en (nieuwe) media. Ook een bespreking van een voorstelling valt hieronder; het verschil met het onderwerp ‘uitgaan & cultuur’ is dat bij kunst & cultuur dieper op een stroming of product wordt ingegaan, met veel oog voor detail.
- Minderheden & integratie: Nieuws waarin migrantengroepen c.q. nieuwe Nederlanders een hoofdrol vervullen en dat ingaat op integratievraagstukken (komst asielzoekerscentra, bouw moskeeën, religieus onderwijs, hoofddoekjes). Ook vluchtelingenopvang maakt hiervan deel uit. Onder ‘minderheid’ wordt verstaan: *“Een groep die geringer van aantal is dan de rest van de bevolking van een gemeente, waarvan de leden andere etnische, religieuze of linguïstische kenmerken vertonen en een solidariteit tonen gericht op het voortbestaan van hun cultuur.”*
- Natuur & milieu: Nieuws betreffende bos- en natuurbeheer, groenvoorziening / plantsoendienst, volkstuintjes, kinderboerderijen, duurzaamheid (afvalscheiding zonnepanelen, windmolens, etc.). Ook het ter sprake brengen van gemeentelijke regelgeving m.b.t. ruimtelijke ordening waar het de leefomgeving binnen en buiten de bebouwde kom aangaat (denk aan luchtvervuiling, geluidsoverlast) vormt een belangrijke aanwijzing voor dit onderwerp.
- Netwerken: Nieuws inzake gas-, water- & elektriciteit-, riolering- & communicatie (kabel, glasvezel, 4G).
- Onderwijs: Nieuws over lager/middelbaar/hoger/bijzonder onderwijs en opvoeding.
- Rechtspraak: Rechtbankverslagen, deze codeer je echter alleen wanneer dader en / of slachtoffer afkomstig zijn uit de te onderzoeken gemeente of wanneer het incident waarvoor iemand terecht staat hier heeft plaatsgevonden.
- Uitgaan en vrije tijd: binnen- en buitenrecreatie, toerisme (van hotels tot campings), pretparken, festivals, kermis, carnaval (e.a. lokale folklore en gebruiken), eten & drinken, verenigingsleven (inclusief amateursport, voor zover het randvoorwaarden en geen verslagen/uitslagen betreft).

- Veiligheid: alle 112-meldingen waaraan hulpdiensten als politie, brandweer en ambulance te pas komen (ongevallen, inslaande brand, inbraken, alcohol- en snelheidscontroles, arrestaties). Net als bij rechtspraak geldt: dergelijke berichten codeer je echter alleen wanneer dader en / of slachtoffer afkomstig zijn uit de te onderzoeken gemeente of wanneer het incident hier heeft plaatsgevonden. Ook terroristische dreiging en voorzorgsmaatregelen tegen aanslagen vallen hieronder.
- Verkeer: Nieuws betreffende infrastructuur via land, water en lucht. In de eerste plaats wegen en bereikbaarheid: Wegwerkzaamheden en aanpassingen aan verkeerssituaties zoals gevaarlijke kruisingen, plaatsing van verkeerslichten, een onverlichte tunnel of onbewaakte spoorwegovergang en parkeergelegenheid in de gemeente. Ook openbaar vervoer (trein, tram, metro, bus) vallen hieronder, alsmede taxibedrijven en luchthaven / vliegverkeer.
- Werkgelegenheid: Al het nieuws waarin zaken voorbij komen als lonen, pensioenen, werkloosheidsuitkeringen & uitkeringsinstanties (UWV), vakbonden & werkgeversorganisaties, reorganisaties, arbeidsomstandigheden & arbo-wetgeving en uitzendbureaus.
- Wetenschap: Nieuws over onderzoek aan universiteiten, gevestigd in de gemeente.
- Wonen: Nieuws met huisvesting als onderwerp, bijvoorbeeld koop- en huurwoningen, hypotheek, corporaties en huurtoeslag.
- Zorg & welzijn: Nieuws over medische zorg (huisarts, tandarts, psychische zorg, ziekenhuizen, GGD), verzorgingstehuizen, uitvaart/crematoria/begraafplaatsen, kinderopvang, verslaafden- en daklozenopvang, liefdadigheid (inzamelingsacties, sponsorlopen, etc.) en welzijn / (volks)gezondheid van de lokale bevolking. Denk hierbij ook aan de overheveling van zorgtaken van het Rijk naar de gemeente (Wet Maatschappelijke Ondersteuning, WMO) en het persoonsgebonden budget (pgb).

Let op: Sommige nieuwsberichten gaan over meer dan één onderwerp. Ga in die gevallen uit van het dominante onderwerp of de dominante invalshoek. Dit kun je afmeten aan het onderwerp waaraan de meeste regels worden gewijd en/of het onderwerp dat uit de kop (intro, lead) af te lezen valt. Hieronder een voorbeeldlijst met lastig in te delen onderwerpen:

- kerken, religie (afhankelijk van de context: kunst & cultuur, bouw of zorg & welzijn)
- land- en tuinbouw (economie of milieu & natuur)
- begraafplaatsen (bouw, zorg & welzijn of bestuur & financiën)
- groene energie (netwerken of natuur & milieu)
- afvalverwerking (netwerken of natuur & milieu)
- speelplaatsen (bouw of zorg & welzijn)
- vrijwilligerswerk (zorg & welzijn of economie)

Bovenstaande lijst is natuurlijk niet uitputtend, maar bedoeld om je een idee te geven van de verschillende 'smaken' die in nieuwsproducties kunnen voorbijkomen.

Kolom I - Lokaal beleid

In deze kolom vermeld je of het nieuwsitem betrekking heeft op lokaal beleid over de gemeente. Hiervoor is een aantal criteria opgesteld (zie paragraaf 2.5). Vermeld een '1' (= ja) of een '0' (= nee).

Kolom J - Titel artikel/item

Hier vermeld je de titel van het nieuwsitem. De titel dient in zijn geheel te worden overgenomen (d.w.z.: Geen afkortingen of weglating van woorden of zinsdelen). Mocht het nieuwsitem geen titel hebben (omdat het bijvoorbeeld voorbij komt in een radio- of televisieprogramma), creëer dan zelf een kort en bondige

titel voor het item. Tip: Je kunt eventueel ook op de website van de omroep op zoek gaan naar het bijbehorende, geschreven bericht en de titel hiervan overnemen.

Tip bij het knippen en plakken van titels: kies bij plakken voor optie 'plakken speciaal' en selecteer vervolgens 'niet-opgemaakte tekst', zodat de geplakte tekst het lettertype en de puntgrootte van het sjabloon overneemt. Indien het vak na het knippen meerdere regels beslaat (= het vak wordt na het plakken door Excel groter gemaakt), druk dan op de knop 'tekstterugloop' (= onder menubalk, tabblad Start) om er weer één regel van te maken.

Kolom K - Aantal woorden

Vermeld hier het aantal woorden waaruit een geschreven nieuwsbericht bestaat; laat hierbij titel en dateline & mogelijk aanwezige streamer of quote uit het bericht buiten beschouwing; tussenkopjes, inzet / kader en onderschriften bij foto's worden wel meegeteld. Bij het coderen van online nieuwsmedia en digitale replica's van offline dagbladen kun je voor het tellen van woorden de tekst online selecteren en in een leeg Word-document plakken. Word geeft altijd onderin je scherm in de statusbalk aan hoeveel woorden het document bevat. Maak je gebruik van een Apple computer, houd er dan rekening mee dat het aantal woorden standaard te hoog uitvalt. Apple computers lezen namelijk koppeltekens als aparte woorden. Maak in dit geval gebruik van het online hulpmiddel wordcounttool.com. Werk je in de browser Chrome, dan kun je bijvoorbeeld gebruik maken van 'wordcounterplus'.

Bij een fysieke papieren krant of bij een website of ePaper waarvan de content *op slot* zit, probeer je het aantal woorden zo nauwkeurig mogelijk te schatten. Dit doe je door het aantal woorden per regel te tellen van de eerste vijf regels van het bericht; vervolgens tel je het aantal regels, dit vermenigvuldigt je met het eerder vastgestelde gemiddeld aantal woorden per regel. NB: je hoeft bij het schatten niet aan te geven of een artikel 187 of 189 woorden telt; een schatting in eenheden van 50 woorden volstaat hier (150, 200, 250, etc.)

Codeer je een video,- of audio-item, dan laat je dit veld leeg.

Kolom L - Aantal seconden

Vermeld hier het aantal seconden waaruit een audio- of video-item bestaat. Ook hier geldt, mocht je niet exact kunnen zien hoe lang een nieuwsitem is, beperk je dan tot een schatting afgerond op 30 seconden. Reken de tijd om in seconden: Een correcte invulling van het veld is simpelweg: 260. Een niet-correcte variant is '4 min 20 sec'; het codeersjabloon zal in dit laatste geval dan ook een foutmelding tonen.

Kolom L – Genre

Een nieuwsbericht of –productie kan vallen onder één van de voor dit onderzoek onderscheiden genres:

- Nieuwsbericht: kort bericht ('kortje', 'éénkolommer': indicatie is 100 woorden of 15-30 seconden), met alleen de nieuwsfeiten op een rijtje. Tenminste aan bod komen de vragen wie, wat, waar en wanneer, soms is er ook ruimte voor de vragen waarom en hoe. Sec aankondigingen tellen niet als nieuwsbericht (zie paragraaf 2.6 Informatie ≠ nieuws).
- Nieuwsverhaal: iets uitgebreider bericht (ca. 250-400 woorden of 30-90 seconden), zakelijk en feitelijk (wie, wat, waar en wanneer). De hoe- en waarom-vraag komen net iets vaker aan bod dan bij 'gewone' nieuwsberichten – en dan hooguit in 1 alinea – maar lang niet altijd. Een nieuwsverhaal kent meer dan één bron en bevat dikwijls een citaat. Een follow-up stuk is vaak in de vorm van een nieuwsverhaal. Het actuele nieuws is de invalshoek c.q. het nieuws is leidend. Samengevat: Het verschil met een nieuwsbericht zit hem in de lengte, een grotere kans op beantwoording van de waarom en hoe-vraag en er wordt meer dan één bron geraadpleegd (citaat).

- Achtergrondverhaal / nieuwsanalyse: een langer artikel – vanaf 400 à 500 woorden (indicatief!) – waarin context bij en duiding aan nieuwsgebeurtenissen wordt gegeven. Achtergronden bij het nieuws leggen verband tussen oorzaken en gevolgen; het beantwoorden van de hoe- en waaromvraag is in dergelijke berichten cruciaal, de lezer/kijker/luisteraar moet het nieuws beter kunnen begrijpen en zich er een mening over kunnen vormen. Minstens zo cruciaal is het aanhalen van minstens twee (impliciete of expliciete) bronnen. Een variant op het achtergrondverhaal is de nieuwsanalyse, die zich onderscheidt door de journalist zelf meer aan het woord te laten in de rol van neutrale deskundige. Samengevat: het verschil met een nieuwsverhaal zit hem in de lengte, onontkoombaarheid van de beantwoording van de waarom en hoe-vraag en het raadplegen van tenminste twee bronnen.
- Verslag / reportage: Bericht over een gebeurtenis, bijeenkomst, evenement of incident, gemaakt vanuit de positie van de journalist als ooggetuige op locatie. Bestaat uit een selectie van eigen waarnemingen van de journalist, zo nodig aangevuld met reacties (quotes) van aanwezigen. Een meer uitgebreide variant is de reportage, waarbij de journalist streeft naar een zo volledig mogelijk beeld van de gebeurtenis door zijn verhaal naast eigen waarneming te baseren op research en verschillende bronnen.
- Interview / profiel / portret: (uitgebreid) vraaggesprek met één persoon (soms ook meerdere personen), naar aanleiding van een nieuwsfeit. De geïnterviewde geeft een toelichting op een actuele nieuwsontwikkeling of achtergrondinformatie bij al langer lopende nieuwskwesties. Een variant hierop is het profiel, waarbij in het interview de focus wordt gelegd bij de betrokkene zelf in plaats van het nieuwsfeit; voorts is er het portret waarin een schets wordt gegeven van het leven, denken en werken van een persoon. Actuele nieuwsgebeurtenissen vormen de aanleiding voor een profiel, terwijl een portret een afgewogen, analyserende beschrijving achteraf is.
- Debat: vraag- en antwoordgesprek, waarbij aan meerdere gasten dezelfde stellingen worden voorgelegd. Bij het coderen van een debat knip je het programma op in losse debatonderwerpen; elk van deze onderwerpen codeer je op een afzonderlijke regel in het codeersjabloon.
- Talkshow: live of opgenomen programma met twee of meer gasten die met elkaar en/of met de presentator in gesprek gaan. Bij het coderen van een talkshow knip je het programma op in losse gespreksitems; elk van deze items codeer je op een afzonderlijke regel in het codeersjabloon.
- Commentaar: (hoofdredactioneel) commentaar c.q. mening van het medium zelf (d.w.z. niet noodzakelijk van de redacteur).
- Opiniestuk: betoog / opiniërend stuk van de hand van een van buiten het medium afkomstige auteur. Het gaat om meningen, niet om feitelijke berichtgeving.
- Column: Persoonlijke ontboezeming over van alles en nog eens wat, meestal haaks staand op het nieuws. Een column wordt alleen meegenomen indien deze verband houdt met nieuws uit de te coderen gemeente en voor zover de column aanhaakt bij een actueel nieuwsfeit.
- Ingezonden brief: reactie c.q. mening van een lezer op een eerder in het medium verschenen publicatie. Een brief wordt alleen meegenomen indien deze verband houdt met nieuws uit de te coderen gemeente en voor zover de brief aanhaakt bij een actueel nieuwsfeit.
- Samengestelde producties: dien je op te splitsen in losse bestanddelen en vervolgens als afzonderlijke nieuwsberichten te coderen. Houdt rekening met artikelen / producties in kranten die op de voorpagina (van de editie) worden ingezet (dikwijls d.m.v. een nieuwsbericht) en die verderop in de krant worden 'vervolgd' (d.m.v. een nieuwsverhaal, reportage, achtergrondartikel

etc.). Je dient deze artikelen in samenhang te lezen en ook als zodanig te coderen (d.w.z. overal hetzelfde onderwerp en, voor zover vermeld, ook dezelfde bronnen). Soms loopt het stuk door en wordt het letterlijk elders in de krant 'vervolgd' (= het verhaal loopt door), dit dien je als één nieuwsbericht te beschouwen.

Kolom N t/m Q – Opgevoerde bronnen

Je kunt hier maximaal vier verschillende bronnen per nieuwsitem aangeven (per kolom één). Het figureren van actoren in het nieuwsbericht betekent lang niet altijd dat het hier om opgevoerde bronnen gaat. Opgevoerde bronnen zijn te herkennen aan expliciete quotes van betrokken actoren, maar er kan ook gebruik worden gemaakt door impliciete quotes (= parafrasering van de journalist / auteur van het artikel). Naast fysieke bronnen (in de vorm van personen) telt bijvoorbeeld een document (beleidsstuk, rapport, brief, etc.) als bron, aangezien hieruit kan worden ge-quote. Wel moet uit het nieuwsitem duidelijk naar voren komen wie of wat de bron is: Wees alert op werkwoorden als 'zegt', 'wil', 'vindt', etc.

Je kunt bij het coderen kiezen uit tien verschillende soorten opgevoerde bronnen, te weten:

- Overheid (bestuur): 'uitvoerende macht' = het college van Burgemeester en Wethouders en het bijbehorende ambtenarenapparaat en vaste commissies waarbinnen (deel)beleid wordt besproken (bijv. welstandscommissie). Op provincieniveau behoren gedeputeerden tot dit type bron, landelijk reken je ook de premier, ministers en staatssecretarissen en hun ministeries hiertoe. Persberichten afkomstig van de gemeente en onderzoeksrapporten in opdracht van de (lokale) overheid vallen er eveneens onder.
- Politici: 'wetgevende macht' = de gemeenteraad en leden & medewerkers van lokale afdelingen van politieke partijen en de lokale rekenkamers. Ook bronnen als partijprogramma's, persberichten of andere publicaties van politieke partijen worden hiertoe gerekend.
- Bedrijven: Individu dat vanuit zijn functie binnen een commercieel bedrijf iets zegt, van industrie in de regio tot boeren en lokale middenstand (winkeliers, horeca) die in die hoedanigheid worden bevraagd.
- Maatschappelijke organisaties: Particuliere organisaties in de samenleving die verschillende groepen, meningen en belangen vertegenwoordigen en een brugfunctie vervullen tussen individuele burgers en overheid. Denk bijvoorbeeld aan kerken, vakbonden / werkgeversverenigingen, milieubeweging en andere pressiegroepen, uiteenlopende sociale organisaties (NB: het gaat in dit geval om professionals, vrijwilligers worden ingedeeld bij de 'actieve burgerbronnen'). Ook 'semi-overheid' onder deze bron geschaard: alles wat behoort tot de zogeheten quartaire sector¹⁰ ofwel niet-commerciële dienstverlening die deels of geheel wordt gesubsidieerd door de overheid: ziekenhuizen, verpleeghuizen, brandweer, justitie (politie en rechter, maar niet de advocaat: deze wordt, afhankelijk van wie of wat wordt vertegenwoordigd, tot een van de andere bronnen gerekend), defensie, sociaal werk, cultuursector, wetenschapssector en scholen. Tot slot horen UWV, openbaar vervoer, woningbouwcorporaties en netwerkbeheer op het gebied van gas, water, elektriciteit, riolering en communicatie tot de maatschappelijke organisaties (= voor zover het NUTS-voorzieningen betreft, indien het geprivatiseerde instellingen betreft dienen zij als 'bedrijven' te worden aangemerkt).

¹⁰ Sociaal Cultureel Planbureau: *Tot de quartaire sector worden een aantal maatschappelijke functies gerekend, te weten: openbaar bestuur, openbare orde en veiligheid, sociale zekerheid, onderwijs en onderzoek, zorg en welzijn, cultuur en recreatie, maatschappelijke organisaties, infrastructuur, milieudienstverlening en volkshuisvesting. Genoemde functies sporen min of meer met bedrijfstakken. Aldus afgebakend omvat de quartaire sector de gehele collectieve sector alsmede alle (private) non-profitorganisaties. De commerciële producenten die tot de quartaire sector worden gerekend behoren grotendeels tot twee categorieën: 1) producenten die voor een belangrijk deel uit collectieve middelen worden gefinancierd zoals vrijgevestigde medische beroepsbeoefenaren, apothekers en het openbaar vervoer, en 2) commerciële diensten die substituten zijn voor publieke of non-profitdiensten zoals particulier onderwijs en commerciële omroeporganisaties.*

- Deskundigen: Individuen of organisaties die vanuit beroep, functie of ervaring veel van een bepaald onderwerp afweten. Een bron wordt gecodeerd als 'deskundige' indien de vragen die deze beantwoord inhoudelijk betrekking hebben op het onderwerp en mits deze onafhankelijk is.
- Ander media: Een quote uit of verwijzing naar een ander nieuwsmedium of een journalist die wordt geïnterviewd, of deelneemt aan een talkshow of debat.

Voor dit onderzoek wordt onderscheid gemaakt tussen vier rollen waarin burgers kunnen worden opgevoerd als bron, variërend van passief tot actief. In de passieve rollen is de inhoudelijke inbreng van de opgevoerde burger beperkt, in de actieve rollen hebben burgers een belangrijke inhoudelijke rol of voorbeeldfunctie:

- burger als voorbijganger (vox-pop): Passieve rol bij uitstek. Deze personen zijn willekeurig gekozen en niet op grond van inhoudelijke overwegingen. Het is op voorhand onzeker of ze een zinvolle bijdrage aan het nieuwsbericht leveren.
- burger als betrokkene of ooggetuige: Eveneens een passieve rol. In dit geval staat de burger in verband met de nieuwsaanleiding. Aangezien deze burger op enigerlei wijze betrokken is bij het nieuwsfeit kan deze wel enige inhoudelijke informatie geven.
- burger als vertegenwoordiger: Hier wordt de burger opgevoerd als vertegenwoordiger namens een groep. Het gaat hierbij niet om een formele organisatie en de burger wordt niet opgevoerd in de hoedanigheid van een professional; is dit wel het geval, dan wordt deze bron ingedeeld bij maatschappelijke middenveld. De journalist heeft deze burger niet willekeurig gekozen en spreekt de vertegenwoordiger aan als lid van een groep. De burger als vertegenwoordiger zorgt voor een inhoudelijke bijdrage aan het nieuws en vervult daarmee een actieve rol.
- burger als participant: De participerende burger is net als de vertegenwoordiger een vrijwilliger en kan iemand zijn die protesteert, een probleem aankaart, de publiciteit zoekt of op een of andere wijze een voorbeeldrol vervult. Ook hier is sprake van een actieve rol. Belangrijk verschil met de burger als vertegenwoordiger is dat de participant namens zichzelf spreekt; de journalist spreekt hem of haar aan als individu.

Let op! Mochten er meer dan vier bronnen in het item voorkomen, dan kun je in het vak 'Bijzonderheden' (kolom V) melding maken van de extra opgevoerde bronnen. Vermeldt de bronnen zoveel mogelijk in de volgorde waarin zij in het nieuwsbericht voorkomen; zo voorkom je dat je bij het coderen mogelijk bronnen over het hoofd ziet.

Kolom R – herkomst online nieuwberichten

Veel nieuwsberichten blijken gedeeltelijk bewerkte persberichten. Vooral online komt het nogal eens voor dat een nieuwsbericht 1-op-1 is overgenomen van derden zoals overheden, politieke partijen, bedrijven, politie.nl en / of organisaties uit het maatschappelijk middenveld. Dit gebeurt met citaten en al, lang niet altijd is daarbij sprake van bronvermelding. Dergelijke berichten moeten tijdens het coderen worden 'ontmaskerd' zodat zij later in de analysefase alsnog kunnen worden 'gediskwalificeerd'.

Bij het coderen van online nieuws moet je – in het bijzonder op de websites van lokale media (huis-aan-huisbladen, lokale omroepen en hyperlocals) – van elk nieuwsbericht zekerheidshalve nagaan of het niet geknipt en geplakt blijkt te zijn van de websites van derden. Je doet dit door een deel van het bericht te selecteren en vervolgens te plakken in het zoekvak van Google. Wees erop alert dat je hiervoor een zo opvallend mogelijke passage selecteert, bij voorkeur een met een citaat. Google toont in zijn resultaten

waar het bericht is aangetroffen; dikwijls (maar niet altijd) staat bij elk bericht vermeldt wanneer het online werd geplaatst (= '3 uur geleden', '2 dagen geleden', etc.). Hoe langer geleden, des te aannemelijker het is dat deze website het bericht als eerste bracht.

Je vult in kolom R een '1' in indien het bericht door het nieuwsmedium zelf is vervaardigd (= 'origineel'). Blijkt het bericht niet van het medium zelf afkomstig te zijn, dan vul je hier een '0' in. Neem bij het controleren de volgende aanwijzingen in acht:

- Kijk goed wat je knipt en plakkt: Sommige websites zijn zo geprogrammeerd dat je met het knippen en plakken, afgezien van de door jouw geselecteerde passage, onbedoeld ook de URL van de website mee kopieert. Vanzelfsprekend komt dan de website waarvan je het bericht kopieert als eerste bovendrijven.
- Voor het knippen en plakken selecteer je bij voorkeur niet de lead / intro van het artikel, maar een verderop in het artikel gelegen passage.
- Indien je de mogelijkheid hebt om een quote te knippen en plakken, maak hier dan gebruik van. Quotes worden in 'gejatte' artikelen vaak één-op-één overgenomen, terwijl andere delen van het artikel slechts worden omgebouwd.
- Tip: mocht je het bericht niet kunnen vinden via een Google-check, maar je voelt aan dat het een persbericht is, kijk dan vooral eens op de websites van (gemeentelijke) overheden, lokale afdelingen van politieke partijen, bedrijven, politie.nl of ander in het bericht genoemde instanties. Vaak vind je hier een bevestiging van je donkerbruine vermoeden.
- Het vaststellen van de herkomst beperk je in principe tot online geschreven nieuws (tenzij je het online gecodeerde item vrijwel 1-op-1 tegenkomt in de offline tegenhanger van het gecodeerde online medium).
- De praktijk van 'leentjebuurt spelen' wordt verhoudingsgewijs vaker aangetroffen bij lokale media dan bij hun regionale tegenhanger. Ook deze laatste bouwen persberichten van derden om, maar bij hen is de journalistieke bewerking toch net iets zichtbaarder dan de websites van huis-aan-huisbladen, lokale omroepen en hyperlocals laten zien.
- *Kun je de originaliteit niet vaststellen, dan krijgt het nieuwsbericht het voordeel van de twijfel en vul je een '1' in.*

Kolom S – URL herkomst online berichten

Indien een bericht niet van het onderzochte nieuwsmedium afkomstig blijkt te zijn (= je hebt in kolom R een 0 ingevuld), kopieer dan in kolom S de volledige URL van de oorspronkelijke vindplaats; deze link dient later als bewijslast.

Kolom T – Reactievak

Indien een online nieuwsmedium de nieuwsconsument mogelijkheden biedt een reactie achter te laten, coderen we hier een '1', anders een '0'. Bij offline media kunt u dit niet nagaan: laat in dit geval deze kolom LEEG.

Kolom U – Aantal reacties

Als er een reactieveld aanwezig is, noteert u hier het aantal reacties op het moment van inventariseren. Dit getal kan natuurlijk variëren al naar gelang het moment van inventariseren. Daarom vragen wij u een online nieuwsmedium pas 24 uur na het verschijnen van een nieuwsbericht te inventariseren. Bij offline media kunt u dit niet nagaan: laat in dit geval deze kolom LEEG.

Kolom V – Bijzonderheden

Hier vermeld je datum en tijdstip van de laatste update en extra bronnen die je niet kwijt kunt in de kolommen N t/m Q.

Kolom W - Algemene opmerkingen

Hierin kun je alles kwijt dat nadere aandacht verdient tijdens de gezamenlijke bespreking aan het eind van iedere week. Van nieuwsberichten waarbij je tijdens het coderen tegen onduidelijkheden aanloopt, maak je hier een aantekening.

4. Praktische informatie

Ieder nieuwsmedium wordt in een afzonderlijk excelbestand gecodeerd: de zogeheten codeersjablonen. Voor offline en een online kanalen van een en dezelfde nieuwstitel maak je aparte codeersjablonen aan; binnen offline omroep werk je voor televisie en voor radio eveneens binnen aparte sjablonen. Hierin codeer je de nieuwsproducties voor elk van de zeven afgesproken dagen.¹¹ De door jou ingevulde codeersjablonen zullen na de inventarisatieperiode worden samengevoegd tot twee totaalbestanden, 1 offline en 1 online, zodat we hier later gebruik van kunnen maken bij deelonderzoek 2.

4.1 Dropbox

De codeersjablonen maak je zelf aan door een leeg codeersjabloon te downloaden en dit voorafgaand aan het coderen eerst op te slaan onder de volgende bestandsnaam:

[naam van medium (editie)]_[online óf offline]_NESG4.xls

NESG4 = Nieuwsecosystemen grote 4 steden

- Achter 'naam van medium' vermeldt je voor zover hiervan sprake is '(de editie)'.
- Achter 'offline' vermeldt je bij een omroep of het '(radio)' of '(tv)' betreft.
- Achter 'online' vermeldt je voor zover hiervan sprake is '(app)', '(video)', '(nieuwsbrief)' of '(facebook)'.

Voorbeelden:

Utrecht_AD (UN, ed. stad)_offline_NESG4

Rotterdam_RTV Rijnmond_online (facebook)_NESG4

Amsterdam_AT5_offline (radio)_NESG4

Ieder teamlid krijgt toegang tot de dropboxmap 'Nieuwsecosystemen G4'. Een leeg codeersjabloon vind je in de submap:

Dropbox/.../G4-onderzoek 2016-2017/uitvoering/codeersjabloon nieuwsecosystemen

Zodra het codeerwerk voor een medium c.q. dag is voltooid, upload je de bestanden naar het hiervoor bestemde dropbox-submap:

Dropbox/.../G4-onderzoek 2016-2017/uitvoering/upload [gemeente]

- Upload na voltooiing van de codeerwerkzaamheden voor een medium c.q. een dag te allen tijde de gecodeerde bestanden (óók als je nog niet alle dagen af hebt) naar de dropbox en maak met enige regelmaat ook lokale kopieën (back-up) van je werk. Hiermee voorkom je dat je bij een eventuele computer-crash, stroomuitval, vergissingen bij het opslaan etc. al het werk voor niets is geweest (en dus in je eigen tijd moet gaan repareren).
- De te coderen week loopt van maandag 12 t/m zondag 18 september. Voor het codeerwerk staan 3 á 4 weken ingepland.

Dropbox/.../G4-onderzoek 2016-2017/uitvoering/analyse totaalbestanden is de submap waarmee we na zondag 2 oktober aan de slag gaan voor deelonderzoek 2: de cases. Hierin vind je een totaalbestand offline en een totaalbestand online terug.

¹¹ Wanneer je op een van de te coderen dagen geen nieuws aantreft en dit niet samenhangt met de frequentie waarmee een nieuwsmedium verschijnt of de frequentie waarmee een programma wordt uitgezonden, maak je hiervan een aantekening in kolom U (algemene opmerkingen) / cel 2. Zie ook de toelichting in hoofdstuk 3, onder kolom F (datum publicatie) en hoofdstuk 4, Belangrijke aandachtspunten.

In de map:

Dropbox/.../G4-onderzoek 2016-2017/uitvoering/infosheet nieuwsecosystemen

vind je het Excelbestand 'infosheet'; dit betreft een overzicht met titels en kanalen (kolom A) – offline & online / print, radio & televisie / websites, Youtubekanalen & Facebookpagina's – die je ter codering zijn toebedeeld (kolom B). Voorts vind je hier de data waarop je voor dit nieuwsmedium nieuwsproducties dient te coderen (kolom C) en de plek waar je nieuwsmedia kunt terugvinden (kolom D en E).

Bijzonder aandacht voor de afzonderlijk tabbladen 'programmering' (= een overzicht van relevante nieuwsprogramma's bij de omroepen) en het tabblad gemeente-info met (deel)gemeenten, stadsdelen, dorpen waarop je naast de hoofdplaats nog moet zoeken.

In het infosheet vind je eveneens terug in welke vorm en via welke aanvliegroute de nieuwsberichten binnen een medium dienen te worden geïnventariseerd (kolom F).

Lees de infosheet grondig door voordat je begint met coderen en houd hiermee rekening bij de planning van je codeerwerkzaamheden.

De codeerinstructie vind je in de map:

Dropbox/.../G4-onderzoek 2016-2017/uitvoering/codeerinstructie nieuwsecosystemen

4.2 Belangrijke aandachtspunten

- **Verschijnings- en uitzendfrequentie:** Dagbladen verschijnen bijna elke dag, weekbladen verschijnen één keer per week op een vaste dag, radio- en televisieprogramma's worden volgens een vast schema¹² uitgezonden. Websites en radio- en televisieprogramma's kunnen ook op zondag nieuwe berichten bevatten.
- **Gezamenlijke verantwoordelijkheid:** Hoewel er in de laatste jaren veel ervaring is opgedaan met coderen en de inschatting van de hoeveelheid werk per mediumtype redelijk is te benaderen, is het is goed mogelijk dat bij nieuwsmedia in G4-steden veel meer nieuws wordt aangetroffen dan we tot dusver gewend waren. Voor het coderen van één week nieuws over de betreffende stad staan 3 weken tot jullie beschikking. Er is getracht het codeerwerk zo eerlijk mogelijk te verdelen. Aangezien je gezamenlijk verantwoordelijk bent voor het codeerwerk, spring je bij als duidelijk wordt dat je groepsgenoot onevenredig veel codeerwerk heeft liggen.
- **Coderen in groepsverband:** We hebben afgelopen jaren gemerkt dat het voordelen oplevert wanneer je – zeker in het begin – in groepsverband codeert. Je kunt bij elkaar te raden gaan en elkaar op de hoogte houden van de vorderingen bij het coderen, alsmede tijdig achterstanden signaleren en deze gezamenlijk oplossen.
- **Geen nieuws aangetroffen:** Geef in het codeersjabloon van het betreffende medium altijd blijk ervan dat je elk van de afgesproken dagen hebt geïnventariseerd op aanwezigheid van nieuws, ook al tref je op sommige dagen geen nieuws aan. Noteer in het laatste geval in kolom U (Algemene Opmerkingen) / cel 2 'geen nieuws aangetroffen [op de volgende dagen]'. NB: Laat geen witregels tussen de dagen.
- **Twee halve artikelen:** Dagbladen opteren er nogal eens voor om een artikel op de voorpagina te laten beginnen en dit elders door te laten lopen. Wees alert op zinsneden als 'Zie ook p. x' of 'Vervolg op p. y'. Afhankelijk van de inhoud dien je dit te coderen als één bericht dan wel twee separate berichten. Vuistregels hierbij zijn: als de items afzonderlijk van elkaar te begrijpen zijn en een afgerond geheel vormen, dan codeer je ze afzonderlijk. Een artikel dat begint op de voorpagina en letterlijk wordt voortgezet elders in de krant codeer je daarentegen als één artikel.

¹² De zogeheten 'horizontale programmering': Op werkdagen beginnen op vaste tijdstippen dezelfde programma's.

NB: kranten plaatsen weliswaar vaak een nieuwe kop boven het tweede stuk over hetzelfde onderwerp, maar dat hoeft dus lang niet altijd op een nieuw artikel te duiden.

- 'Help, ik kom er niet uit': Mocht je bij het coderen van een nieuwsitem tegen problemen aanlopen – dit kan elk van de te coderen eenheden betreffen – maak hiervan dan een aantekening in kolom U (Algemene Opmerkingen). Al naar gelang de behoefte is er aan het einde van iedere week een live of telefonisch spreekuur om in dergelijke gevallen lastige knopen door te hakken.

Bijlage 4: Codeerinstructie 2

Nieuwsecosysteem G4-steden - fase 2: reconstructie van een nieuwsgebeurtenis

Stappenplan

1. Literatuurstudie (her)lezen
 - a. PEW's 'How News Happens' (2010): p. 7-40
 - b. Jascha Jongeneel: 'De evolutie van een nieuwsgebeurtenis in Eindhoven': in het bijzonder p. 17-28 (methode) & p. 37-44 (resultaten kwalitatieve analyse)
2. Inventariseren kanshebbers grote nieuwsgebeurtenissen in de week van 12 t/m 18 september: mix politiek / 112 / cultuur
3. Iedereen loopt de door haar / hem gecodeerde nieuwsmedia na op het voorkomen van berichten over de onder 2. geselecteerde nieuwsgebeurtenissen (zie separate lijst onder 6). Berichten die je aantreft kopieer en plak je in een leeg sjabloon.
4. Iedereen loopt voor haar of zijn gebeurtenis na of hierbij sprake is van een voorland (= berichten gepubliceerd vóór 12 september) en / of een nasleep (= berichten gepubliceerd na 18 september).
 - a. Je hoeft hierbij in principe niet verder te zoeken dan de maand september. Echter, mocht je bij je zoektocht stuiten op cruciale berichten vóór 1 september of na 30 september, dan neem je die uiteraard mee. Dat geldt eveneens voor berichten die misschien niet direct over het onderwerp gaan, maar die iets kunnen verhelderen over de context waarbinnen het bericht zich afspeelt.
 - b. Je beperkt je hierbij in eerste instantie tot beschikbare nieuwsmedia (online geschreven berichten en verder die offline media die online beschikbaar zijn als digitale krant of uitzending gemist én facebook. Voor media die niet (meer) beschikbaar zijn, neem je contact op met het Fonds.
 - c. Vermeldt in het geval van een papieren dagblad het paginanummer, zodat je later het artikel eenvoudig terug kunt vinden.
 - d. Er moet worden nagegaan in hoeverre landelijke nieuwsmedia (offline, online & facebook) over de gebeurtenis hebben gepubliceerd. Je hoeft hier niet zelf naar op zoek te gaan: Margot, Marjolein en Quint leveren ondersteuning door de relevante offline én online media na te lopen.
 - e. Reconstructie nieuwsgebeurtenis: je gebruikt hiervoor een versie 2.0 van het bekende codeersjabloon, getiteld 'codeersjabloon (leeg) nieuwsecosystemen G4 2016-2017, fase 2 (31102016)'. Je vind dit in de dropbox-submap 'codeersjabloon nieuwsecosystemen'. Elk van de onderzoekers heeft een eigen nieuwsgebeurtenis toegewezen gekregen. Download een leeg sjabloon en sla dit lokaal op, waarbij je het onderdeel '(leeg)' in de bestandsnaam wijzigt in de naam van de nieuwsgebeurtenis die je is toegewezen, bijv. '(ongeluk Uithof)'. Het nieuwe sjabloon is geënt op een combinatie van de methodiek uit het PEW-onderzoek en de interpretatie hiervan door Windesheim-student Jascha Jongeneel, wiens onderzoeksverslag jullie eerder hebben gelezen.

- f. Allereerst ga je de losse berichten chronologisch ordenen, waarbij je in een nieuwe kolom **'tijdstip'** de tijd van verschijning of uitzending noteert.
- i. Je voert de informatie opnieuw in, d.w.z. je maakt geen gebruik van knippen & plakken (immers: er zijn nieuwe kolommen tussen gevoegd).
 - ii. Loop je tegen onduidelijkheden aan, overleg dan met de codeur die het medium voor zijn rekening nam.
 - iii. Betrek hierin ook de nieuwsberichten uit landelijke nieuwsmedia die separaat door het Margot, Marjolein & Quint zijn geïnventariseerd: excelbestanden 'berichtgeving landelijke nieuwsmedia Utrecht / Amsterdam'
 - iv. Bij online berichten staat in de meeste gevallen een tijdstip vermeld; tref je hierbij de mededeling 'laatst gewijzigd' aan, dan maak je hiervan melding in de kolom 'algemene opmerkingen'. Bij papieren dagbladen noteer je standaard het tijdstip '6:00' wanneer het een ochtendblad betreft en 16:00 wanneer het om een avondkrant (Parool, NRC Handelsblad) gaat. Bij radio- en televisieprogramma's noteer je het aanvangsuur van het programma.
- g. Vervolgens identificeer je de belangrijkste bron in het bericht (de rol die hij of zij in het nieuwsverhaal speelt); dit is de bron die verhoudingsgewijs het grootste aandeel in het artikel heeft. In de kolom 'no. 1 bron' noteer het soort bron en in de kolom **'expertise'** noteer je een 1 (= niet tot weinig betrokken), een 2 (= betrokken) of een 3 (zeer betrokken). Voor de gradatie van betrokkenheid, hanteer je volgende 'indicatieve lijst' als richtlijn (NB: onder voorbehoud, je dient dit zelf per bericht zorgvuldig af te wegen).
- i. Overheid (bestuur) = 2/3
 - ii. Politici = 2/3
 - iii. Bedrijven = 2/3
 - iv. Maatschappelijke organisaties = 1/2/3
 - v. Deskundigen = 1/2/3
 - vi. Andere media = 1/2
 - vii. Burger voorbijganger = 1
 - viii. Burger betrokkene = 2
 - ix. Burger-vertegenwoordiger = 3
 - x. Burger-participant = 3
- h. Hierna stel je per bericht (regel) de aanleiding van de publicatie vast (in kolom **'aanleiding'**). De aanleiding kan een persbericht zijn of een vergadering of bijeenkomst, een handeling of uitspraak van een persoon of organisatie of een (nieuwe) wending in de lopende ontwikkelingen. De aanleiding stel je vast door het stellen van 2 vragen: 1) Wordt de aanleiding genoemd in het bericht? En 2) Is de informatie uit het bericht terug te herleiden tot de aanleiding?
- i. Streef ernaar de aanleiding zo kort en bondig mogelijk te formuleren. Gebruik een separaat wordbestand als een soort van kladblok om de verschillende aanleidingen verder uit te schrijven;
 - ii. Meerdere berichten kunnen dezelfde aanleiding hebben;
 - iii. De eerste aanleiding in een aaneenschakeling van gebeurtenissen is de bron van het onderwerp van het nieuws, ofwel de 'oerbron'. Voor zover deze aanleiding een persbericht is (of anderszins document: rapport, verklaring, verslag, etc.), probeer je dit te bemachtigen. Breng het onder in de submap 'upload [stad] fase 2', bij de desbetreffende nieuwsgebeurtenis.
- i. Als vierde stap bepaal je voor elk bericht het gehalte aan nieuwe informatie. Je analyseert het eerste bericht en stelt vast bij ieder volgend bericht of dit afwijkt van het eerste bericht; wordt er nieuwe informatie toegevoegd en zo ja wat, welke (nieuwe) bronnen worden aangehaald, etc. Hierbij gebruik je een separaat wordbestand als kladblok. Noteer uit het eerste bericht zoveel mogelijk afzonderlijke informatie-eenheden en vul dit overzicht voor ieder nieuw bericht aan. Bevat het bericht nieuwe informatie, dan

noteer je in de kolom '**nieuwe info**' een '1'. NB: Het anders formuleren van reeds bekende informatie telt in dit verband niet als 'nieuw', het moet gaan om unieke details (nieuwe feiten, cijfers, ideeën, meningen, reacties etc.).

- j. Is sprak van nieuwe informatie, dan bepaal je tot slot voor elk bericht of hier sprake is van *enterprise journalism* oftewel '**pro-actieve journalistiek**'. Met dit laatste wordt bedoeld op de praktijk waarbij de journalist zelf stappen onderneemt om nieuwe informatie betreffende de nieuwsgebeurtenis boven water te krijgen. NB: Dit is niet hetzelfde als 'onderzoeksjournalistiek', maar vormt hiertoe wel een belangrijke opmaat. Om te kunnen bepalen of sprake is van pro-actieve journalistiek moet je eerst de vraag beantwoorden wie fungeerde als trigger, ander gezegd wiens handeling maakt van de gebeurtenis ook daadwerkelijk een 'nieuwsgebeurtenis'. Alleen wanneer een journalistieke organisatie fungeert als trigger bij het boven water halen van nieuwe informatie, invalshoeken, bronnen etc. is sprake van **pro-actieve journalistiek** (= het nieuwsmedium zet het onderwerp zelf op de agenda); In dit geval noteer je in de kolom 'pro-actief' een '1'. Indien overheid, bedrijf, maatschappelijke organisatie of burgers fungeren als trigger van een bericht (bijvoorbeeld door middel van een persbericht), dan is per definitie geen sprake van pro-actieve journalistiek; zij krijgen dus een '0'.

Bijlage 5: Betrouwbaarheidscijfers

Variabele lokaal beleid: KALPHA 0.658 (aan de ondergrens, maar betrouwbaar)

Er kan vanuit gegaan worden dat de codeurs op dezelfde manier de artikelen hebben beoordeeld.

ReCal 0.1 Alpha for 3+ Coders results for file "Den haag lokaal beleid.csv"

File size: 1027 bytes
N coders: 6
N cases: 79
N decisions: 474

Average Pairwise Percent Agreement

Average pairwise percent agr.	Pairwise pct. agr. cols 1 & 6	Pairwise pct. agr. cols 1 & 5	Pairwise pct. agr. cols 1 & 4	Pairwise pct. agr. cols 1 & 3	Pairwise pct. agr. cols 1 & 2	Pairwise pct. agr. cols 2 & 6	Pairwise pct. agr. cols 2 & 5	Pairwise pct. agr. cols 2 & 4	Pairwise pct. agr. cols 2 & 3	Pairwise pct. agr. cols 3 & 6	Pairwise pct. agr. cols 3 & 5	Pairwise pct. agr. cols 3 & 4	Pairwise pct. agr. cols 4 & 6	Pairwise pct. agr. cols 4 & 5	Pairwise pct. agr. cols 5 & 6
90.295%	94.937%	89.873%	92.405%	87.342%	93.671%	91.139%	93.671%	91.139%	88.608%	87.342%	87.342%	84.81%	92.405%	87.342%	92.405%

Fleiss' Kappa

Fleiss' Kappa	Observed Agreement	Expected Agreement
0.658	0.903	0.717

Average Pairwise Cohen's Kappa

Average pairwise CK	Pairwise CK cols 1 & 6	Pairwise CK cols 1 & 5	Pairwise CK cols 1 & 4	Pairwise CK cols 1 & 3	Pairwise CK cols 1 & 2	Pairwise CK cols 2 & 6	Pairwise CK cols 2 & 5	Pairwise CK cols 2 & 4	Pairwise CK cols 2 & 3	Pairwise CK cols 3 & 6	Pairwise CK cols 3 & 5	Pairwise CK cols 3 & 4	Pairwise CK cols 4 & 6	Pairwise CK cols 4 & 5	Pairwise CK cols 5 & 6
0.659	0.789	0.659	0.657	0.544	0.764	0.688	0.809	0.67	0.639	0.568	0.626	0.453	0.684	0.573	0.755

Krippendorff's Alpha (nominal)

Krippendorff's Alpha	N Decisions	$\sum_c o_c$ ***	$\sum_c n_c(n_c - 1)$ ***
0.658	474	428	160536

***These figures are drawn from [Krippendorff \(2007, case C.\)](#)

Onderwerpen: KALPHA 0.726 (betrouwbaar)

Er kan vanuit gegaan worden dat de codeurs op dezelfde manier de artikelen hebben beoordeeld.

**ReCal 0.1 Alpha for 3+ Coders
results for file "Den Haag onderwerpen.csv"**

File size: 1073 bytes
N coders: 6
N cases: 79
N decisions: 474

Average Pairwise Percent Agreement

Average pairwise percent agr.	Pairwise pct. agr. cols 1 & 6	Pairwise pct. agr. cols 1 & 5	Pairwise pct. agr. cols 1 & 4	Pairwise pct. agr. cols 1 & 3	Pairwise pct. agr. cols 1 & 2	Pairwise pct. agr. cols 2 & 6	Pairwise pct. agr. cols 2 & 5	Pairwise pct. agr. cols 2 & 4	Pairwise pct. agr. cols 2 & 3	Pairwise pct. agr. cols 3 & 6	Pairwise pct. agr. cols 3 & 5	Pairwise pct. agr. cols 3 & 4	Pairwise pct. agr. cols 4 & 6	Pairwise pct. agr. cols 4 & 5	Pairwise pct. agr. cols 5 & 6
9.831%	86.076%	72.152%	91.139%	81.013%	82.278%	84.81%	73.418%	81.013%	88.608%	81.013%	70.886%	81.013%	78.481%	70.886%	74.684%

Fleiss' Kappa

Fleiss' Kappa	Observed Agreement	Expected Agreement
0.725	0.798	0.266

Average Pairwise Cohen's Kappa

Average pairwise CK	Pairwise CK cols 1 & 6	Pairwise CK cols 1 & 5	Pairwise CK cols 1 & 4	Pairwise CK cols 1 & 3	Pairwise CK cols 1 & 2	Pairwise CK cols 2 & 6	Pairwise CK cols 2 & 5	Pairwise CK cols 2 & 4	Pairwise CK cols 2 & 3	Pairwise CK cols 3 & 6	Pairwise CK cols 3 & 5	Pairwise CK cols 3 & 4	Pairwise CK cols 4 & 6	Pairwise CK cols 4 & 5	Pairwise CK cols 5 & 6
0.728	0.806	0.637	0.875	0.737	0.755	0.79	0.657	0.734	0.843	0.738	0.625	0.733	0.697	0.62	0.67

Krippendorff's Alpha (nominal)

Krippendorff's Alpha	N Decisions	$\sum_o o_{cc}^{***}$	$\sum_c n_c(n_c - 1)^{***}$
0.726	474	378.4	59194

***These figures are drawn from [Krippendorff \(2007, case C\)](#).

Genres: KALPHA 0.492 (ondermaats, waarschijnlijk onbetrouwbaar)

Lastig om over genres uitspraken te doen. Van belang dat de lage ICB vermeld wordt wanneer er uitspraken worden gedaan over genres. Daarnaast is er ook gekeken naar de betrouwbaarheid wanneer er alleen gekeken wordt naar het onderscheid tussen enerzijds nieuwsverhaal+bericht (samengevoegd) ten opzichte van context+achtergrond (alle overige genres samengevoegd). De betrouwbaarheid is daarbij : 0.534. Nog steeds te laag om hier harde uitspraken over te doen.

**ReCal 0.1 Alpha for 3+ Coders
results for file "Den haag genres clusters.csv"**

File size: 1027 bytes
N coders: 6
N cases: 79
N decisions: 474

Average Pairwise Percent Agreement

Average pairwise percent agr.	Pairwise pct. agr. cols 1 & 6	Pairwise pct. agr. cols 1 & 5	Pairwise pct. agr. cols 1 & 4	Pairwise pct. agr. cols 1 & 3	Pairwise pct. agr. cols 1 & 2	Pairwise pct. agr. cols 2 & 6	Pairwise pct. agr. cols 2 & 5	Pairwise pct. agr. cols 2 & 4	Pairwise pct. agr. cols 2 & 3	Pairwise pct. agr. cols 3 & 6	Pairwise pct. agr. cols 3 & 5	Pairwise pct. agr. cols 3 & 4	Pairwise pct. agr. cols 4 & 6	Pairwise pct. agr. cols 4 & 5	Pairwise pct. agr. cols 5 & 6
69.283%	67.089%	74.684%	74.684%	65.823%	67.089%	74.684%	72.152%	75.949%	53.165%	65.823%	63.291%	68.354%	78.481%	63.291%	74.684%

Fleiss' Kappa

Fleiss' Kappa	Observed Agreement	Expected Agreement
0.491	0.693	0.396

Average Pairwise Cohen's Kappa

Average pairwise CK	Pairwise CK cols 1 & 6	Pairwise CK cols 1 & 5	Pairwise CK cols 1 & 4	Pairwise CK cols 1 & 3	Pairwise CK cols 1 & 2	Pairwise CK cols 2 & 6	Pairwise CK cols 2 & 5	Pairwise CK cols 2 & 4	Pairwise CK cols 2 & 3	Pairwise CK cols 3 & 6	Pairwise CK cols 3 & 5	Pairwise CK cols 3 & 4	Pairwise CK cols 4 & 6	Pairwise CK cols 4 & 5	Pairwise CK cols 5 & 6
0.498	0.473	0.614	0.595	0.48	0.466	0.52	0.524	0.551	0.283	0.456	0.44	0.488	0.609	0.392	0.579

Krippendorff's Alpha (nominal)

Krippendorff's Alpha	N Decisions	$\sum_o o_{cc}^{***}$	$\sum_c n_c(n_c - 1)^{***}$
0.492	474	328.4	88524

***These figures are drawn from [Krippendorff \(2007, case C.\)](#)

Aantal bronnen: KALPHA 0.431 (ondermaats, waarschijnlijk onbetrouwbaar)

Hierbij is gekeken naar het aantal bronnen wat de codeurs hebben gevonden per artikel. (let op: Niet het soort bron). Hierop verschillen de codeurs erg van elkaar.

**ReCal 0.1 Alpha for 3+ Coders
results for file "Den Haag aantal bronnen.csv"**

File size: 1027 bytes
N coders: 6
N cases: 79
N decisions: 474

Average Pairwise Percent Agreement

Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.	Pairwise pct. agr.
cols 1 & 6	cols 1 & 5	cols 1 & 4	cols 1 & 3	cols 1 & 2	cols 2 & 6	cols 2 & 5	cols 2 & 4	cols 2 & 3	cols 3 & 6	cols 3 & 5	cols 3 & 4	cols 4 & 6	cols 4 & 5	cols 5 & 6	
56.962%	60.759%	62.025%	65.823%	56.962%	55.696%	63.291%	48.101%	59.494%	51.899%	62.025%	53.165%	59.494%	56.962%	59.494%	

Fleiss' Kappa

Fleiss' Kappa	Observed Agreement	Expected Agreement
0.43	0.581	0.266

Average Pairwise Cohen's Kappa

Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK	Pairwise CK
cols 1 & 6	cols 1 & 5	cols 1 & 4	cols 1 & 3	cols 1 & 2	cols 2 & 6	cols 2 & 5	cols 2 & 4	cols 2 & 3	cols 3 & 6	cols 3 & 5	cols 3 & 4	cols 4 & 6	cols 4 & 5	cols 5 & 6	
0.429	0.479	0.483	0.552	0.426	0.387	0.487	0.285	0.462	0.357	0.495	0.356	0.424	0.406	0.445	

Krippendorff's Alpha (nominal)

Krippendorff's Alpha	N Decisions	$\sum_o o_c^{***}$	$\sum_c n_c(n_c - 1)^{***}$
0.431	474	275.6	59198

***These figures are drawn from [Krippendorff \(2007, case C.\)](#)

Eerste bron: KALPHA: 0.412 (ondermaats, waarschijnlijk onbetrouwbaar)

Dit is een test van de betrouwbaarheid van de variabele: opgevoerde bron nr 1

Een reden waarom deze betrouwbaarheid laag is, is dat waarschijnlijk niet iedereen de gevonden bronnen in de juiste volgorde (volgorde van voorkomen in artikel) heeft gezet.

**ReCal 0.1 Alpha for 3+ Coders
results for file "Den Haag 1e bron.csv"**

File size: 1049 bytes
N coders: 6
N cases: 79
N decisions: 474

Average Pairwise Percent Agreement

Average pairwise percent agr.	Pairwise pct. agr. cols 1 & 6	Pairwise pct. agr. cols 1 & 5	Pairwise pct. agr. cols 1 & 4	Pairwise pct. agr. cols 1 & 3	Pairwise pct. agr. cols 1 & 2	Pairwise pct. agr. cols 2 & 6	Pairwise pct. agr. cols 2 & 5	Pairwise pct. agr. cols 2 & 4	Pairwise pct. agr. cols 2 & 3	Pairwise pct. agr. cols 3 & 6	Pairwise pct. agr. cols 3 & 5	Pairwise pct. agr. cols 3 & 4	Pairwise pct. agr. cols 4 & 6	Pairwise pct. agr. cols 4 & 5	Pairwise pct. agr. cols 5 & 6
0.1308%	31.646%	60.759%	65.823%	62.025%	54.43%	34.177%	55.696%	58.228%	63.291%	34.177%	63.291%	64.557%	32.911%	54.43%	34.177%

Fleiss' Kappa

Fleiss' Kappa	Observed Agreement	Expected Agreement
0.411	0.513	0.174

Average Pairwise Cohen's Kappa

Average pairwise CK	Pairwise CK cols 1 & 6	Pairwise CK cols 1 & 5	Pairwise CK cols 1 & 4	Pairwise CK cols 1 & 3	Pairwise CK cols 1 & 2	Pairwise CK cols 2 & 6	Pairwise CK cols 2 & 5	Pairwise CK cols 2 & 4	Pairwise CK cols 2 & 3	Pairwise CK cols 3 & 6	Pairwise CK cols 3 & 5	Pairwise CK cols 3 & 4	Pairwise CK cols 4 & 6	Pairwise CK cols 4 & 5	Pairwise CK cols 5 & 6
0.1424	0.229	0.529	0.564	0.525	0.435	0.262	0.474	0.481	0.538	0.255	0.559	0.548	0.242	0.444	0.268

Krippendorff's Alpha (nominal)

Krippendorff's Alpha	N Decisions	$\sum_c o_{cc}^{***}$	$\sum_c n_c(n_c - 1)^{***}$
0.412	474	243.2	38530

***These figures are drawn from [Krippendorff \(2007, case C\)](#)

Bijlage 6: Tabellen

Tabel 5: Verschillende genres in Haagse berichtgeving over lokaal beleid per mediumtype

Genre per mediumtype	Den Haag								Eindtotaal
	<i>achtergrond-verhaal</i>	<i>column</i>	<i>ingezonden brief</i>	<i>interview</i>	<i>nieuws-bericht</i>	<i>nieuws-verhaal</i>	<i>verslag</i>	<i>(leeg)¹³</i>	
<i>dagblad (facebook)</i>	1	1							2
<i>dagblad (print)</i>	6	4	3	1	14	24			52
<i>dagblad (website)</i>	4	2		2	2	12			22
<i>huis-aan-huisblad (facebook)</i>					4	1		4	9
<i>huis-aan-huisblad (print)</i>	2		2	1	7	8			20
<i>huis-aan-huisblad (website)</i>	1			1	2	3		4	11
<i>hyperlocal (facebook)</i>					12				12
<i>hyperlocal (website)</i>					19	4			23
<i>lokale omroep (facebook)</i>					15	7			22
<i>lokale omroep (radio)</i>	1			9	47	6	3		66
<i>lokale omroep (televisie)</i>					7	4			11
<i>lokale omroep (website)</i>					12	7			19
<i>niche media (facebook)</i>					2				2
<i>niche media (website)</i>					1				1
<i>nieuwsblad (print)</i>	3	2		2	1	6			14
<i>nieuwsblad (website)</i>						1			1
<i>regionale omroep (facebook)</i>	2				1	2			5
<i>regionale omroep (radio)</i>	2			10	29	13	6		60
<i>regionale omroep (televisie)</i>					9	7	3		19
<i>regionale omroep (website)</i>	4				3	10			17
Eindtotaal	26	9	5	26	187	115	12	8	388

Tabel 6: Verschillende genres in Utrechtse berichtgeving over lokaal beleid per mediumtype

Genre per mediumtype	Utrecht										
	<i>achtergrond-verhaal</i>	<i>column</i>	<i>commentaar</i>	<i>ingezonden brief</i>	<i>interview</i>	<i>nieuws-bericht</i>	<i>nieuws-verhaal</i>	<i>opinie-stuk</i>	<i>talk-show</i>	<i>verslag</i>	<i>Eind-totaal</i>
<i>dagblad (facebook)</i>							1				1
<i>dagblad (print)</i>				1		10	23	1		2	37
<i>dagblad (website)</i>					1	1	7				9
<i>huis-aan-huisblad (print)</i>		1			2	5	3			1	12
<i>huis-aan-huisblad (website)</i>						2	2				4
<i>hyperlocal (facebook)</i>	1	4				7	4				16
<i>hyperlocal (website)</i>						6	7			1	14
<i>lokale omroep (radio)</i>					1	3	4				8
<i>lokale omroep (televisie)</i>						2					2
<i>niche media (website)</i>			1								1
<i>regionale omroep (facebook)</i>							1				1
<i>regionale omroep (radio)</i>					1	10	2				13
<i>regionale omroep (televisie)</i>						1			2		3
<i>regionale omroep (website)</i>	4					7	2				13
Eindtotaal	5	5	1	1	5	54	56	1	2	4	134

¹³ Genre is niet ingevuld door codeur en artikel is niet meer te vinden

Tabel 7: Verdeling brongebruik in nieuws over lokaal beleid

Verdeling brongebruik		Den Haag			Utrecht		
		<i>Aantal</i>	<i>Percentage van alle opgevoerde bronnen</i>	<i>Percentage van bron-categorie</i>	<i>Aantal</i>	<i>Percentage van alle opgevoerde bronnen</i>	<i>Percentage van bron-categorie</i>
Maatschappelijke middenveld	<i>andere media</i>	15	3,1%	12,5%	6	2,5%	9,0%
	<i>bedrijven</i>	19	3,9%	15,8%	11	4,5%	16,4%
	<i>deskundige</i>	11	2,3%	9,2%	6	2,5%	9,0%
	<i>maatschappelijke organisaties</i>	75	15%	63%	44	18,2%	65,7%
	Totaal	120	24,6%	100%	67	27,7%	100,0%
Burgers	<i>burger betrokkene / ooggetuige</i>	19	3,9%	33,9%	17	7,0%	40,5%
	<i>burger participant</i>	7	1,4%	12,5%	7	2,9%	16,7%
	<i>burger vertegenwoordiger</i>	13	2,7%	23,2%	12	5,0%	28,6%
	<i>burger voorbijganger / vox-pop</i>	17	3,5%	30,4%	6	2,5%	14,3%
	Totaal	56	11,5%	100,0%	42	17,4%	100,0%
Institutionele bronnen	<i>overheid</i>	162	33,2%	51,9%	83	34,3%	62,4%
	<i>politici</i>	150	30,7%	48,1%	50	20,7%	37,6%
	Totaal	312	63,9%	100,0%	133	55,0%	100,0%

Tabel 8: Verdeling brongebruik per mediumtype in nieuws over lokaal beleid Den Haag

Den Haag											
Soort bron per mediumtype	Maatschappelijk middenveld				Burgers				Institutioneel		Eindtotaal
	<i>andere media</i>	<i>bedrijven</i>	<i>deskundige</i>	<i>maatschappelijke organisatie</i>	<i>betrokkene/ooggetuige</i>	<i>participant</i>	<i>vertegenwoordiger</i>	<i>vox-pop</i>	<i>overheid (bestuur)</i>	<i>politici</i>	
<i>dagblad (facebook)</i>											
<i>dagblad (print)</i>	1	4	1	12			6		30	24	78
<i>dagblad (website)</i>	1	3		6		1	1		10	15	37
<i>huis-aan-huisblad (facebook)</i>				2					2	3	7
<i>huis-aan-huisblad (print)</i>		2	1	4		4	2		9	5	27
<i>huis-aan-huisblad (website)</i>				2	1	2			4	5	14
<i>hyperlocal (facebook)</i>	2	1							1		4
<i>hyperlocal (website)</i>				1			1		2	9	13
<i>lokale omroep (facebook)</i>			1	6					14	9	30
<i>lokale omroep (radio)</i>	5		1	12	9				22	24	73
<i>lokale omroep (televisie)</i>				2	1				3	1	7
<i>lokale omroep (website)</i>			1	5					14	9	29
<i>niche media (facebook)</i>											0
<i>niche media (website)</i>											0
<i>nieuwsblad (print)</i>		4	1	4					6	7	22
<i>nieuwsblad (website)</i>									1		1
<i>regionale omroep (facebook)</i>		1	2	2					3	2	10
<i>regionale omroep (radio)</i>	4	2		6	1		2	17	18	16	66
<i>regionale omroep (televisie)</i>	1	1	1	3	7				10	5	28
<i>regionale omroep (website)</i>	1	1	2	8			1		13	16	42
Eindtotaal	15	19	11	75	19	7	13	17	162	150	488

Tabel 9: Verdeling brongebruik per mediumtype in nieuws over lokaal beleid Utrecht

Utrecht											
Soort bron per mediumtype	Maatschappelijke middenveld				Burgers				Institutioneel		Eindtotaal
	<i>andere media</i>	<i>bedrijven</i>	<i>deskundigen</i>	<i>Maatschappelijke organisatie</i>	<i>betrokkene/ooggetuige</i>	<i>participant</i>	<i>vertegenwoordiger</i>	<i>vox-pop</i>	<i>overheid (bestuur)</i>	<i>politici</i>	
<i>dagblad (facebook)</i>											0
<i>dagblad (print)</i>		7	3	10	5	3	5	6	29	15	83
<i>dagblad (website)</i>		1		1	1		2		6	3	14
<i>huis-aan-huisblad (print)</i>				4	1	2	1		9	4	21
<i>huis-aan-huisblad (website)</i>					1	1				2	4
<i>hyperlocal (facebook)</i>	3	1	1	5	1				7	7	25
<i>hyperlocal (website)</i>	2	2		6		1	2		8	6	27
<i>lokale omroep (radio)</i>	1			7	3		1		3	3	18
<i>lokale omroep (televisie)</i>									2	1	3
<i>niche media (website)</i>				1							1
<i>regionale omroep (facebook)</i>											0
<i>regionale omroep (radio)</i>				5			1		9	2	17
<i>regionale omroep (televisie)</i>			2	1							3
<i>regionale omroep (website)</i>				4	5				10	7	26
Eindtotaal	6	11	6	44	17	7	12	6	83	50	242